ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Θέμα: «Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή. Η συμβολή του στην βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής»

Διπλωματική Εργασία

ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Αθήνα, 2021

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Επιβλέπουσα
Ρόϊδω Μητούλα
Καθηγήτρια
Τμήμα Οικονομίας & Βιώσιμης Ανάπτυξης
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Μέλη επιτροπής
Αναστασία-Ασπασία Γοσποδίνη
Καθηγήτρια
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Παναγιώτα Καραμέτου
Διδάκτωρ, Μέλος Ε.Δ.Ι.Π.
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Εγώ, ο Κωνσταντίνου Αντρέας

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Στη σύζυγο μου Χριστίνα,

για την αγάπη, τη συντροφιά, και τη στήριξη,

σε αυτό το κοινό ταξίδι της μάθησης.

"Look deep into nature, and then you will understand everything better."

(«Κοίταξε βαθιά μέσα στη φύση, και τότε θα καταλάβεις τα πάντα καλύτερα.»)

Albert Einstein

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους αυτούς, τον καθένα ξεχωριστά, που με βοήθησαν στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Αρχικά, οφείλω πολλά ευχαριστώ σε όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού της Βιώσιμης Ανάπτυξης για την παροχή των γνώσεων τους και ειδικότερα, εκείνους που είχα την τύχη να συνεργαστώ και κυρίως την επιβλέπουσα καθηγήτρια Ρόιδω Μητούλα για τη στήριξη, την υπομονή και την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε, ώστε να επιτύχω την ολοκλήρωση της εργασίας μου, καθώς και τα μέλη της τριμελούς επιτροπής την καθηγήτρια Άσπα Γοσποδίνη και τη Δρ. Παναγιώτα Καραμέτου. Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω ένα τεράστιο ευχαριστώ στην οικογένειά μου και ιδιαίτερα, στη σύζυγο και συνοδοιπόρο μου σε αυτό το ταξίδι γνώσεων για την ανιδιοτελή αγάπη, υπομονή και στήριξη που μου δίνουν απλόχερα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ 6
Περίληψη 9
Abstract 10
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ 11
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ 12
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ 13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ 15
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 17
Κεφάλαιο 1: Βιώσιμη Ανάπτυξη 17
1.1. Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης 17
1.2. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης 19
1.3. Η τοπική ανάπτυξη 22
1.4. Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη 23
Κεφάλαιο 2: Αστικοί υπαίθριοι χώροι 30
2.1. Αστικοί υπαίθριοι χώροι 30
2.2. Τα οφέλη των υπαίθριων αστικών χώρων 30
2.3. Τα πάρκα στις πόλεις 32
2.3.1. Τα αστικά πάρκα και η ευημερία 33
2.4. Χαρακτηριστικά του αστικού πάρκου 34
2.5. Πάρκα υψηλής ποιότητας 36
2.5.1. Άριστη φυσική κατάσταση 37
2.5.2. Προσβασιμότητα προς όλους τους δυνητικούς χρήστες 37
2.5.4. Διαρκείς σχέσεις με τις εξυπηρετούμενες κοινότητες 39

2.5.5. Ευέλικτα και προσαρμόσιμα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες 39
Κεφάλαιο 3: Βιώσιμα πάρκα.....41
3.1. Η συμβολή των πάρκων στη βιώσιμη ανάπτυξη 41
3.2. Βιώσιμο πάρκο.....43
3.3. Η ανάπτυξη κριτηρίων για το σχεδιασμό βιώσιμων αστικών πάρκων 44
3.3.1. Παροχή πράσινης υποδομής.....44
3.3.2. Δημιουργία ενός τόπου για ανθρώπους όλων των ηλικιών και φύλων 45
3.3.3. Εφαρμογή πρακτικών εξοικονόμησης νερού και ενέργειας.....45
3.3.4. Υποστήριξη και διατήρηση της βιοποικιλότητας.....46
3.3.5. Περιβαλλοντική εκπαίδευση και διαχείριση μέσω πρακτικών δραστηριοτήτων 46
3.3.6. Εξασφάλιση της μακροπρόθεσμης συντήρησης και διαχείρισης του πάρκου 47
3.3.7. Υποστήριξη της ανθεκτικότητας σε έκτακτες ανάγκες.....48
Κεφάλαιο 4: Διεθνή και Ελληνικά Πάρκα.....49
4.1. Το Queen Elizabeth Olympic Park στο Λονδίνο 49
4.2. Villa Borghese στην Ρώμη 51
4.3. Ecopark στην Στοκχόλμη 54
4.4. Ο Εθνικός Κήπος στο Σύνταγμα.....57
4.5. Το Πεδίον του Άρεως 60
4.6. Εθνικό Δασικό Πάρκο Πολεμιδιών 65
Κεφάλαιο 5: Η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Ζωγράφου 68
5.1. Γεωγραφικός προσδιορισμός.....68
5.2. Δημογραφικά στοιχεία.....69
5.3. Ιστορική αναδρομή 70

5.4. Χώροι πρασίνου 71
Κεφάλαιο 6: Η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Αθηναίων 74
6.1. Γεωγραφικός προσδιορισμός 74
6.2. Δημογραφικά στοιχεία 77
6.3. Σύντομη ιστορική αναδρομή 77
6.4. Χώροι πρασίνου 78
Κεφάλαιο 7: Το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή 80
7.1. Όρια και περιγραφή του πάρκου 80
7.2. Γενική Παρουσίαση του πάρκου 81
7.4. Πρόσβαση και ωράριο λειτουργίας 85
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ 86
8.1. Μεθοδολογία-Δείγμα 86
8.2. Παρουσίαση Μεθοδολογικού Εργαλείου 86
Κεφάλαιο 9: Επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων 88
9.1. Στατιστική Ανάλυση και Επεξεργασία 88
9.2.1. Περιγραφική ανάλυση 89
9.2.1.1. Περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος 89
9.2.1.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων 92
9.2.2. Συσχετίσεις – αλληλεπιδράσεις μεταβλητών 111
9.2.2. Στατιστική συμπερασματολογία 113
9.2.3. Ανάλυση Παλινδρομήσεων 114
Συμπεράσματα-προτάσεις 117
Βιβλιογραφία 119
Παράρτημα 125

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά τη συμβολή του Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδή στη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Τα πάρκα ενισχύουν το κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό τοπίο της πόλης, συμβάλλοντας στην καλύτερη ποιότητα ζωής για τις τωρινές και μελλοντικές γενιές. Η βιωσιμότητα παρέχει τα θεμέλια για την αντιμετώπιση πολλών προκλήσεων, όπως την καλύτερη ευθυγράμμιση του σχεδιασμού και κατασκευής του πάρκου, μέσα από τη μακροπρόθεσμη συντήρηση και μείωση των φθορών σε όλη την έκταση του πάρκου. Επιπλέον, τα αστικά πάρκα είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στις πόλεις, και λειτουργούν ως ενισχυτές του κοινωνικού ιστού. Η έρευνα σχετίζεται με τη συμβολή του πάρκου Γουδή στη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής και των επακόλουθων της. Αυτά υποδεικνύουν ότι ο ουσιαστικότερος λόγος για ανάπλαση του πάρκου Γουδή, είναι η επήρεια που προκαλεί η εικόνα του προς την κοινωνία. Μπορεί να επιτευχθεί χρησιμοποιώντας στοχευμένες δράσεις, όπως η βελτίωση της καθαριότητας του αλλά και του περιβάλλοντα χώρου του, αναζωογόνηση του πρασίνου με επιπλέον δενδροφύτευση, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τις διάφορες εργασίες του πάρκου, καθώς επίσης και την δημιουργία προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για το κοινό. Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι η μεγαλύτερη αύξηση στην συχνότητα επίσκεψης προς το πάρκο προκαλείται από τις ανοδικές αλλαγές στο μορφωτικό επίπεδο και την ύπαρξη παιδιών στην οικογένεια, ενώ η ύπαρξη επιπλέον κακοτεχνιών στο πάρκο μειώνει την πιθανότητα κάποιος να επισκέπτεται καθημερινά το πάρκο. Η επιπλέον δενδροφύτευση, οι δράσεις ενίσχυσης της βιωσιμότητας, η φύλαξη, η ασφάλεια αλλά και η επιπλέον καθαριότητα του πάρκου προσδοκόμενα αυξάνουν την πιθανότητα για καθημερινή επίσκεψη του. Τέλος, τα αποτελέσματα της έρευνας καθιστούν αναγκαία τη διεξαγωγή παρόμοιων ερευνών και σε άλλα μητροπολιτικά πάρκα της πρωτεύουσας, προς επιβεβαίωση των παρόντων ευρημάτων, στρέφοντας την προσοχή και σε εναλλακτικά είδη πάρκων, που δυνητικά θα συνέφεραν στην βιώσιμη ανάπτυξη των ευρύτερων περιοχών τους μέσα από διάφορες τοπικές δράσεις.

Λέξεις κλειδιά: Πάρκο Γουδή, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Δήμος Ζωγράφου, Δήμος Αθηναίων.

Abstract

This thesis explores the contribution of the Goudi Metropolitan Park to the sustainable development of the wider area. Parks enhance the social, economic and environmental landscape of the city, contributing to a better quality of life for current and future generations. Sustainability provides the foundation for addressing many challenges, such as better alignment of park design and construction, through long-term maintenance and reducing the damage throughout the park. In addition, urban parks are vital for maintaining biodiversity in cities, and act as social bond enhancers. The research relates to the contribution of the Goudi Park to the sustainable development of the wider area and its consequences. These suggest that the most essential reason of the renovation of the Goudi Park is the impact of its image on society. It can be achieved by using targeted actions, such as improving the cleanliness of the park and its surroundings, revitalizing the green areas with additional tree planting, using renewable energy sources for the various operations of the park, as well as creating environmental education and awareness programs for the public. In addition, it is observed that the greatest increase in the frequency of visits to the park is caused by upward changes in educational level and the presence of children in the family, while the existence of additional malfunctions in the park reduces the likelihood of someone visiting the park every day. The additional tree planting, the sustainability enhancement actions, security and the additional cleanliness of the park are expected to increase the likelihood of daily visits. Finally, the results of the research make it necessary to conduct similar studies in other metropolitan parks of the capital, to confirm the present findings, drawing attention to alternative types of parks that could potentially contribute to the sustainable development of their wider areas through various local actions.

Key words: Goudi Park, Sustainable Development, Municipality of Zografou, Municipality of Athens.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1.Σχετική συχνότητα του Δήμου κατοικίας……92
Γράφημα 2.Σχετική συχνότητα για την επίσκεψη στο Πάρκο Γουδή……92
Γράφημα 3.Σχετική συχνότητα βαθμού ευκολίας πρόσβασης στο Πάρκο Γουδή……93
Γράφημα 4. Σχετική συχνότητα βαθμού ικανοποίησης από το Πάρκο Γουδή……95
Γράφημα 5. Σχετική συχνότητα για το βαθμό ενδιαφέροντος της πολιτείας και των δημοτικών αρχών για την εικόνα και την συντήρηση του πάρκου Γουδή……97
Γράφημα 6. Σχετική συχνότητα για το βαθμό ανάπτυξης των περιοχών κοντά στο πάρκο Γουδή……98
Γράφημα 7. Βαθμός κατασκευαστικών αστοχιών του πάρκου Γουδή……99
Γράφημα 8. Αλλαγές στις τιμές γης πλησίον του πάρκου Γουδή……100
Γράφημα 9. Αλλαγές στη χρήση γης πλησίον του πάρκου Γουδή……100
Γράφημα 10. Ενημέρωση πολιτών σχετικά με τη βιώσιμή ανάπτυξη του Δήμου τους……102
Γράφημα 11. Δράσεις Δήμου κατοικίας για ενίσχυση της βιωσιμότητας……102
Γράφημα 12.Ανεπτυγμένη οικολογική συνείδηση κατοίκων……106
Γράφημα 13. Προθυμία για τροποποίηση συνηθειών για σκοπούς βιωσιμότητας……107
Γράφημα 14. Βαθμός ικανοποίησης από την ποιότητα του πάρκου Γουδή……107
Γράφημα 15. Προθυμία επίσκεψης εφόσον εφαρμοστούν πρακτικές βιωσιμότητας……108
Γράφημα 16. Προθυμία αλλαγής μόνιμης κατοικίας αν το πάρκο γινόταν βιώσιμο……109
Γράφημα 17. Προθυμία επιχειρηματικότητας στην περιοχή αν το πάρκο γινόταν βιώσιμο……109
Γράφημα 18. Προθυμία επίσκεψης σε παρόμοια πάρκα αν το πάρκο γινόταν βιώσιμο……110
Γράφημα 19. Πάρκα με την συχνότερη επίσκεψη……111

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Οι τρεις πυλώνες της οικονομικής ανάπτυξης.....18
Εικόνα 2. Οι τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης.....21
Εικόνα 3. Το μοντέλο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.....24
Εικόνα 4. Το Queen Elizabeth Olympic Park στο Λονδίνο.....49
Εικόνα 5. Άποψη του Queen Elizabeth Olympic Park.....50
Εικόνα 6. Η τεχνητή λίμνη του πάρκου Villa Borghese.....52
Εικόνα 7. Η Villa Borghese.....53
Εικόνα 8. Το Ekoparken στη Στοκχόλμη.....54
Εικόνα 9. Το αλιευτικό καταφύγιο του Ekoparken.....56
Εικόνα 10. Η είσοδος του εθνικού κήπου.....58
Εικόνα 11. Τα μονοπάτια του εθνικού κήπου.....60
Εικόνα 12. Το άγαλμα του Βασιλιά Κωνσταντίνου Ι.....61
Εικόνα 13. Μονοπάτι με αγάλματα ηρώων Ελληνικής Επανάστασης.....63
Εικόνα 14. Εσωτερική όψη του Πάρκου Πολεμιδιών.....64
Εικόνα 15. Εσωτερική όψη του Πάρκου Πολεμιδιών.....66
Εικόνα 16. Η περιοχή Ζωγράφου το 1930.....70
Εικόνα 17. Ο λόφος του Λυκαβηττού.....79
Εικόνα 18. Ένα μέρος πρασίνου από το Πάρκο Γουδή.....81
Εικόνα 19. Η όψη της ενορίας Εισοδίων της Θεοτόκου στο Πάρκο Γουδή.....82
Εικόνα 20. Οι χώροι πρασίνου εντός του Πάρκου Γουδή.....83
Εικόνα 21. Πολιτιστικές εκδηλώσεις στο Πάρκο Γουδή.....84

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Δράσεις πόλεων με στόχο την ενίσχυση της βελτίωσης της βιώσιμης ανάπτυξης.....26
Πίνακας 2. Τα οφέλη των υπαίθριων αστικών χώρων.....31
Πίνακας 3. Τα μνημεία του Πεδίου του Άρεως.....63
Πίνακας 4. Στόχοι του Πάρκου Πολεμιδιών.....67
Πίνακας 5. Ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις του Πάρκου Πολεμιδιών.....67
Πίνακας 6. Η Δημογραφική εξέλιξη του Δήμου Ζωγράφου.....69
Πίνακας 7. Ποσοστό Πληθυσμού Ελλάδας και Δήμου Ζωγράφου ανά ηλικία.....69
Πίνακας 8. Υφιστάμενοι χώροι πρασίνου εντός διοικητικών ορίων Δήμου Ζωγράφου.....72
Πίνακας 9. Κατανομή έκτασης Δήμου Αθηναίων.....76
Πίνακας 10. Έκταση και πληθυσμός των 7 Δημοτικών Κοινοτήτων του Δήμου Αθηναίων.....77
Πίνακας 11. Οι χώροι πρασίνου σε κάθε Δημοτική Κοινότητα.....79
Πίνακας 12. Περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.....90
Πίνακας 13. Μέσα πρόσβασης στο πάρκο Γουδή.....94
Πίνακας 14. Λόγοι επίσκεψης στο πάρκο Γουδή.....94
Πίνακας 15. Λόγοι αποφυγής επίσκεψης του πάρκου Γουδή.....96
Πίνακας 16. Υποδομές στις οποίες απαιτούνται άμεσα βελτιώσεις στο πάρκο Γουδή.....97
Πίνακας 17. Οφέλη που απορρέουν από τη λειτουργία του πάρκου Γουδή.....99
Πίνακας 18. Τομείς βιώσιμης ανάπτυξης μιας περιοχής.....101
Πίνακας 19. Επενδυτικοί λόγοι για ανάπλαση του πάρκου Γουδή.....103
Πίνακας 20. Δράσεις για οικονομικά βιώσιμο πάρκο Γουδή.....104
Πίνακας 21. Δράσεις για περιβαλλοντικά βιώσιμο πάρκο Γουδή.....104
Πίνακας 22. Επιπλέον προτάσεις ώστε το πάρκο Γουδή να συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.....105
Πίνακας 23. Ποιοι μπορούν να συνεισφέρουν περισσότερο στην μελλοντική ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξη της περιοχής.....105
Πίνακας 24. Συσχετίσεις μεταξύ δημογραφικών και ποιοτικών μεταβλητών του δείγματος....112

Πίνακας 25. Διαφορές ανάμεσα στα δημογραφικά στοιχεία με εξαρτημένες τις ποιοτικές μεταβλητές…….113

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα πάρκα και οι ανοιχτοί πράσινοι χώροι ενισχύουν το κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό τοπίο της πόλης, συμβάλλοντας στην καλύτερη ποιότητα ζωής για τις μελλοντικές γενιές. Η βιωσιμότητα παρέχει τα θεμέλια για την αντιμετώπιση πολλών προκλήσεων, όπως την καλύτερη ευθυγράμμιση του σχεδιασμού και της κατασκευής του πάρκου μέσα από τη μακροπρόθεσμη συντήρηση και τη μείωση της φθοράς σε όλο το πάρκο. Επιπλέον, τα αστικά πάρκα είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στις πόλεις. Τα πάρκα είναι κάτι περισσότερο από δέντρα και φύση, εφόσον λειτουργούν ως ενισχυτές του κοινωνικού ιστού της πόλης. Τα αστικά πάρκα, αντί να θεωρούνται περιβάλλον αναψυχής και χαλάρωσης, θεωρούνται αναπόσπαστο στοιχείο της ανάπτυξης μιας κοινότητας (Dizdaroglu, 2021).

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εντοπίσει και να περιγράψει τη συμβολή του Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδή στη βιώσιμη ανάπτυξη των δήμων Αθηναίων και Ζωγράφου, στους οποίους ανήκει χωροταξικά. Η παρούσα εργασία για τη μελέτη περίπτωσης του Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδή βασίστηκε στη βιβλιογραφική αναζήτηση προκειμένου να καλύψει το θεωρητικό υπόβαθρο, το οποίο παρουσιάζεται από το 1^{ο} έως το 7^{ο} κεφάλαιο. Ειδικότερα, αναλύεται στο κεφάλαιο 1 η Βιώσιμη ανάπτυξη, στο κεφάλαιο 2 οι Αστικοί υπαίθριοι χώροι, στο κεφάλαιο 3 τα Βιώσιμα πάρκα, στο κεφάλαιο 4 τα Διεθνή και Ελληνικά Πάρκα, στο κεφάλαιο 5 η Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Ζωγράφου, στο κεφάλαιο 6 η Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Αθηναίων και στο κεφάλαιο 7 το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή.

Το εμπειρικό μέρος παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 8 και 9. Τα επακόλουθά της έρυνας υποδεικνύουν ότι ο ουσιαστικότερος λόγος για ανάπλαση του πάρκου Γουδή, είναι η επήρεια που προκαλεί η ανάπλαση του στην εικόνα προς την κοινωνία, με δράσεις όπως η βελτίωση της καθαριότητας αλλά και του περιβάλλοντα χώρου, με περισσότερο στοχευμένη δενδροφύτευση, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για διάφορες εργασίες του πάρκου, καθώς επίσης και την δημιουργία προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για το κοινό. Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι η μεγαλύτερη αύξηση στην

συχνότητα επίσκεψης προς το πάρκο προκαλείται από τις αλλαγές στο μορφωτικό επίπεδο και την ύπαρξη παιδιών στην οικογένεια, ενώ παρατηρείται ότι η ύπαρξη επιπλέον κακοτεχνιών στο πάρκο μειώνει την πιθανότητα κάποιος να επισκέπτεται καθημερινά το πάρκο ενώ η επιπλέον δενδροφύτευση, οι περαιτέρω δράσεις ενίσχυσης βιωσιμότητας, η φύλαξη και ασφάλεια αλλά και η επιπλέον καθαριότητα του πάρκου προσδοκώμενα αυξάνουν την πιθανότητα για καθημερινή επίσκεψη του. Τέλος, αναφέρονται τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας και υποβάλλονται προτάσεις για μελλοντικές μελέτες, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα της ζωής της ευρύτερης περιοχής γύρω από το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Κεφάλαιο 1: Βιώσιμη Ανάπτυξη

1.1. Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης

Η οικονομική ανάπτυξη αναφέρεται στην αύξηση του μεγέθους της οικονομίας μιας χώρας κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. Το μέγεθος μιας οικονομίας μετριέται συνήθως με τη συνολική παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών στην οικονομία, η οποία ονομάζεται ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ). Η οικονομική ανάπτυξη μπορεί να μετρηθεί σε "ονομαστικούς" ή "πραγματικούς" όρους. Η ονομαστική οικονομική ανάπτυξη αναφέρεται στην αύξηση της αξίας της παραγωγής σε χρηματικούς όρους με την πάροδο του χρόνου. Αυτό περιλαμβάνει μεταβολές τόσο στον όγκο της παραγωγής όσο και στις τιμές των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών. Οι οικονομολόγοι μιλούν συνήθως για πραγματική οικονομική ανάπτυξη - δηλαδή για αύξηση μόνο του παραγόμενου όγκου, η οποία αφαιρεί την επίδραση της μεταβολής των τιμών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αντικατοπτρίζει καλύτερα το πόσο παράγει μια χώρα σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, σε σύγκριση με άλλες χρονικές στιγμές (Acemoglu, 2012).

Η οικονομική ανάπτυξη όμως, μπορεί να ακολουθήσει πολλούς διαφορετικούς δρόμους, οι οποίοι δεν θεωρούνται όλοι βιώσιμοι. Πράγματι, υποστηρίζεται ότι δεδομένης της πεπερασμένης φύσης του πλανήτη και των πόρων του, οποιαδήποτε μορφή οικονομικής ανάπτυξης είναι τελικά μη βιώσιμη. Τίθενται έτσι τα ερωτήματα, θα επιφέρει η συνεχής οικονομική ανάπτυξη όλο και μεγαλύτερη ζημιά στο περιβάλλον της γης; Ή μήπως η αύξηση του εισοδήματος και του πλούτου φυτεύει τους σπόρους για επιδείνωση των οικολογικών προβλημάτων; Οι απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα είναι κρίσιμες για το σχεδιασμό κατάλληλων αναπτυξιακών στρατηγικών για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (Χepapadeas, 2005).

Οι εξαντλήσιμοι και οι ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι χρησιμεύουν ως εισροές για την παραγωγή πολλών αγαθών και υπηρεσιών. Εάν η σύνθεση της παραγωγής και οι μέθοδοι παραγωγής ήταν αμετάβλητες, τότε η ζημία στο περιβάλλον θα ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την κλίμακα της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας. Όμως, σημαντικά στοιχεία δείχνουν ότι η ανάπτυξη οδηγεί σε διαρθρωτικό μετασχηματισμό σε ό,τι παράγει μια οικονομία. Ταυτόχρονα, οι κοινωνίες έχουν επιδείξει αξιοσημείωτη εφευρετικότητα στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την διατήρηση των σπάνιων πόρων. Οι δυνάμεις που οδηγούν στην αλλαγή της σύνθεσης και των τεχνικών της παραγωγής μπορεί να είναι αρκετά ισχυρές ώστε να αντισταθμίζουν, τις αρνητικές επιπτώσεις της αυξημένης οικονομικής δραστηριότητας στο περιβάλλον (Grossman & Krueger, 1995).

Εικόνα 1. Οι τρεις πυλώνες της οικονομικής ανάπτυξης.

1.2. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης προέκυψε από ένα σύνθετο και πολύπλοκο γενεαλογικό δέντρο. Για πρώτη φορά παρουσιάστηκε όταν η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, γνωστή και ως Επιτροπή Brundtland, υπέβαλε την έκθεση της το 1987. Άλλοι επισημαίνουν ότι προωθήθηκε για πρώτη φορά στην παγκόσμια στρατηγική διατήρησης το 1980. Όποια και αν είναι η προέλευση, η επιτροπή Brundtland αποτέλεσε το πολιτικό σημείο καμπής, καθιστώντας την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, ισχυρής γεωπολιτικής σημασίας και το σύνθημα που έχει γίνει σήμερα. Από το 1987, όλοι οι πολιτικοί ηγέτες έχουν μιλήσει για τη βιώσιμη ανάπτυξη και έχουν εκδοθεί τόμοι εγγράφων και για το θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης απαντώνται περίπου εβδομήντα ορισμοί (Bansal, 2002).

Η έκθεση Brundtland 1987 της Παγκόσμιας Επιτροπής για την Ανάπτυξη και το Περιβάλλον -συντάχθηκε υπό την προεδρία της τότε πρωθυπουργού της Νορβηγίας κ. Gro Harlem Brundtland - θεωρείται ο ιδεολογικός προπομπός και η βάση για την Agenda 21 και την έναρξη της εφαρμογής της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης (α.κ.β.α). Η Επιτροπή προκειμένου να τονίσει τη σημασία της συνεχούς, αδιάκοπτης και αειφόρου ανάπτυξης προσέθεσε στον όρο Development (Development/Entwicklung) τον όρο "sustainable" (Brundtland-Report, 1987).

Με τον όρο ΑΑ (Αειφόρο Ανάπτυξη), που στην έκθεση Brundtland ονομάζεται sustainable development ή Nachhaltige Entwicklung, όπως το αποδίδουν οι γερμανόφωνοι (Γερμανοί, Αυστριακοί και Ελβετοί), εννοείται μια συνεχή και βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία είναι φιλική προς την κοινωνία και το περιβάλλον και έχει ως κεντρικό σημείο αναφοράς τις ανάγκες της σημερινής γενιάς, όσο και των μελλοντικών. (Οι πιθανότητες των επερχόμενων γενεών για μια ζωή σύμφωνα με τι ανάγκες τους διαφαίνονται πιο μικρές, λόγω των περιβαλλοντικών καταστροφών, της οικονομικής ανισότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού) (Brundtland-Report, 1987).

Η κριτική που ασκήθηκε από διάφορους θεωρητικούς σχετικά με την όχι και τόσο ξεκάθαρη ορολογία και το γεγονός ότι στην έκθεση Brundtland όροι όπως "sustainable growth"

χρησιμοποιούνται απερίσκεπτα, περιπλέκουν ακόμη περισσότερο τα πράγματα. ¨Όμως το πνεύμα και η ιδεολογία που διαπερνάει το κείμενο της έκθεσης σχετικά με την ονομαζόμενη sustainable development (ΑΑ) δεν μπορούν να παρερμηνευτούν από κανέναν (Brundtland-Report, 1987).

Η έννοια της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης μπορεί να ερμηνευτεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, αλλά στον πυρήνα της είναι μια προσέγγιση που φροντίζει να ισορροπήσει διαφορετικές, και συχνά ανταγωνιστικές ανάγκες ενάντια στην επίγνωση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών περιορισμών που αντιμετωπίζει η κοινωνία. Επιπρόσθετα, καθοδηγείται από μια συγκεκριμένη ανάγκη, χωρίς να λαμβάνονται πλήρως υπόψη οι ευρύτερες ή μελλοντικές επιπτώσεις. Η ζημία που μπορεί να προκαλέσει αυτού του είδους η προσέγγιση καταγράφεται μέσα από τις οικονομικές κρίσεις μεγάλης κλίμακας που προκαλούνται από ανευθυνότητες των τραπεζών, μέχρι και τις αλλαγές στο παγκόσμιο κλιματικό περιβάλλον. Όσο περισσότερο επιδιώκεται η αειφόρος ανάπτυξη, τόσο πιο επαναλαμβανόμενες και σοβαρές θα είναι οι συνέπειές της. Τέλος, η διαβίωση εντός των περιβαλλοντικών ορίων είναι μία από τις κεντρικές αρχές της αειφόρου ανάπτυξης (Μητούλα, 2006· Scott & Gough, 2004).

Το επίκεντρο της βιώσιμης ανάπτυξης είναι πολύ ευρύτερο από το περιβάλλον, αφορά επίσης τη διασφάλιση μιας ισχυρής, υγιούς και δίκαιης κοινωνίας. Ειδικότερα, αυτό ερμηνεύεται ως η ικανοποίηση των διαφορετικών αναγκών όλων των ανθρώπων σε υπάρχουσες και μελλοντικές κοινότητες, η προώθηση της προσωπικής ευημερίας, η κοινωνική συνοχή και ένταξη, καθώς, επίσης και η δημιουργία ίσων ευκαιριών για όλους (Μητούλα κ.α., 2008· Sen, 2013).

Συνοψίζοντας, αειφορία σημαίνει η κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες. Εκτός από τους φυσικούς πόρους, χρειάζονται επίσης, οι κοινωνικοί και οι οικονομικοί πόροι. Η βιωσιμότητα δεν είναι μόνο περιβαλλοντισμός. Στους περισσότερους ορισμούς της ενσωματώνονται επίσης, ανησυχίες για την κοινωνική ισότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Ακόμη, η βιωσιμότητα είναι μια ολιστική προσέγγιση που εξετάζει την οικολογική, την

κοινωνική και την οικονομική διάσταση, αναγνωρίζοντας ότι είναι αλληλένδετες έννοιες μεταξύ τους, προκειμένου να επιτευχθεί μία διαρκής ευημερία. Εν κατακλείδι, οι τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης συνδυάζονται ομόρροπα ώστε να επιτευχθεί ο σκοπός της αειφόρου ανάπτυξης (Beckerman, 2017· González-Díaz, et al., 2021· Robert, et al., 2005).

Εικόνα 2. Οι τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και οικολογική ακεραιότητα ερμηνεύουν την διατήρηση όλων των περιβαλλοντικών συστημάτων της γης σε ισορροπία, ενώ οι φυσικοί πόροι που βρίσκονται μέσα σε αυτά, καταναλώνονται από τον άνθρωπο με ρυθμό που επιτρέπει την αναπλήρωσή τους. Οι ανθρώπινες κοινότητες σε όλο τον κόσμο είναι σε θέση να διατηρούν την ανεξαρτησία τους και να έχουν πρόσβαση στους πόρους που χρειάζονται, οικονομικούς και άλλους, για την κάλυψη των αναγκών τους. Τα οικονομικά συστήματα παραμένουν άθικτα και οι δραστηριότητες είναι διαθέσιμες σε όλους, διαφυλάσσοντας έτσι, την ασφάλεια των πηγών

διαβίωσης. Τα καθολικά ανθρώπινα δικαιώματα και οι βασικές ανάγκες επιβάλλεται να είναι εφικτές για όλους τους ανθρώπους, οι οποίοι θα έχουν πρόσβαση σε επαρκείς πόρους για να διατηρούν τις οικογένειές τους και τις κοινότητές τους υγιείς και ασφαλείς. Οι υγιείς κοινότητες έχουν δίκαιους ηγέτες που διασφαλίζουν τον σεβασμό των προσωπικών, εργασιακών και πολιτιστικών δικαιωμάτων και την προστασία όλων των ανθρώπων από τις συνεχείς διακρίσεις (Barrow, 1995· Bridgewater et al., 2014· Reza & Abdullah, 2011).

1.3. Η τοπική ανάπτυξη

Η ικανότητα των τοπικών φορέων να αντιμετωπίζουν σημαντικά ζητήματα και να βελτιώνουν την τοπική ανάπτυξη και να εξασφαλίζουν την ευημερία εξαρτάται από την ισχύ του κοινοτικού πεδίου. Έτσι, η τοπική ανάπτυξη περιλαμβάνει σκόπιμες προσπάθειες για τη δημιουργία και την ενίσχυση της κοινότητας. Το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των προσπαθειών είναι η εστίαση στην ανάπτυξη σχέσεων και γραμμών επικοινωνίας μεταξύ των ομάδων συμφερόντων. Πρόκειται για τη συνειδητή προσπάθεια δημιουργίας συνδέσμων σε διαφορετικά κοινωνικά πεδία. Από αυτή την άποψη, η κοινοτική ανάπτυξη είναι η διαδικασία οικοδόμησης σχέσεων που αυξάνουν την προσαρμοστική ικανότητα των ανθρώπων που μοιράζονται ένα κοινό έδαφος, και απαιτεί από τους κατοίκους να εργάζονται με σκοπό να αυξήσουν τον αριθμό ή να ενισχύουν τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων τομέων της τοπικής κοινότητας (Burdack & Kriszan, 2013).

Η προσαρμοστική ικανότητα αντικατοπτρίζεται στην ικανότητα των ανθρώπων να διαχειρίζονται, να χρησιμοποιούν και να ενισχύουν τους διαθέσιμους πόρους τους, αποσκοπώντας στην αντιμετώπιση των τοπικών ζητημάτων και των προβλημάτων. Από την οπτική της αλληλεπίδρασης, κάθε κοινότητα έχει τη δυνατότητα για συλλογική δράση. Αυτή η ικανότητα είναι που διαφοροποιεί μια κοινότητα από μια συνάθροιση ατόμων που απλώς μοιράζονται μια κοινή περιοχή. Μάλιστα, η συγκεκριμένη ικανότητα ονομάζεται κοινοτική δράση και ~~την~~ ορίζεται ως η ικανότητα συλλογικής δράσης. Η προώθηση της κοινοτικής δράσης είναι κεντρικής και μείζονος σημασίας για τις προσπάθειες της κοινοτικής ανάπτυξης (Brand, et al., 2017).

Είναι χρήσιμο να γίνει διάκριση μεταξύ της ανάπτυξης στην κοινότητα και της ανάπτυξης της κοινότητας. Η ανάπτυξη στην κοινότητα αναφέρεται σε δραστηριότητες όπως, η δημιουργία θέσεων εργασίας, η διατήρηση, η επέκταση και η πρόσληψη των επιχειρηματικών ιδεών και η βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών. Αντίστοιχα, η ανάπτυξη της κοινότητας επικεντρώνεται στις κοινωνικές πτυχές της τοπικής ζωής και δίνει έμφαση στην ενίσχυση των τοπικών ικανοτήτων επίλυσης των προβλημάτων. Συνεπώς, η ανάπτυξη του κοινοτικού τομέα είναι συνώνυμη με την ανάπτυξη της κοινότητας (Brunold, 2009).

1.4. Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη

Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη είναι ο δρόμος προς την ενίσχυση και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, ώστε να μετριαστεί η επίδραση των πόλεων στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Οι ολοκληρωμένοι αστικοί χώροι είναι σχεδιασμένοι προκειμένου να φέρνουν κοντά ανθρώπους, να συγκλίνουν δραστηριότητες, να διαμορφώνουν κτίρια και να δημιουργούν δημόσιους χώρους. Θα πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμοι με τα πόδια, ή το ποδήλατο και να έχουν σχεδόν άριστη συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση με την υπόλοιπη πόλη. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να υπάρχει πρόσβαση χωρίς αποκλεισμούς, με τη χρήση των τοπικών και αστικών δυνατοτήτων κινητικότητας, προωθώντας έτσι τον πιο αποδοτικό συνδυασμό τρόπων, όπου θα διασφαλίζεται το χαμηλότερο οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος. Η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς αποτελεί βασικό θεμέλιο για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, την ισότητα, την κοινή ευημερία και την κοινωνία των πολιτών στις πόλεις (Navez-Bouchanine, 2007).

Τα κυριότερα στοιχεία των πόλεων αυτών, επιβάλλεται να περιλαμβάνουν κτιριακό πράσινο σχεδιασμό για τη μείωση της λειτουργικής κατανάλωσης και ταυτόχρονα, τη βελτιστοποίηση του προσανατολισμού τους, ωφελούμενα από την ηλιακή ενέργεια. Επίσης, προωθείται η συμπαγής ανάπτυξη των κτιρίων για την ελαχιστοποίηση της χρήσης της συμβατικής ενέργειας, η κατασκευή κτιρίων μεσαίου έως χαμηλού ύψους και η ανακαίνιση ή επαναχρησιμοποίηση κτιρίων, με σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητας και της

επαναχρησιμοποίησης των υλικών. Παράλληλα οι μικτές χρήσεις κτιρίων για μείωση των αποστάσεων των δημόσιων υπηρεσιών, θα διατηρήσουν την κατανάλωση καυσίμων των πολιτών σε χαμηλά επίπεδα. Τα μέτρα αυτά επιτυγχάνουν σωρευτικά σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας, ωστόσο, η κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών συνεχίζει να αυξάνεται, δεδομένων των συνεχιζόμενων αυξήσεων του πληθυσμού στα αστικά κέντρα σε συνδυασμό με τα αυξανόμενα διαθέσιμα εισοδήματα (Tweed & Sutherland, 2007).

Το νέο αστικό θεματολόγιο υιοθετήθηκε στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη στέγαση και τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (Habitat III) στο Κίτο του Ισημερινού, στις 20 Οκτωβρίου 2016. Υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στην 68η σύνοδο ολομέλειας. Η Νέα Αστική Ατζέντα αντιπροσωπεύει ένα κοινό όραμα για ένα καλύτερο και πιο βιώσιμο μέλλον, ώστε η αστικοποίηση να είναι ένα ισχυρό εργαλείο για βιώσιμη ανάπτυξη τόσο για τις αναπτυσσόμενες όσο και για τις ανεπτυγμένες χώρες. Συνεπώς, η έννοια της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης στη "Νέα ατζέντα" των Ηνωμένων Εθνών-UnHabitat, ορίζεται ως η ανάπτυξη που θα καταστήσει τις πόλεις χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικές και βιώσιμες (Rudd, et al., 2018).

Σύμφωνα με τους Pastukhova και Pastukhova (2019), οι τομείς της νέας ατζέντας παρουσιάζονται στο παρακάτω σχεδιάγραμμα.

Εικόνα 3. Το μοντέλο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (Pastukhova & Pastukhova, 2019).

Κατά τον σχεδιασμό των δομών διακυβέρνησης, η νέα ατζέντα εδράζεται σε αστικές συμμετοχικές πολιτικές, οι οποίες, ενσωματώνουν τη βιώσιμη αστική και εδαφική ανάπτυξη ως μέρος των ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών και σχεδίων, υποστηριζόμενες από θεσμικά και κανονιστικά πλαίσια που συνδέονται με διαφανείς και υπεύθυνους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς. Η κοινωνική ένταξη αποτελεί μια διαδικασία, η οποία δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους κατοίκους, είτε ζουν σε επίσημους είτε σε ανεπίσημους οικισμούς, να ζουν με αξιοπρέπεια μια ικανοποιητική ζωή, και να αξιοποιούν πλήρως τις ανθρώπινες δυνατότητές τους. Ακολούθως, η ορθολογική χωρική ανάπτυξη προσδιορίζει την ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη και λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές κλίμακες των πόλεων ή των οικισμών, ενισχύοντας το ρόλο τους στα συστήματα επισιτιστικής ασφάλειας και διατροφής. Ως προτεραιότητα επίσης, θέτει τη στέγαση στο επίκεντρο, δημιουργεί υποδομές και υπηρεσίες, προσφέροντας διευκόλυνση των διαδικασιών εμπορίου και της σύνδεσης της αγροτικής παραγωγής με τις καταναλωτικές αγορές (Pastukhova & Pastukhova, 2019).

Η ταυτόχρονη προώθηση της αστικής ευημερίας προς τη χωρίς αποκλεισμούς βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με πλήρη και παραγωγική απασχόληση, αποτελεί βασικό στοιχείο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, όπου οι άνθρωποι μπορούν να ζουν υγιείς, να χαρακτηρίζονται παραγωγικοί με ευημερούσες και ικανοποιητικές ζωές. Τα μη βιώσιμα πρότυπα κατανάλωσης και παραγωγής, η απώλεια της βιοποικιλότητας, η πίεση στα οικοσυστήματα, η ρύπανση, οι φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, καθώς, επίσης, και η κλιματική αλλαγή υπονομεύουν τις προσπάθειες για τον τερματισμό της φτώχειας και την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης. Η προσπάθεια αποφυγής των προαναφερθέντων αρνητικών στοιχείων θα οδηγήσει με ακρίβεια στην επίτευξη περιβαλλοντικά βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (Pastukhova & Pastukhova, 2019).

Στον *Πίνακα 1,* περιγράφονται ορισμένες δράσεις πόλεων με στόχο την ενίσχυση της βελτίωσης της βιώσιμης ανάπτυξης (Pastukhova & Pastukhova, 2019).

Πίνακας 1. Δράσεις πόλεων με στόχο την ενίσχυση της βελτίωσης της βιώσιμης ανάπτυξης (Pastukhova & Pastukhova, 2019).

Πόλη (Τίτλος Στρατηγικής)	**Ορίζοντας σχεδιασμού**	**Πεδίο εφαρμογής στρατηγικής**	**Στόχοι και αρχές στρατηγικής**
Βερολίνο-Βρανδεμβούργο (Landesentwicklungsplan)	2008-2018	Χωρική ανάπτυξη Οικονομία Κοινωνία Μεταφορές Περιβάλλον	· Δημιουργία σύνθετου συστήματος κεντρικών περιοχών. · Ισότητα ευκαιριών ανάπτυξης. · Χωρική διασύνδεση της αύξησης του πληθυσμού και της ανάπτυξης υποδομών. · Προστασία του φυσικού τοπίου. · Ανάπτυξη μεταφορικών υποδομών σύμφωνα με την μετανάστευση και τις διεθνείς κυκλοφοριακές ροές. · Περιορισμός της οικοδομικής ανάπτυξης σε πλεονάζοντες χώρους. · Περιορισμός της εκτεταμένης ανάπτυξης σε μικρές πόλεις. · Διαμόρφωση ενός ολιστικού οικολογικού πλαισίου της περιοχής.
Βανκούβερ (Metro Vancouver 2040 Regional Growth Strategy)	2013-2040	Χωρική ανάπτυξη Οικονομία Κοινωνία Μεταφορές Περιβάλλον	· Ενίσχυση του αστικού περιβάλλοντος. · Βιώσιμη οικονομία. · Προστασία του περιβάλλοντος. · Σχηματισμός

			ολοκληρωμένων περιοχών. · Βιώσιμο σύστημα μεταφορών. · Συγκέντρωση της αστικής ανάπτυξης εντός επιλεγμένων περιοχών. · Αποκέντρωση. · Συνδυασμός πυκνοκατοικημένων αστικών περιοχών και εκτεταμένων φυσικών τοπίων. · Εθνική και πολιτιστική ποικιλομορφία ως αναγνωρίσιμη βάση.
Κοπεγχάγη (Copenhagen Finger Plan 2013)	2013-2032	Χωρική ανάπτυξη Οικονομία Κοινωνία Μεταφορές Περιβάλλον	· Διατήρηση της ανταγωνιστικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο. · Χαμηλή πυκνότητα των αστικοποιημένων περιοχών. · Περιορισμός νέων κατασκευών. · Προτεραιότητα των δημόσιων μεταφορών και της ποδηλασίας. · Διατήρηση του φυσικού τοπίου. · Διατήρηση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος.
Λονδίνο (The London Plan: Spatial Development Strategy for Greater London)	2014-2050	Οικονομία Κοινωνία Μεταφορές Περιβάλλον	· Επίλυση των προβλημάτων της οικονομικής ανάπτυξης και του πληθυσμού. · Αύξηση της

			ανταγωνιστικότητας στην διεθνή αρένα. · Ποικιλία, ανάπτυξη και προσβασιμότητα των περιοχών. · Καθιέρωση ηγεσίας για το περιβάλλον και την βελτίωσή του. · Εύκολη, ασφαλής και γρήγορη πρόσβαση σε θέσεις εργασίας και υπηρεσίες.
Μελβούρνη (Plan Melbourne: Metropolitan Planning Strategy)	2011-2031	Χωρική ανάπτυξη Οικονομία Κοινωνία Μεταφορές Περιβάλλον	· Παράλληλη ενίσχυση της ποιότητας ζωής με τον αυξανόμενο πληθυσμό. · Περιορισμός της δομήσεως. · Προστασία του φυσικού τοπίου. · Προώθηση της κρατικής ανάπτυξης. · Αποτελεσματική ενσωμάτωση του συστήματος μεταφορών.
Σικάγο (CMAP, Go to 2040: Comprehensive Regional Plan)	2010-2040	Χωρική ανάπτυξη Οικονομία Κοινωνία Μεταφορές Περιβάλλον Χρηματοοικονομικά	· Επενδύσεις στην ανάπτυξη των κατοικημένων περιοχών για μέγιστη λειτουργική ποικιλία. · Ανάπτυξη προσανατολισμένη στα μέσα μετακίνησης. · Πληροφοριακή σαφήνεια χώρων. · Επενδύσεις στις δημόσιες συγκοινωνίες και την ανάπτυξη ενός

			πολυτροπικού συστήματος μεταφορών. · Ρεαλιστικά σχέδια και σύνδεσή τους με τον προϋπολογισμό του κράτους και με πηγές χρηματοδότησης. · Ανάπτυξη της περιοχής ως κέντρο της παγκόσμιας οικονομίας και προσέλκυση εξειδικευμένου εργατικού προσωπικού.

Κεφάλαιο 2: Αστικοί υπαίθριοι χώροι

2.1. Αστικοί υπαίθριοι χώροι

Οι αστικοί υπαίθριοι χώροι είναι προφανώς ανοικτοί χώροι και χαρακτηρίζονται από κάθε ανοικτό κομμάτι αστικής γης που είναι αδόμητο, δηλαδή δεν έχει κτίρια ή άλλες δομημένες κατασκευές, ενώ είναι προσβάσιμο στο κοινό. Ο ανοιχτός χώρος αυτός, μπορεί να περιλαμβάνει χώρους πρασίνου, φυτεμένους με γρασίδι, δέντρα, θάμνους ή άλλη βλάστηση. Συνήθως περιλαμβάνουν πάρκα, κοινοτικούς κήπους, σχολικές αυλές, παιδικές χαρές, χώρους δημόσιων καθισμάτων, δημόσιες πλατείες και κενά οικόπεδα (Gospodini, 2001· Ippolito, 2016).

Παράλληλα, οι ανοιχτοί χώροι τακτικά χρησιμεύουν ως χώροι αναψυχής για τους κατοίκους και συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ομορφιάς και της περιβαλλοντικής ποιότητας των γειτονιών. Όμως, μαζί με αυτό το ευρύ φάσμα των χώρων αναψυχής έρχεται ένα εξίσου ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών ζητημάτων. Η πιο συνηθισμένη μορφή αστικού υπαίθριου χώρου είναι τα πάρκα, γι' αυτόν τον λόγο ακριβώς όπως και σε κάθε άλλη χρήση γης, ο τρόπος διαχείρισης των πάρκων μπορεί να έχει καλές ή κακές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, για παράδειγμα απορροή φυτοφαρμάκων, καταστροφή των υφιστάμενων οικοτόπων, προσάμμωση από την υπερβολική χρήση μονοπατιών πεζοπορίας και υλοτομίας. Τέλος, είναι ευρέως αποδεκτό, ότι οι ανοικτοί χώροι προσομοιώνουν φυσικά τοπία μέσα στον αστικό ιστό, όπως δασικές εκτάσεις, αγροκτήματα, πράσινες διαδρομές, μονοπάτια, ιστορικές περιοχές, φυσικές περιοχές και υγροτόπους (Olivetti, 2015· Sapei, 2015).

2.2. Τα οφέλη των υπαίθριων αστικών χώρων

Η ύπαρξη των ανοιχτών χώρων απορρέει μία πληθώρα από οφέλη για την οικονομία, την κοινωνία, το περιβάλλον και τον πολιτισμό. Σύμφωνα με τον Rakhshandehroo και συν.

(2017), τα οφέλη περιλαμβάνουν ουσιώδη βήματα προόδου και ανάπτυξης και συνοψίζονται στον ακόλουθο *Πίνακα 2.*

Πίνακας 2. Τα οφέλη των υπαίθριων αστικών χώρων (Rakhshandehroo et al., 2017).

Στοιχεία	**Ανάλυση**
Προσέλκυση επενδύσεων	Οι υπαίθριοι χώροι δημιουργούν υψηλή ποιότητα ζωής που προσελκύει επιχειρήσεις και αυξάνουν την αξία των ακινήτων.
Αναζωογόνηση πόλεων	Τονώνουν την εμπορική ανάπτυξη και προωθούν την αναζωογόνηση του κέντρου της πόλης.
Ενίσχυση του τουρισμού	Οι ανοιχτοί χώροι ενισχύουν τις τοπικές οικονομίες με την προσέλκυση τουριστών και την υποστήριξη της υπαίθριας αναψυχής.
Προλαμβάνουν ζημιές από πλημμύρες	Χρησιμεύουν ως υποκατάστατη λύση στα ακριβά αντιπλημμυρικά τεχνικά μέτρα.
Προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης	Η διατήρηση του ανοιχτού χώρου βοηθά τις κοινότητες να αποτρέψουν το υψηλότερο κόστος της μη προγραμματισμένης ανάπτυξης.
Προώθηση υγιεινού τρόπου ζωής	Σχεδόν οι μισοί Ευρωπαίοι πολίτες ασκούν λιγότερη από τη συνιστώμενη ελάχιστη ποσότητα σωματικής δραστηριότητας. Οι ανοιχτοί χώροι και τα πάρκα διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στο να βοηθούν τους κατοίκους και τους επισκέπτες να βγαίνουν εκτός της οικίας τους και να δραστηριοποιούνται.
Διασφάλιση του περιβάλλοντος	Η διατήρηση των ανοικτών χώρων είναι συχνά ο φθηνότερος τρόπος για τη διασφάλιση του πόσιμου νερού, τον καθαρισμό του αέρα και την επίτευξη άλλων περιβαλλοντικών στόχων.

2.3. Τα πάρκα στις πόλεις

Καθ' όλη τη διάρκεια του προηγούμενου αιώνα, ο παγκόσμιος πληθυσμός συγκεντρώθηκε με ταχείς ρυθμούς στις αστικές περιοχές. Ο αστικός πληθυσμός στον κόσμο ήταν περίπου 2,4 δισεκατομμύρια το 1995 και αναμένεται να διπλασιαστεί κατ' εκτίμηση το 2025. Η αύξηση του πληθυσμού και η αστικοποίηση αναγνωρίζονται ως μία από τις πιο σύνθετες διαδικασίες σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτή η μαζική αστικοποίηση που ξεκίνησε με τη βιομηχανική επανάσταση του 19ου αιώνα σε συνάρτηση με την παρακμή της φύσης κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα, αύξησαν την ευαισθητοποίηση του κοινού στην ανάγκη εισαγωγής των φυσικών πόρων και των στοιχείων στα αστικά περιβάλλοντα. Αυτά οδήγησαν με την σειρά τους στη δημιουργία και στην ανάπτυξη των αστικών πάρκων, με στόχο την αύξηση της ποιότητας ζωής στη σύγχρονη πόλη (Snoeijs, 2012).

Τα αστικά πάρκα αποτελούν σημαντικό τμήμα του πολύπλοκου δικτύου αστικών οικοσυστημάτων και παρέχουν σημαντικές οικοσυστημικές υπηρεσίες. Πιο συγκεκριμένα, ωφελούν τις αστικές κοινότητες σε περιβαλλοντικό, αισθητικό, ψυχαγωγικό, ψυχολογικό και οικονομικό επίπεδο. Παράλληλα, υποδεικνύονται ως ένα κρίσιμο στοιχείο κάθε κρατικού, περιφερειακού και τοπικού σχεδίου υποδομής. Επιπλέον, προάγουν τις βασικές αξίες που παρουσιάζονται κατά την κατασκευή δημόσιων υποδομών, από τις πιο απλές, όπως είναι η η δημιουργία χώρων παιχνιδιού στο πάρκο για τα παιδιά, μέχρι και τις πιο περίπλοκες που περιλαμβάνουν την βελτίωση των υποδομών της υγείας και της αναψυχής, την ισότιμη πρόσβαση στους δημόσιους πόρους, τη δημοκρατική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για το μέλλον της κοινότητας, την οικονομική ζωτικότητα για όλους με αύξηση της αξίας των ακινήτων, τη στήριξη στις τοπικές θέσεις εργασίας, την ανάπτυξη πνευματικών αξιών για την προστασία των ανθρώπων και της γης, αλλά και τα περιβαλλοντικά οφέλη από καθαρό αέρα, νερό και έδαφος σε ένα βιώσιμο περιφερειακό σχεδιασμό (Lengkeek, 2007).

Ακόμη, το πάρκο βοηθάει στην ενίσχυση της ευημερίας και της ψυχικής ανθεκτικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, το έργο του ευρωπαϊκού προγράμματος URGE το 2001 για το αστικό πράσινο περιβάλλον, πρότεινε μια σειρά κοινωνικών κριτηρίων για τη μελέτη της

χρήσης των πρασίνων περιοχών και πάρκων από τα μέλη της κοινότητας που τα χρησιμοποιεί. Η τοποθεσία και πρόσβαση στον χώρο αναδεικνύουν την ικανότητα των ανθρώπων να κάνουν φυσική χρήση του χώρου και να αισθάνονται σίγουροι και άνετοι σε αυτόν. Η δεύτερη ομάδα σχετίζεται με την ποιότητα της εμπειρίας, η οποία αναφέρεται στον τρόπο ερμηνείας του τόπου από τον χρήστη. Αναφέρεται σε ατομική χρήση και ερμηνεία του τόπου και πώς αυτή η εμπειρία υποστηρίζει τον τρόπο ζωής τους. Τέλος, υπάρχει η ομάδα για τις λειτουργικές πτυχές του πάρκου όπου διερευνώνται τα χαρακτηριστικά του και οι δραστηριότητες που εκτελούν οι χρήστες. Υπό αυτήν την έννοια, τα κοινωνικά κριτήρια προσπαθούν να δώσουν ένα γενικό όραμα για το πώς τα άτομα και η κοινωνία σχετίζονται με τους χώρους πρασίνου (De Canales, et al., 2010· Rodenburg, et al., 2001).

2.3.1. Τα αστικά πάρκα και η ευημερία

Οι χώροι πρασίνου παρέχουν οικοσυστημικές υπηρεσίες που υποστηρίζουν την ανθρώπινη ευημερία με πολλαπλούς τρόπους. Για παράδειγμα, μελέτες σε συγκεκριμένες γειτονιές και πόλεις υποδηλώνουν ότι η εγγύτητα και η χρήση του αστικού πρασίνου συνδέεται θετικά με τα επίπεδα σωματικής δραστηριότητας και την καρδιαγγειακή υγεία των κατοίκων των πόλεων. Τα πάρκα και οι χώροι πρασίνου υποστηρίζουν επίσης τη βλάστηση που συμβάλλει σε άλλες πτυχές της σωματικής υγείας μειώνοντας τις επιπτώσεις της θερμότητας, ρυθμίζοντας τη ρύπανση του αέρα και των υδάτων και ενισχύοντας την πρόσβαση σε θρεπτικά στοιχεία (Cloutier, et al., 2014· Larson, et al., 2016).

Τα πάρκα και τα φυσικά τοπία επηρεάζουν επίσης την ψυχολογική υγεία των κατοίκων των πόλεων. Για παράδειγμα, τα άτομα που ζουν σε πιο πράσινες αστικές περιοχές εμφανίζουν θετικότερους δείκτες ψυχικής υγείας από εκείνους που ζουν σε λιγότερο πράσινα περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένων λιγότερων συμπτωμάτων κατάθλιψης και χαμηλότερων επιπέδων στρες. Οι πιο πράσινες περιοχές σχετίζονται με τη γνωστική ανάπτυξη και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Επιπλέον, οι χώροι πρασίνου μπορούν να διευκολύνουν τις κοινωνικές συνδέσεις, την ικανοποίηση από τη γειτονιά και την προσκόλληση στην κοινότητα σε πολλά αστικά περιβάλλοντα. Οι πόλεις με μεγαλύτερη συγκέντρωση πάρκων και άλλων

χώρων πρασίνου παρέχουν μεγαλύτερες ευκαιρίες για ευτυχία σε σχέση με τις αντίστοιχες πόλεις χωρίς πάρκα (Alcock, et al., 2014· Larson, et al., 2016).

Ωστόσο, λίγες μελέτες επιχείρησαν να εξετάσουν τη σχέση μεταξύ των μετρήσεων της υγείας και του πρασίνου σε επίπεδο πόλης. Ειδικότερα, χρησιμοποιώντας δευτερογενή δεδομένα για πόλεις των ΗΠΑ, ο Asah και συν. (2012) κατέδειξαν ότι η πυκνότητα των αστικών πάρκων συσχετίζεται με τη σωματική δραστηριότητα και το υγιές βάρος. Αντίθετα, στη μελέτη τους για τις πόλεις των ΗΠΑ, ο Richardson και συν. (2012) δεν διαπίστωσαν καμία συσχέτιση μεταξύ του αστικού πρασίνου και της θνησιμότητας από καρδιακές παθήσεις, διαβήτη ή καρκίνο του πνεύμονα. Ωστόσο, και οι δύο αυτές μελέτες επικεντρώθηκαν ρητά στη σωματική υγεία και δεν έλαβαν υπόψη τις πιο ολοκληρωμένες μετρήσεις της ευημερίας (Larson, et al., 2016).

Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα ποικίλα ευρήματα και την αυξανόμενη έμφαση στην προαγωγή της υγείας στις πόλεις, υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη να κατανοηθεί η πολύπλοκη σχέση μεταξύ του αστικού πρασίνου και της ανθρώπινης υγείας και ευημερίας σε αστικό επίπεδο πόλης. Ειδικότερα, η συμβολή των δημόσιων πάρκων χρήζει μεγαλύτερης προσοχής. Στην πραγματικότητα, τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων έχουν προσδιορίσει συγκεκριμένα, ότι τα πάρκα είναι το βασικό χαρακτηριστικό της κοινότητας που επηρεάζει την προαγωγή της υγείας. Επιπλέον, τα πάρκα αντιπροσωπεύουν διακριτές μονάδες διαχείρισης που μπορούν να προσαρμοστούν και να τροποποιηθούν μέσω του σχεδιασμού, της συντήρησης και του προγραμματισμού για την προώθηση συγκεκριμένων αποτελεσμάτων για την υγεία, ενισχύοντας την ευημερία των κατοίκων (Godbey & Mowen, 2011· Larson, et al., 2016).

2.4. Χαρακτηριστικά του αστικού πάρκου

Λαμβάνοντας υπόψη, την ιδέα των πάρκων ως πολυλειτουργικών χώρων που διαδραματίζουν ρόλο ολοκλήρωσης στην πόλη, αυτά χρειάζεται να έχουν ορισμένα

χαρακτηριστικά για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού. Έτσι, από τη γεωγραφία, μπορεί να αναφερθεί ότι κάθε χώρος που ενσωματώνει την ανθρώπινη ζωή είναι προϊόν της αλληλεπίδρασης του ανθρώπου με το περιβάλλον και ως εκ τούτου γίνεται κοινωνικό προϊόν (Canosa et al, 2003).

Σύμφωνα με τους Canosa και συν. (2003), ο χώρος ως κοινωνικό προϊόν είναι ένα πολύπλοκο και πολύπλευρο αντικείμενο. Αναλυτικότερα, ο χώρος δημιουργείται και αναδιαμορφώνεται από την κοινωνία μέσα από μια καθορισμένη φυσική οντότητα. Ακόμη, περιγράφεται ως μια κοινωνική αναπαράσταση και είναι ένα έργο, στο οποίο λειτουργούν άτομα, κοινωνικές ομάδες, ιδρύματα, κοινωνικές σχέσεις, σύμφωνα με τις αναπαραστάσεις και τα έργα τους. Ωστόσο, ο χώρος είναι ένα κοινωνικό προϊόν επειδή, υπάρχει μόνο μέσω της ύπαρξης και της αναπαραγωγής της κοινωνίας. Αυτός ο χώρος έχει διπλή διάσταση, εφόσον, δημιουργεί μία υλική και διανοητική αναπαράσταση ή ένα φυσικό και παράλληλα διανοητικό αντικείμενο. Ουσιαστικά, γίνεται αντιληπτό, ότι σε αυτήν τη διπλή κατάσταση του φυσικού και διανοητικού αντικειμένου, συμμετέχουν και τα πάρκα. Έτσι, παρουσιάζουν τα φυσικά τους χαρακτηριστικά όπως τη βλάστηση, τις εγκαταστάσεις ή τον εξοπλισμό τους, ενσωματώνοντας ορισμένες λειτουργίες (Canosa et al, 2003).

Υπό αυτήν την έννοια, τα πάρκα όπως και άλλοι δημόσιοι χώροι σε πόλεις έχουν διαφοροποιημένο δημόσιο χαρακτήρα. Έτσι, οι κάτοικοι/οι επισκέπτες ή οι χρήστες τους μπορούν να προσελκύονται ή να απομακρύνονται από αυτά για διαφορετικές αιτίες, όπως, η ηλικία των άλλων χρηστών, η κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση, και το φύλο τους, οι παρεχόμενες υπηρεσίες, η προσβασιμότητα, η διαχείριση, η συντήρηση, η καθαριότητα, η ασφάλεια κ.λπ. Βέβαια, για να διατηρηθεί ένα θετικό επίπεδο ικανοποίησης των χρηστών σε αυτούς τους χώρους, τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού των επισκεπτών πρέπει να συμπληρώνονται με τα προσφερόμενα αγαθά και τις υπηρεσίες στο εν λόγω μέρος. Με αποτέλεσμα, οι άνθρωποι να αισθάνονται άνετα και να δημιουργούν συναισθηματικούς δεσμούς με αυτό, υποχρεώνοντας τους έμμεσα, να το προστατεύσουν και να το φροντίσουν (Holland et al, 2007).

Ένας τρόπος για να προσδιοριστούν και να ταξινομηθούν τα φυσικά χαρακτηριστικά ενός πάρκου, είναι να προσδιοριστούν οι χρήσεις γης που συμβαίνουν σε αυτό. Σε αυτό το πλαίσιο, η Canosa (2003) εντόπισε εννέα διαφορετικές χρήσεις γης σε αστικά πάρκα. Η πρώτη χρήση γης είναι η περιοχή να υφίσταται ως χώρος βλάστησης (δέντρα, θάμνοι, βότανα ή συνδυασμός αυτών). Τα πάρκα διακρίνονται επίσης, στον τομέα της πεζοπορίας· αυτό το στοιχείο εκπληρώνει τη λειτουργία της διέλευσης ανθρώπων και καθορίζουν τις περιοχές συγκέντρωσης μέσα σε αυτά, οριοθετούν επίσης, τα διαφορετικά μέρη, και τακτικά δίνουν προτεραιότητα στις λειτουργίες τους. Σε άλλες χρήσεις του χώρου, υπάρχουν υδάτινες περιοχές, όπως λίμνες, σιντριβάνια και ποτάμια, τα οποία, είναι σημεία για αναψυχή αλλά και συμβολικά στα πάρκα. Επιπροσθέτως, μεταξύ των άλλων χρήσεων που δίνονται σε αστικά πάρκα είναι η εγκατάσταση κτιρίων πολιτιστικού ενδιαφέροντος, εγκαταστάσεις όπως εκπαιδευτικοί κήποι και αγορές, καθώς επίσης, αθλητικοί χώροι ή γήπεδα. Τέλος, δύναται να υπάρχουν χώροι στάθμευσης και δρόμοι (Canosa et al, 2003).

2.5. Πάρκα υψηλής ποιότητας

Με βάση την MacCleery και συν. (2021), τα αστικά πάρκα υψηλής ποιότητας είναι το κλειδί για τη διασφάλιση της υγείας του αστικού περιβάλλοντος, επειδή διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διατήρηση των αστικών υγιών οικοσυστημάτων, στην παροχή καθαρού αέρα και στη διατήρηση των φυσικών πόρων της ευρύτερης περιοχής. Ως εκ τούτου, λόγω του ότι αποτελούν την καρδιά των κοινοτήτων, οι συγκεκριμένοι χώροι αναψυχής θα πρέπει να αποτελούν υψηλή προτεραιότητα για τους σχεδιαστές των κοινοτήτων. Η σημασία των πάρκων αναψυχής με μεγαλύτερο κύρος, υπερβαίνει την προσθήκη χώρων πρασίνου αναφορικά με τον καλλωπισμό της κοινότητας. Στη συνέχεια, αναλύονται τα πέντε χαρακτηριστικά για τη δημιουργία και τη λειτουργία ενός αστικού πάρκου υψηλής ποιότητας (MacCleery et al., 2021).

2.5.1. Άριστη φυσική κατάσταση

Η κατάσταση των πάρκων, συμπεριλαμβανομένης της καθημερινής συντήρησης και της κατάστασης του εξοπλισμού και των υποδομών, αποτελεί θεμελιώδες δομικό στοιχείο της ποιότητάς τους. Οι παιδικές χαρές, τα μονοπάτια, τα γήπεδα άθλησης, οι πισίνες, οι φυσικές περιοχές και άλλα είδη χώρων, που είναι καλά φροντισμένα και φιλόξενα, προάγουν το αίσθημα της ασφάλειας, ενθαρρύνουν την κοινοτική διαχείριση και ενισχύουν την εμπιστοσύνη των πολιτών (MacCleery et al., 2021).

Η συντήρηση αποτελεί εδώ και καιρό βασική προτεραιότητα για τα πάρκα και τα τμήματα αναψυχής, με αποτέλεσμα ορισμένα να δοκιμάζουν νέους τρόπους παρακολούθησης και αξιολόγησης. Οι συνεχείς αξιολογήσεις συντήρησης επιτρέπουν στους οργανισμούς να να αναμορφώνουν τον προϋπολογισμό τους, και τα χρονοδιαγράμματα, να τα επανδρώνουν με επιπλέον προσωπικό προκειμένου να εξασφαλίζουν δίκαια και συνεπή επίπεδα συντήρησης στα συστήματά τους. Για πολλές υπηρεσίες, οι αξιολογήσεις αυτές υπογραμμίζουν την κρίσιμη διαφορά μεταξύ της ισόρροπης κατανομής των πόρων συντήρησης και της επίτευξης του δίκαιου επιπέδου συντήρησης σε όλες τις τοποθεσίες (MacCleery, et al., 2021).

2.5.2. Προσβασιμότητα προς όλους τους δυνητικούς χρήστες

Ένα πάρκο, όσο καλά σχεδιασμένο και συντηρημένο κι αν είναι, δεν έχει μεγάλη χρησιμότητα αν οι δυνητικοί χρήστες δεν μπορούν να το επισκεφθούν, δεν το γνωρίζουν ή δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να απολαύσουν τις ανέσεις του. Για το λόγο αυτό, οι επαγγελματίες των πάρκων σε όλη τη χώρα, είναι αναγκαίο να δίνουν όλο και μεγαλύτερη προσοχή στην προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων των πάρκων για όλους τους επισκέπτες. Τα άτομα αυτά θα εργάζονται για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της φυσικής πρόσβασης της οικονομικής προσιτότητας και της πρόσβασης σε πληροφορίες (MacCleery, et al., 2021).

Συνεπώς, ένα καλά σχεδιασμένο σύστημα αστικών πάρκων παρέχει στους πολίτες ασφαλείς, εύχρηστους και αποτελεσματικούς τρόπους να πηγαίνουν στα πάρκα και να τα απολαμβάνουν. Υπάρχει μια ποικιλία λύσεων που μπορούν να εφαρμοστούν για τη βελτίωση της συνδεσιμότητας και της προσβασιμότητας ενός πάρκου, όπως η δημιουργία ενός κατάλληλα σχεδιασμένου δικτύου διασυνδεδεμένων δρόμων ικανών να εξυπηρετούν πεζούς και ποδηλάτες, η υιοθέτηση στρατηγικών για την αποφυγή της συμφόρησης της κυκλοφορίας, η παροχή μιας σειράς σημείων εισόδου στο πάρκο και η αναβάθμιση των εισόδων του πάρκου (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

2.5.3. Θετικές εμπειρίες στους επισκέπτες

Μολονότι, η εμπειρία των χρηστών μπορεί να είναι ο πιο σημαντικός δείκτης της ποιότητας του πάρκου, ωστόσο, είναι δύσκολο και επίπονο να μετρηθεί με ακρίβεια. Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι αισθάνονται για το χρόνο που περνούν στα πάρκα, καθώς και η συνολική τους εικόνα για αυτά, μπορεί να βοηθήσει στην καταγραφή των λιγότερο απτών στοιχείων ποιότητας. Τα συγκεκριμένα στοιχεία επηρεάζουν έντονα την εμπειρία του εκάστοτε χρήστη σε σχέση με τις διαθέσιμες ανέσεις και δραστηριότητες μέχρι την ασφάλεια και την άνεση (MacCleery, et al., 2021).

Για να υπάρξουν σαφή και τεκμηριωμένα αποτελέσματα, οι επαγγελματίες του πάρκου πρέπει να εφαρμόσουν σκόπιμες προσπάθειες, να ληφθούν υπόψη οι εμπειρίες όλων των χρηστών, ακόμη και των μελών της κοινότητας που δεν χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις του πάρκου. Οι αναλύσεις των χαρακτηριστικών και των υπηρεσιών, θα πρέπει να συνοδεύονται από προσπάθειες συλλογής ανατροφοδότησης από την κοινότητα, τόσο στο πάρκο όσο και σε άλλους χώρους. Οι τακτικές για την επίτευξη αυτού του σκοπού, περιλαμβάνουν έρευνες, ενημέρωση σε συναντήσεις και εκδηλώσεις, και συνεργασίες με δημόσιους φορείς όπως, οι εκκλησίες, τα σχολεία, οι βιβλιοθήκες, οι τοπικές επιχειρήσεις, οι φορείς παροχής στέγασης και άλλοι φορείς, πολιτιστικοί, περιβαλλοντικοί σύλλογοι που δραστηριοποιούνται με τους κατοίκους (MacCleery, et al., 2021).

2.5.4. Διαρκείς σχέσεις με τις εξυπηρετούμενες κοινότητες

Στα πάρκα υψηλής ποιότητας είναι αναγκαίο να διατηρούνται εγκαταστάσεις σχετικές, ουσιαστικές και ελκυστικές για τις κοινότητες, ώστε να εξυπηρετούνται και να καλύπτονται με αυτό τον τρόπο τις ανάγκες των σημερινών και των μελλοντικών χρηστών. Δημιουργείται από και για την κοινότητα που το εξυπηρετεί, και η σχέση αυτή είναι εμφανής στο σχεδιασμό, τη λειτουργία, τον προγραμματισμό και την αδειοδότησή του. Συνεπώς, τα μέλη της κοινότητας θα πρέπει να βλέπουν τα ενδιαφέροντα και τις ταυτότητές τους να αντικατοπτρίζονται στον ίδιο τον χώρο, στις φιλοξενούμενες δραστηριότητες και στον τρόπο διαχείρισής του. Τότε, η άποψή τους θα ενδείκνυται να συμβάλλει στην καθοδήγηση της λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν το πάρκο. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των μορφών φυλετικών και εθνικών διακρίσεων, που επιδιώκουν να αποθαρρύνουν τις αλλοδαπές κοινότητες από τη χρήση των πάρκων (MacCleery, et al., 2021).

Η αξιολόγηση αυτής της έννοιας θα πρέπει να βασίζεται σε ισχυρή κατανόηση της ιστορίας της κοινότητας, των δημογραφικών στοιχείων, του πολιτισμού, των προτιμήσεων και των οραμάτων της περιοχής, οπότε η εμπλοκή χωρίς αποκλεισμούς είναι απαραίτητο στοιχείο. Αυτή η προσέγγιση θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα βήμα μιας μακροχρόνιας διαδικασίας οικοδόμησης σχέσεων και όχι ως μια μεμονωμένη πράξη (MacCleery, et al., 2021).

2.5.5. Ευέλικτα και προσαρμόσιμα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες

Τα πάρκα πρέπει να χαρακτηρίζονται ως ευέλικτα, ώστε να μπορούν να φιλοξενήσουν ποικίλες χρήσεις και δραστηριότητες, προκειμένου να εξυπηρετούν ανθρώπους με διαφορετικά ενδιαφέροντα και ικανότητες. Σήμερα, η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα γίνονται ακόμη πιο σημαντικοί δείκτες ποιότητας των πάρκων. Με συρρικνωμένους προϋπολογισμούς, τα τμήματα πάρκων και αναψυχής συχνά δεν έχουν την πολυτέλεια να κάνουν σημαντικές αλλαγές στις εγκαταστάσεις τους όταν συμβαίνουν καταστροφές ή όταν αλλάζουν οι καταστάσεις στην κοινότητα. Έτσι, είναι σημαντικό να σχεδιάσουν ανθεκτικά

πάρκα, τα οποία, θα έχουν τη δυνατότητα να ανταποκρίνονται στις νέες τάσεις αναψυχής, στις δημογραφικές αλλαγές, στις φυσικές καταστροφές, στην κλιματική αλλαγή, στις κρίσεις δημόσιας υγείας, στην ανάπτυξη των γειτονιών, στους οικονομικούς κλυδωνισμούς και στα άλλα απρόβλεπτα ζητήματα που μπορεί να προκύψουν (MacCleery, et al., 2021).

Κεφάλαιο 3: Βιώσιμα πάρκα

3.1. Η συμβολή των πάρκων στη βιώσιμη ανάπτυξη

Οι υποστηρικτές της βιωσιμότητας τονίζουν τη σημασία της δημιουργίας δεσμών μεταξύ των τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης, προκειμένου να εφαρμοστούν πλήρως οι βιώσιμες πρακτικές. Τα πάρκα και οι ανοιχτοί πράσινοι χώροι ενισχύουν το κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό τοπίο της πόλης, συμβάλλοντας στην καλύτερη ποιότητα ζωής για τις μελλοντικές γενιές. Η βιωσιμότητα παρέχει τα θεμέλια για την αντιμετώπιση πολλών προκλήσεων, όπως την καλύτερη ευθυγράμμιση του σχεδιασμού και της κατασκευής του πάρκου μέσα από τη μακροπρόθεσμη συντήρηση και τη μείωση της φθοράς σε όλο το πάρκο. Τα πάρκα βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του περιβαλλοντισμού, με καινοτόμες έρευνες (Dizdaroglu, 2021).

Στον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, η έννοια της πράσινης υποδομής αποκτά σημασία ως κρίσιμη λύση. Τα αστικά πάρκα ως βασικό στοιχείο της πράσινης υποδομής χαρακτηρίζονται ως δημόσιοι και ιδιωτικοί ανοικτοί χώροι που ενθαρρύνουν τις ενεργητικές ή παθητικές δραστηριότητες αναψυχής και άθλησης ή δημιουργούν έμμεσα θετικό αντίκτυπο στο αστικό περιβάλλον, το οποίο είναι προσβάσιμο από τους πολίτες. Τα αστικά πάρκα συμβάλλουν σημαντικά στον βιώσιμο σχεδιασμό των πόλεων, παρέχοντας μια σειρά από περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά οφέλη. Όσον αφορά τα περιβαλλοντικά οφέλη, τα αστικά πάρκα προσφέρουν χαμηλότερες θερμοκρασίες περιβάλλοντος σε σύγκριση με τις γύρω περιοχές. Δεδομένου ότι οι εκπομπές ρύπων συνδέονται γενικά με τις θερμοκρασίες, οι χαμηλότερες θερμοκρασίες περιβάλλοντος μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών ρύπων. Τα αστικά πάρκα που προσφέρουν συνθήκες παρόμοιες με τα δάση είναι ικανά να βελτιώσουν την αποθήκευση άνθρακα με την πάροδο του χρόνου, καθώς η καθαρή ποσότητα άνθρακα μπορεί να συσσωρευτεί στο έδαφος μαζί με τον άνθρακα που διατηρείται στα δέντρα. Επιπλέον, τα αστικά πάρκα συμβάλλουν στη διαχείριση των ομβρίων υδάτων με έμφαση στα αυξημένα ποσοστά απορροής νερού σε πράσινους

αστικούς χώρους σε σχέση με άλλες χρήσεις αστικών εκτάσεων. Τα αστικά πάρκα έχουν σημαντική επίδραση στη μείωση του θορύβου (Dizdaroglu, 2021).

Έχουν τη δυνατότητα να μειώσουν τους περιβαλλοντικούς κινδύνους για την υγεία που απορρέουν από την αστική ζωή. Επιπλέον, τα αστικά πάρκα είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στις πόλεις. Οι φυσικές περιοχές αποτελούν βιότοπο για μια ποικιλία άγριων ζώων. Τα πάρκα είναι κάτι περισσότερο από δέντρα και φύση, εφόσον λειτουργούν ως ενισχυτές του κοινωνικού ιστού της πόλης. Όσον αφορά τα κοινωνικά οφέλη, τα αστικά πάρκα έχουν θετική επίδραση τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία, καθώς ενθαρρύνουν και αυξάνουν τη σωματική δραστηριότητα, μειώνουν το άγχος, το στρες, το άγχος, την κατάθλιψη και βελτιώνουν τον αυτοσεβασμό, τις γνωστικές λειτουργίες και τις κοινωνικές συμπεριφορές θετικού χαρακτήρα. Τα αστικά πάρκα, αντί να θεωρούνται περιβάλλον αναψυχής και χαλάρωσης, θεωρούνται αναπόσπαστο στοιχείο της ανάπτυξης μιας κοινότητας. Ένα περιβάλλον αστικού πάρκου που μοιράζονται διάφορες κοινωνικές και εθνοτικές ομάδες μπορεί να προσφέρει στους πολίτες την ευκαιρία να συνδεθούν και να επικοινωνήσουν (Dizdaroglu, 2021).

Συνοψίζοντας, τα πάρκα αποτελούν το σημείο συγκέντρωσης των αστικών κατοίκων, προκειμένου να συμμετάσχουν σε αθλητικές και σωματικές δραστηριότητες, φεστιβάλ και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ωστόσο, για να καλλιεργήσει τη συμμετοχή των πολιτών, η πόλη πρέπει να φιλοξενήσει μια ποικιλία δραστηριοτήτων διαχείρισης, όπου ο πολίτης να συμμετέχει στη συντήρηση των τοπικών πάρκων μέσω προγραμμάτων στα οποία, οι εθελοντές πολίτες μπορούν να παρακολουθήσουν δωρεάν εργαστήρια συντήρησης κήπων, κλάδεμα δέντρων και περιβαλλοντικές γνώσεις (Dizdaroglu, 2021).

Περισσότερο, τα αστικά πάρκα χρησιμεύουν ως πλατφόρμα εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση σχετικά με το περιβάλλον προάγει τις γνώσεις των πολιτών και ενισχύει την αντίληψή τους, καθώς και τη συμπεριφορά τους για τη δημιουργία ενός ανθεκτικού περιβάλλοντος και κοινότητας. Τα αστικά πάρκα είναι εξαιρετικά για εμπειρίες μάθησης από πρώτο χέρι. Οι επόμενες γενιές, έχοντας αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες με την εφαρμογή πρακτικών διατήρησης του περιβάλλοντος, θα ενθαρρυνθούν και θα εμπνευστούν ως

αποτέλεσμα της βοήθειας των παιδιών να συνδεθούν με τη φύση μέσω προσεγγίσεων που βασίζονται στη φύση (Dizdaroglu, 2021· Yusof, et al. , 2016).

Όσον αφορά τα οικονομικά οφέλη, τα αστικά πάρκα καθιστούν μια πόλη πιο ελκυστική και δημοφιλή προορισμό για τους τουρίστες, δημιουργώντας έτσι θέσεις εργασίας και έσοδα. Επιπλέον, τα αστικά πάρκα όχι μόνο αυξάνουν την αξία των ακινήτων που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση, αλλά και βελτιώνουν τα φορολογικά έσοδα (Dizdaroglu, 2021).

3.2. Βιώσιμο πάρκο

Ο ορισμός ενός βιώσιμου αστικού πάρκου θα πρέπει να αντιστοιχεί σε ένα μέρος στο οποίο διατηρούνται οι φυσικοί πόροι, βελτιώνεται περαιτέρω ο βιότοπος της άγριας ζωής και κατασκευάζεται έτσι ώστε να μην επηρεάζει το οικοσύστημα, ενώ παράλληλα εξυπηρετεί τις ανάγκες αναψυχής των ανθρώπων. Λαμβάνοντας υπόψη αυτόν τον ορισμό, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ένα βιώσιμο αστικό πάρκο προωθεί πρακτικές βιώσιμου σχεδιασμού και διαχείρισης για τη δημιουργία ενός ανθεκτικού τοπίου που χρησιμοποιεί τη μικρότερη δυνατή ποσότητα ενέργειας και που μπορεί να ανταποκρίνεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες (Cranz & Boland, 2004).

Τα αστικά πάρκα κατέχουν σημαντική θέση στην ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον μέσα από τα ακόλουθα (Dizdaroglu, 2021):

- την παροχή πράσινων εναλλακτικών λύσεων στις μεταφορές,
- τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα μέσω της αύξησης των δέντρων,
- τη μείωση της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας και των αποβλήτων,
- την παροχή της πράσινης δομής που είναι απαραίτητη για τη μείωση της απορροής των υδάτων και των πλημμυρών,
- την υιοθέτηση πρακτικών διαχείρισης των φυσικών πόρων,
- την προώθηση της αειφορίας μέσω της εμπλοκής του κοινού και των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

3.3. Η ανάπτυξη κριτηρίων για το σχεδιασμό βιώσιμων αστικών πάρκων

Ο βιώσιμος σχεδιασμός των αστικών πάρκων αποτελεί μια από τις πιο επιτυχημένες προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων των αστικών χώρων. Σύμφωνα με τους Frost και Hyman (2010), ο βιώσιμος σχεδιασμός των αστικών πάρκων, ο οποίος στην πράξη θα πρέπει να απαιτεί προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες, αξιοποίηση των φυσικών διεργασιών, συνέχιση της παρακολούθησης των πάρκων και γνώσεις σχετικά με τη διαχείριση της αναψυχής, είναι η μακροπρόθεσμη διατήρηση των ποικίλων οικοσυστημάτων, ώστε να διασφαλίζεται ότι θα συνεχίσουν να εκπληρώνουν τους διάφορους ρόλους τους στο μέλλον. Για το σχεδιασμό ενός βιώσιμου αστικού πάρκου μπορούν να ακολουθηθούν διάφορες στρατηγικές σύμφωνα τις ακόλουθες υποενότητες (Dizdaroglu, 2021· Moulay, et al., 2017).

3.3.1. Παροχή πράσινης υποδομής

Τα αστικά πάρκα διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη βελτίωση της ικανότητας μιας πόλης να προσαρμόζεται στις ακραίες καιρικές συνθήκες παράλληλα με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Οι πράσινες υποδομές, απαραίτητες για την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, παρέχονται από τα αστικά πάρκα. Η ενσωμάτωση της δομής πρασίνου στα αστικά πάρκα μπορεί να δημιουργήσει ποικίλα οφέλη, όπως χαμηλότερες επιφανειακές θερμοκρασίες, ορθή διαχείριση της απορροής των υδάτων, καλύτερη ποιότητα του αέρα και βελτιωμένη περιβαλλοντική υγεία (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

3.3.2. Δημιουργία ενός τόπου για ανθρώπους όλων των ηλικιών και φύλων

Τα αστικά πάρκα διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην εδραίωση της αίσθησης της κοινότητας και του κοινωνικού ανήκειν. Η ζωντάνια των χώρων πρασίνου απαιτεί αξιοποίηση όλο το χρόνο και εκδηλώσεις που απευθύνονται σε άτομα όλων των φύλων, των πολιτισμών και των δεξιοτήτων. Τα αστικά πάρκα που είναι ποικιλόμορφα, κοινωνικά περιεκτικά, προσβάσιμα και φιλόξενα σε όλους τους ανθρώπους όλων των ηλικιών και ενδιαφερόντων απαιτούν ένα ετήσιο πρόγραμμα που αποτελείται από διάφορες εκδηλώσεις και δραστηριότητες (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

Η προώθηση σωματικών δραστηριοτήτων για άτομα όλων των ηλικιών και ικανοτήτων, η προσφορά μεγάλης ποικιλίας εγκαταστάσεων και ο σχεδιασμός άνετων καθιστικών θα οδηγήσουν σε ένα πάρκο που θα μπορεί να εξυπηρετεί όλους. Κατά συνέπεια, χρειάζεται να κατασκευαστούν ή να αναδιαμορφωθούν σιντριβάνια, καθαρές, υγιεινές και ασφαλείς τουαλέτες, παιδικές εγκαταστάσεις με προδιαγραφές ISO, έξυπνες εφαρμογές και εγκαταστάσεις, υποδομές για Α.με.Α. και ενημερωτικές πινακίδες (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

3.3.3. Εφαρμογή πρακτικών εξοικονόμησης νερού και ενέργειας

Τα αστικά πάρκα συμβάλλουν σημαντικά στην εξοικονόμηση νερού. Οι συνεισφορές αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την παροχή υποστήριξης για τη χρήση συστημάτων συλλογής νερού, τη δημιουργία έξυπνων συστημάτων άρδευσης, την επιλογή φυτών που εξοικονομούν νερό, την εισαγωγή πράσινων στεγών και υδάτινων χαρακτηριστικών φιλικών προς το περιβάλλον (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

Τα αστικά πάρκα συμβάλλουν επίσης στην εξοικονόμηση ενέργειας. Αναλυτικότερα, αυτή η δυνατότητα επιτυγχάνεται μέσω (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014):

- της προώθησης της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην κατασκευή του αστικού φωτισμού και των επίπλων,
- της δημιουργίας χώρων καθιστικού για την ενίσχυση της θερμικής άνεσης
- της χρήσης ηλιακών αντανακλαστικών υλικών οροφής και πλακόστρωσης.

3.3.4. Υποστήριξη και διατήρηση της βιοποικιλότητας

Τα συστήματα αστικών πάρκων φιλοξενούν την άγρια ζωή και την χλωρίδα, λειτουργώντας ως βιότοπος. Η γηγενής χλωρίδα χρειάζεται λιγότερη συντήρηση, καθώς είναι ήδη προσαρμοσμένη στις συνθήκες του τοπικού περιβάλλοντος, είναι ανθεκτική στις ασθένειες και τα έντομα, προσελκύει φορείς γύρης και φιλοξενεί άγρια ζώα. Η εκπομπή των αστικών φώτων μπορεί να μειωθεί κατά τη διάρκεια της νύχτας με στόχο τη διατήρηση των μεταναστευτικών και αναπαραγωγικών συνηθειών της άγριας ζωής (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

Για να προωθηθούν οι περιβαλλοντικές αλληλεπιδράσεις σε ένα αστικό πάρκο, μπορούν να δημιουργηθούν ορόσημες παρεμβάσεις για την άγρια ζωή. Η διαφοροποίηση της χλωρίδας για τροφή και καταφύγιο, τα σιντριβάνια και οι λίμνες, οι πέτρες, οι θάμνοι και οι σωροί από κορμούς, καθώς και οι τοίχοι μελισσών συγκαταλέγονται στις συνιστώμενες παρεμβάσεις για τον βιότοπο. Η θέσπιση των πολιτικών και κανονισμών για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας προσφέρει ασφάλεια σε διάφορα επίπεδα για τη διαφύλαξη των απειλούμενων και υπό εξαφάνιση ειδών (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

3.3.5. Περιβαλλοντική εκπαίδευση και διαχείριση μέσω πρακτικών δραστηριοτήτων

Τα αστικά πάρκα είναι οι ιδανικές τοποθεσίες για τη βελτίωση του δεσμού των κατοίκων με τη φύση και την προώθηση της γνώσης, της κατανόησης και της εκτίμησής τους για το περιβάλλον. Η εκπαίδευση σχετικά με το περιβάλλον προάγει τις γνώσεις των πολιτών

και ενισχύει την αντίληψη, καθώς και τη συμπεριφορά τους για τη δημιουργία ενός ανθεκτικού περιβάλλοντος και κοινότητας (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

Για παράδειγμα, τα προγράμματα εκπαίδευσης για το περιβάλλον και καθοδήγησης μπορεί να περιλαμβάνουν προγράμματα δραστηριοτήτων σε αστικά πάρκα, όπως περιπάτους στη φύση και προγράμματα άσκησης σε εξωτερικούς χώρους, εθελοντικές εργασίες που επιτρέπουν στους πολίτες να συμμετέχουν σε δραστηριότητες ρουτίνας και συντήρησης, όπως καθαρισμός, κούρεμα χόρτου και φύτευση, εκπαιδευτικές σχολικές εκδρομές, εξωσχολικές δραστηριότητες, υπαίθριες εκδηλώσεις σε εποχιακή βάση τόσο για τη νεολαία όσο και για τα παιδιά και θεραπευτικούς κήπους για άτομα που αντιμετωπίζουν συναισθηματικές, σωματικές και πνευματικές δυσκολίες (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

3.3.6. Εξασφάλιση της μακροπρόθεσμης συντήρησης και διαχείρισης του πάρκου

Η διαχείριση ενός αστικού πάρκου δεν περιορίζεται στη συντήρηση που πραγματοποιείται σε περιοδική βάση. Το πρώτο βήμα που πρέπει να γίνει προς αυτή την κατεύθυνση είναι η υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και συνολικής άποψης όσον αφορά τον ορισμό ενός αστικού πάρκου και τα καθήκοντα που πρέπει να εκτελεί το προσωπικό του πάρκου. Αυτό περιλαμβάνει τη στρατηγική εξέταση των διαθέσιμων περιουσιακών στοιχείων, τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να συνδεθούν με την κοινότητα και τον τρόπο εξεύρεσης νέων ευκαιριών που μπορούν δυνητικά να προωθήσουν τη δέσμευση. Ένα σημείο που πρέπει να τονιστεί από την άποψη αυτή είναι ότι οι κάτοικοι μιας περιοχής και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν και να εμπλέκονται τόσο κατά τη διαδικασία όσο και μετά τη λήψη σημαντικών αποφάσεων και την εισαγωγή σημαντικών αλλαγών (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

Η αποτελεσματική διαχείριση των αστικών πάρκων απαιτεί τη δημιουργία βιώσιμης, χωρίς αποκλεισμούς κοινοτικής διαχείρισης μέσω της διαμόρφωσης συνεργασιών μεταξύ των

αστικών πάρκων και των τοπικών εμπορικών συμβουλίων, των συλλόγων, των τοπικών επιχειρήσεων, των κοινοτικών κέντρων και άλλων κοινωνικών φορέων. Επιπλέον, οι μη κερδοσκοπικές ομάδες που αποτελούνται από ανθρώπους που ενδιαφέρονται ειλικρινά για τα αστικά πάρκα μπορούν να διεξάγουν εκστρατείες για την εισαγωγή αλλαγών, να σχεδιάζουν εράνους και ειδικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

3.3.7. Υποστήριξη της ανθεκτικότητας σε έκτακτες ανάγκες

Τα αστικά πάρκα θα πρέπει να σχεδιάζονται έτσι ώστε να εξυπηρετούν ποικίλες λειτουργίες σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης για την παροχή χώρων συγκέντρωσης, προσωρινών καταφυγίων, τροφίμων, νερού, διαχείρισης αποβλήτων, ραδιοφωνικών εκπομπών και ηλεκτρικής ενέργειας. Εκτός από το να λειτουργούν ως αυτόνομα κέντρα, τα αστικά πάρκα θα πρέπει επίσης να αποτελούν μέρος ενός εκτεταμένου δικτύου που περιλαμβάνει εναλλακτικές συνδέσεις και βασικές εγκαταστάσεις όπως νοσοκομεία και υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης (Dizdaroglu, 2021· Ibes, 2014).

Κεφάλαιο 4: Διεθνή και Ελληνικά Πάρκα

4.1. Το Queen Elizabeth Olympic Park στο Λονδίνο

Το Queen Elizabeth Olympic Park (QEOP) είναι ένα αθλητικό συγκρότημα και δημόσιο πάρκο στο Stratford, στο ανατολικό Λονδίνο, το οποίο κατασκευάστηκε ειδικά για τους θερινούς Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2012, δίπλα στις εγκαταστάσεις του Stratford City. Παράλληλα, συνδέει την ζωντανή περιοχή του ανατολικού Λονδίνου με έναν σύγχρονο αστικό προορισμό, επαναπροσδιορίζοντας την ιστορική βιομηχανική και δημιουργική καρδιά του Stratford και του Hackney Wick ως ένα συναρπαστικό και βιώσιμο μέρος για να ζει, να εργάζεται, να σπουδάζει και να το επισκέπτεται κανείς (Azzali, 2017).

Μάλιστα, η είσοδος για τα βραβευμένα πάρκα, οι υδάτινες οδοί και οι παιδικές χαρές είναι δωρεάν κάθε μέρα. Οι πρώην ολυμπιακές και παραολυμπιακές εγκαταστάσεις, όπως το Στάδιο του Λονδίνου, το London Aquatics Centre, η Copper Box Arena και το Lee Valley VeloPark, βρίσκονται δίπλα σε καινοτόμες επιχειρηματικές περιοχές, ποιοτικές γειτονιές, εξαιρετικά σχολεία και πανεπιστήμια, με τα μεγαλύτερα ονόματα του πολιτισμού και το ταλαντούχο εργατικό δυναμικό, ενώ ταυτόχρονα, συνδυάζονται για να μετατρέψουν το Queen Elizabeth Olympic Park σε ένα παγκόσμιο κέντρο βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (Azzali, 2017).

Εικόνα 4. Το Queen Elizabeth Olympic Park στο Λονδίνο (QUEEN ELIZABETH OLYMPIC PARK, χ.χ.).

Το Queen Elizabeth Olympic Park (QEOP) καταλαμβάνει μεγάλη αστική περιοχή στο Λονδίνο και θεωρείται μια αδιάσειστη ευκαιρία που θα αναγεννήσει το ανατολικό άκρο της βρετανικής πρωτεύουσας. Το QEOP ανήκει και διοικείται από την London Legacy Development Corporation (LLDC), η οποία ιδρύθηκε το 2012 για να αξιοποιήσει την ευκαιρία που έδωσαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Λονδίνου το 2012, ώστε να αναπτυχθεί μια νέα δυναμική περιοχή της πόλης με επίκεντρο το πάρκο. Τα σχέδια της διοίκησης περιλαμβάνουν στέγαση 55.000 ατόμων έως το 2031, σε εγκαταστάσεις και κτίρια που υφίστανται στο πάρκο, 40.000 θέσεις εργασίας μέσα και γύρω από αυτό έως το 2025, δημιουργία πολιτιστικής και εκπαιδευτικής περιοχής με επενδύσεις ύψους 1,3 δισεκατομμυρίων λιρών σε παγκοσμίου φήμης ιδρύματα, και εξασφάλιση της κληρονομιάς των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων του 2012. Η κύρια κατοίκηση για την περιοχή είναι η δημιουργία κτιρίων υψηλής ποιότητας με βάση το σχεδιασμό χωρίς αποκλεισμούς παρουσιάζοντας υψηλές περιβαλλοντικές επιδόσεις, η ενίσχυση και επέκταση των πράσινων χώρων, η αποκατάσταση του περιβάλλοντος και η εξέλιξη με την τοπική κοινότητα (Lawes, 2019).

Εικόνα 5. Άποψη του Queen Elizabeth Olympic Park (QUEEN ELIZABETH OLYMPIC PARK, χ.χ.).

Στο πλαίσιο του προγράμματος ανάπτυξης αυτού του πάρκου, ο σχεδιασμός επικεντρώνεται σε δύο βασικούς στρατηγικούς άξονες. Η αρχή γίνεται με την βελτιστοποίηση των ενεργειακών συστημάτων και την αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων, των κτιρίων και των αθλητικών εγκαταστάσεων του. Εν συνεχεία, και σε δεύτερο στάδιο, γίνεται η συλλογή και η χρήση των τοπικών δεδομένων σε πραγματικό χρόνο, με στόχο την βελτίωση της πλοήγησης σε όλο το πάρκο, καθώς και της εμπειρίας των χρηστών και της ποιότητας ζωής τους. Κατά συνέπεια, η διοίκηση του πάρκου επίλεξε τους κατάλληλους εταίρους για να αναπτύξουν από κοινού καινοτόμες λύσεις για την αντιμετώπιση αυτών των δύο τομέων. Ένα νέο σύστημα ενεργειακής διαχείρισης, το οποίο θα παρακολουθεί την αποκατάσταση, θα διατυπώνει επίσης συστάσεις και θα υποστηρίζει την προληπτική προσέγγιση για εξοικονόμηση ενέργειας. Επίσης, υπήρξε συνεργασία για πιλοτική εφαρμογή των οικιακών έξυπνων μετρητών ενέργειας στα οικιστικά συγκροτήματα, συμβάλλοντας έτσι, στο να γίνει αισθητή η υπερκατανάλωση ενέργειας και να προωθηθεί η εξοικονόμηση της (Brown & Brown, 2018).

4.2. Villa Borghese στην Ρώμη

Η Villa Borghese είναι το πιο δημοφιλές πάρκο της Ρώμης και θεωρείται ο πνεύμονας πρασίνου της. Οι κήποι της Villa Borghese βρίσκονται στον λόφο Pincian, κοντά στα Ισπανικά Σκαλοπάτια και την Piazza del Popolo. Οι κήποι αυτοί καλύπτουν έκταση 80 εκταρίων και αναπτύχθηκαν το 1606 από τον καρδινάλιο Scipione Borghese, ο οποίος ήθελε να μετατρέψει τον πρώην αμπελώνα του στους πιο εκτεταμένους κήπους που έχουν κατασκευαστεί στη Ρώμη. Την ίδια περίοδο, ο Καρδινάλιος ανέθεσε την κατασκευή του κτιρίου της Villa Borghese Pinciana στον αρχιτέκτονα Flaminio Ponzio. Σήμερα αυτό το κομψό κτίριο στεγάζει τη Galleria Borghese. Οι κήποι ανασχεδιάστηκαν πλήρως σε νατουραλιστικό αγγλικό στυλ τον 19^{ο} αιώνα και έγιναν δημόσιο πάρκο το 1903 (Pierini, 2020).

Κατά κοινή ομολογία μέρος της γοητείας της Ρώμης είναι ο απόλυτος ηλεκτρισμός που εκπέμπει η Αιώνια Πόλη κάθε δευτερόλεπτο της ημέρας. Οι κήποι Borghese είναι η εκδοχή του Central Park της Ρώμης. Οι καταπράσινοι κήποι παρέχουν στον επισκέπτη ποικίλες εικόνες όπως μονοπάτια με προτομές, αγάλματα, καρουζέλ για παιδιά, μια τεχνητή λίμνη για βαρκάδα ακόμη και αντίγραφο του θεάτρου του Σαίξπηρ Globe Theater με τις παραστάσεις να είναι μόνο στα ιταλικά (Pierini, 2020).

Εικόνα 6. Η τεχνητή λίμνη του πάρκου Villa Borghese (Villaborghesetours, χ.χ.).

Ο καλύτερος τρόπος για εξερεύνηση και βόλτα στους κήπους Borghese είναι το περπάτημα ή η ενοικίαση ποδηλάτου. Στην πραγματικότητα, η ύπαρξη αναρίθμητων αξιοθέατων σε όλο το πάρκο, απαιτεί αρκετές ώρες περιήγησης. Αξιοσημείωτο αναφοράς είναι το ηλικίας άνω των 100 ετών Bioparco, ένας από τους παλαιότερους ζωολογικούς κήπους της Ευρώπης. Εδώ φιλοξενούνται κυρίως απειλούμενα ζώα, προκειμένου να απελευθερωθούν ξανά στη φύση και στους φυσικούς βιότοπους. Το κύριο μονοπάτι του πάρκου περνάει διαμέσου του πάρκου, καταλήγοντας στη Villa Borghese, η οποία στεγάζει τη συλλογή έργων τέχνης του Καρδινάλιου Borghese και τα πιο πολύτιμα αγάλματα του Bernini (Guardamagna & Sistri, 1999).

Εικόνα 7. Η *Villa Borghese* (Villaborghesetours, χ.χ.).

Ωστόσο, σήμερα το κτίριο δεν είναι τόσο πλούσιο όσο στο παρελθόν, όταν ήταν κυριολεκτικά καλυμμένο από γλυπτά, ακόμη και στο εξωτερικό του. Η έπαυλη, έργο τέχνης από μόνη της, είναι διαμορφωμένη σε δύο ορόφους, καθένας από τους οποίους φιλοξενεί διάφορα έργα. Το ισόγειο περιέχει γλυπτά και μερικούς πίνακες, ενώ η πλειονότητα των έργων ζωγραφικής στεγάζεται στον πρώτο όροφο (Guardamagna & Sistri, 1999).

Ο υπερτουρισμός που παρατηρείται στην Ρώμη όπως και σε άλλες πόλεις της Ευρώπης θέτει σε κίνδυνο την βιωσιμότητα του πάρκου και της βιοποικιλότητας του. Οι μυστικοί κήποι της βίλας, οι μεγαλοπρεπείς βεράντες, οι εκτεταμένοι χλοοτάπητες και τα αγάλματα του Βύρωνα, του Βίκτωρος Ουγκώ και του Γκαίτε κινδυνεύουν από τις πρωτοβουλίες της πόλης για αύξηση των εσόδων από κοινωνικές δραστηριότητες του Δήμου μέσα στο πάρκο. Το Δημοτικό Συμβούλιο εγκρίνει συχνά εκδηλώσεις που είναι εντελώς ασύμβατες με την ιστορική αξία της περιοχής υποβαθμίζοντας συνεχώς την ιστορική του αξία;; (Elsey, 2017).

4.3. Ecopark στην Στοκχόλμη

Το Ecopark, το πρώτο Εθνικό Αστικό Πάρκο στον κόσμο, βρίσκεται σε τμήματα των Δήμων της Στοκχόλμης, του Solna και του Liding. Το Εθνικό Αστικό Πάρκο ιδρύθηκε το 1995 και αποκαλείται έτσι, διότι προσφέρει ένα μοναδικό μείγμα φύσης και πολιτισμού, ακριβώς στο κέντρο της πόλης, και αποτελεί σημαντικό χώρο πρασίνου για την αναψυχή χιλιάδων κατοίκων της περιοχής. Η Στοκχόλμη, η πρωτεύουσα της Σουηδίας, περιλαμβάνει την αδιάσπαστη περιοχή του βασιλικού πάρκου που έχει χαρακτηριστεί ως το πρώτο εθνικό πάρκο πόλης στον κόσμο. Η επίσημη ονομασία σήμερα είναι The Royal National City Park. Αυτή η ιδέα υποδηλώνει την πρόθεση να υιοθετηθεί μια οικολογική προσέγγιση για την ενθάρρυνση της βιώσιμης ανάπτυξης στη Στοκχόλμη και ταυτόχρονα να διατηρηθεί ο βασιλικός πνεύμονας πρασίνου και το μοναδικό μείγμα φυσικών και πολιτιστικών αξιών που ενσωματώνει η περιοχή. Η έκταση εκτείνεται από το Skeppsholmen στα δυτικά μέχρι το νησί Fjderholm στα ανατολικά και το Srentorp στα βόρεια. Τα τρία βασιλικά πάρκα, Djurgrden, Haga και Ulriksdal ενώνονται κατά μήκος των ακτών του Brunnsviken. Η περιοχή περιλαμβάνει 26 km2, εκ των οποίων τα 18 km2 είναι χερσαία (Pettersson & Rönneland, 2019).

Εικόνα 8. Το Ekoparken στη Στοκχόλμη (Ekoparken, χ.χ.).

Κατά τη διάρκεια του πρώιμου μεσαίωνα, η Στοκχόλμη και τα περίχωρά της έμοιαζαν κυρίως με μια γεωργική περιοχή με ένα αρχοντικό ευγενών στο κέντρο της, που περιβαλλόταν από χωράφια και λιβάδια που κάλυπταν τις ανάγκες των κατοίκων της. Η ύπαιθρος γύρω από το παλάτι αποτελούνταν από ανοιχτούς βοσκότοπους και χωράφια. Το παλάτι χρειαζόταν περισσότερη γη για να καλύψει τις ανάγκες του και μέχρι το τέλος του 13ου αιώνα ο βασιλιάς Magnus Ladules είχε αποκτήσει το μεγαλύτερο μέρος του Djurgerden, το οποίο εκείνη την εποχή ήταν γνωστό ως νησί Valdemar και ανήκε στην Καθολική Εκκλησία. Η Εκκλησία κατάφερε να διατηρήσει κάποια από τα δικαιώματά της στο νησί Valdemar, αλλά η κατάσχεση της εκκλησιαστικής περιουσίας στις αρχές του 16ου αιώνα επέτρεψε στον Gustav Vasa να αναλάβει τη διοίκηση ολόκληρου του νησιού. Απέκτησε επίσης τμήματα του σημερινού βόρειου Djurgerden, που προηγουμένως ήταν ιδιοκτησία του Αβαείου Klara και του Μοναστηριού στο Helgeandsholmen (Svensson, 2008).

Το Ecopark είναι ένα βασιλικό τοπίο με ένα μοναδικό μείγμα φυσικών χαρακτηριστικών και πολιτιστικών μνημείων, μοναδικής ομορφιάς, που συνδυάζει τη φύση με τον πολιτισμό και αποτελεί ορόσημο της πόλης για τους τουρίστες και τις επόμενες γενιές. Τα ποικίλα ενδιαφέροντά των μοναρχών του Μεσαίωνα και μεταγενέστερα, έδωσαν στην περιοχή τη μοναδική ποικιλομορφία των φυσικών χαρακτηριστικών και των πολιτιστικών και ψυχαγωγικών αξιών της. Το Ecopark στεγάζει επίσης, μεγάλο αριθμό σημαντικών αθλητικών εγκαταστάσεων, μεταξύ των οποίων και το στάδιο που κατασκευάστηκε για τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Στοκχόλμης το 1912. Τα φυσικά, πολιτιστικά και ψυχαγωγικά χαρακτηριστικά αυτού του ιστορικού βασιλικού τοπίου συνδυάζονται αρμονικά και υπέροχα και αποτελούν ένα αναντικατάστατο σύνολο (Schantz, 2006· Uggla, 2014).

Το πάρκο παρέχει έναν οικολογικά ζωτικό διάδρομο για πολλαπλασιασμό μεγάλου αριθμού φυτών και ζώων. Περίπου τα 3/4 της πανίδας και της χλωρίδας της Σουηδίας βρίσκονται στο πάρκο αυτό. Μεταξύ των θηλαστικών, υπάρχουν αλεπούδες, ασβοί, κουνάβια, μινκ και κοκκινολαίμηδες. Πάνω από εκατό διαφορετικά είδη πουλιών φωλιάζουν στην περιοχή, καθώς και οκτώ από τα έντεκα είδη νυχτερίδων που απαντώνται στην περιοχή.

Παρέχει επίσης στέγη σε πολλά είδη που έχουν καταγραφεί στη Σουηδία ως απειλούμενα με εξαφάνιση, κυρίως ορισμένα πολύ σπάνια έντομα. Στο χώρο βρίσκονται επίσης οι μεγαλύτερες συστάδες ώριμων βελανιδιών στη Βόρεια Ευρώπη (Schantz, 2006· Uggla, 2014).

Εικόνα 9. Το αλιευτικό καταφύγιο του Ekoparken (Ekoparken, χ.χ.).

Η περιοχή του πάρκου Ecopark διαθέτει ένα ευρύ και ποικίλο φάσμα ελκυστικών κατοικιών και κτιρίων. Πολλά από αυτά έχουν μεγάλη αρχιτεκτονική αξία αρκετές εκατοντάδες εξ' αυτών έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα. Η ύπαρξη μεγάλης ποικιλίας στην αρχιτεκτονική που εκπροσωπείται στο πάρκο, προσδιορίζεται στην εποχή του χαλκού και του σιδήρου με βάση τα προϊστορικά κατάλοιπα. Το πάρκο διαθέτει επίσης αλιευτικό καταφύγιο από το 1690, οικιστικές περιοχές σε λειτουργικό στυλ της δεκαετίας του 1930 και σύγχρονη οικιστική αρχιτεκτονική από τη δεκαετία του 1960. Το τοπίο συμπληρώνεται επιπλέον, με τα τέσσερα από τα δέκα βασιλικά παλάτια που υπάρχουν στην Σουηδία (Schantz, 2006· Uggla, 2014).

Δεδομένης της εγγύτητας του στις κατοικημένες περιοχές της Στοκχόλμης και της Σόλνα, το Ecopark αποτελεί σημαντικό χώρο αναψυχής και υπαίθριων δραστηριοτήτων για τους κατοίκους της πόλης και τους τουρίστες. Είναι μια καταπράσινη όαση και μια από τις πιο επισκέψιμες πράσινες περιοχές της Σουηδίας. Το ζωογόνο φύλλωμά του καθαρίζει τον αέρα, μειώνει τον θόρυβο, συμβάλλει στη βελτίωση του κλίματος της πόλης και συμβάλλει

αποδεδειγμένα στην υγεία των κατοίκων της, επιτρέποντάς τους να χαλαρώσουν. Παράλληλα, προσφέρει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, όπως υπέροχα σημεία για πικνίκ μέχρι και διαδρομές για τζόκινγκ και σκι. Το πάρκο παρέχει επίσης αμέτρητες ευκαιρίες διδασκαλίας για όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος, από το νηπιαγωγείο έως το πανεπιστήμιο (Schantz, 2006· Uggla, 2014).

Το Ecopark χαρακτηρίζεται ως η πιο δημοφιλής πράσινη περιοχή της Σουηδίας και είναι επίσης σημαντικό για την τουριστική βιομηχανία, καθώς παρέχει στη Στοκχόλμη ένα μοναδικό τουριστικό αξιοθέατο. Προσφέροντας μια ποικιλία από δραστηριότητες και τοπία, τα οποία μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στα τουριστικά έσοδα της πόλης, με την ελκυστικότητα των αξιοθέατων να ενισχύεται από το πράσινο που τα περιβάλλει (Schantz, 2006· Uggla, 2014).

4.4. Ο Εθνικός Κήπος στο Σύνταγμα

Σε μια πόλη με σοβαρή έλλειψη πρασίνου, ο Εθνικός Κήπος της Αθήνας μπορεί να θεωρηθεί ένα πολυπόθητο καταφύγιο για τους ταλαιπωρημένους από τη φασαρία κατοίκους της ελληνικής πρωτεύουσας. Σε αντίθεση με τα περισσότερα πάρκα της Αθήνας, τα οποία είναι λοφώδη και σε άγρια φυσική κατάσταση, ο Εθνικός Κήπος είναι ένα από τα λίγα επίπεδα και σχεδιασμένα πάρκα της πόλης με σημαντικό μέγεθος. Η εύκολη προσβασιμότητά του με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, καθώς και η μεγάλη εγγύτητά του σε πολλά από τα σημαντικότερα ιστορικά αξιοθέατα της πόλης, το καθιστούν αγαπημένο χώρο αναψυχής τόσο για τους κατοίκους όσο και για τους τουρίστες. Σπάνια θα μπορούσε να παραλειφθεί από τη λίστα επισκέψεων για κάθε επισκέπτη της Αθήνας (Serifi & Georgi, 2005).

Εικόνα 10. Η είσοδος του εθνικού κήπου (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Ο εθνικός κήπος είναι γεωγραφικά τοποθετημένος ακριβώς στην καρδιά της Αθήνας, ανάμεσα στην πλατεία Συντάγματος και το Παναθηναϊκό Στάδιο γνωστό και ως Καλλιμάρμαρο, σε μια υπέροχη περιοχή μέσα σε ένα καταπράσινο περιβάλλον. Παρόλο που βρίσκεται ανάμεσα στις πιο πολυσύχναστες λεωφόρους της πόλης, είναι αρκετά προστατευμένος από τον αστικό θόρυβο. Καλύπτει μια τεράστια έκταση περίπου 16 εκταρίων και έχει τρεις εισόδους. Μία από τη λεωφόρο Αμαλίας, μία από τη λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας και μία από το Ζάππειο Μέγαρο. Βρίσκεται στα βόρεια της πλατείας Συντάγματος, και ακριβώς δίπλα στο Ελληνικό Κοινοβούλιο (Chiotis & Marinos, 2012).

Αρχικά, ονομαζόταν Βασιλικός Κήπος επειδή ήταν περιφραγμένος και μόνο η βασιλική οικογένεια είχε το δικαίωμα να τον επισκέπτεται. Ο υπόλοιπος κόσμος επιτρεπόταν να επισκέπτεται μόνο το Ζάππειο, ένα άλλο μικρό πάρκο δίπλα στον Βασιλικό Κήπο. Οι κήποι σχεδιάστηκαν το 1839 με εντολή της βασίλισσας Αμαλίας, και άνοιξαν για το κοινό το 1924, όταν μετονομάστηκαν σε "Εθνικό Κήπο". Σχεδιαστής του κήπου ήταν ο Friedrich Schimdt, ο οποίος ταξίδεψε σε όλο τον κόσμο αναζητώντας την πιο όμορφη, εξωτική και μοναδική χλωρίδα, υποστηριζόμενος από το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό (Chiotis & Marinos, 2012).

Ο Εθνικός Κήπος διακρίνεται για τα στενά λαβυρινθώδη μονοπάτια, τα ξύλινα παγκάκια και τις μικρές λίμνες ανάμεσά τους. Φιλοξενεί έναν μικρό ζωολογικό κήπο με άγριες κατσίκες, παγώνια, κοτόπουλα και άλλα ζώα, το Βοτανικό Μουσείο, παιδική βιβλιοθήκη, παιδική χαρά και μια ανοιχτή καφετέρια. Ιδιαίτερα δημοφιλής στο κοινό, είναι και η λίμνη με τις πάπιες, όπου οι επισκέπτες απολαμβάνουν να διασκεδάζουν μαζί τους. Το πάρκο είναι ένας γραφικός πνεύμονας πρασίνου γεμάτος λουλούδια, θάμνους, αρχαία δέντρα και καταπράσινα λιβάδια. Διαθέτει περίπου 7 χιλιόμετρα μονοπατιών με αμέτρητα παγκάκια και πέργκολες, και φιλοξενεί περίπου 7.000 δέντρα, 40.000 θάμνους και άλλα φυτά που διατηρούν ολόκληρο το πάρκο σε συνεχή σκιά. Αυτά ανήκουν σε περισσότερα από 500 διαφορετικά είδη. Περίπου το ένα πέμπτο από αυτά είναι ενδημικά, ενώ η νέρια, τα χαρούπια και τα δέντρα του Ιούδα (Cercis Siliquastrum) είναι μερικά από τα πιο άφθονα. Μερικά από τα πιο γνωστά εισαγόμενα είδη είναι οι αυστραλιανοί ευκάλυπτοι, οι καζουαρίνες και τα κινεζικά δέντρα του ουρανού (Ailanthus Altissima) (Αντωνίου, 2014).

Ως το πιο εντυπωσιακό, ιστορικό πάρκο στο κέντρο της Αθήνας, με τα τεχνητά ρυάκια και τις λίμνες του, εκτός από ευπρόσδεκτο καταφύγιο από τη δίνη της κυκλοφορίας, η βόλτα στους διαμορφωμένους χώρους του οδηγεί σε αρκετά λαμπρά αξιοθέατα. Πρώτο από αυτά είναι το Μουσείο Μπενάκη, το οποίο προσφέρει μια συναρπαστική απεικόνιση της ελληνικής τέχνης σε όλες τις εκφάνσεις της,. Στη συνέχεια, η διαδρομή περνάει από την έδρα του πρωθυπουργού και το προεδρικό μέγαρο, όπου οι περισσότεροι επισκέπτες θαυμάζουν τους εύζωνες φρουρούς. Επιπρόσθετα, το Ζάππειο, το επιβλητικό νεοκλασικό κτίριο που σχεδιάστηκε ως εθνικός εκθεσιακός χώρος το 1878, χωμένο στους δικούς του κήπους, και έπειτα ακολουθεί ο Ναός του Ολυμπίου Διός, ο μεγαλύτερος ναός που χτίστηκε ποτέ σε ελληνικό έδαφος (Μακρυγιάννη, 2014).

Ο Εθνικός Κήπος είναι αναμφίβολα ένα από τα αγαπημένα σημεία των Αθηναίων δρομέων. Με τα περίπου 7 χιλιόμετρα μονοπατιών και ως μία από τις λίγες επίπεδες δασικές εκτάσεις στην πόλη της Αθήνας, καθίσταται ιδανική για χαλαρό τζόκινγκ για όσους θέλουν να αποφύγουν τα επίπονα τρεξίματα στους λόφους της Αθήνας. Η έντονη βλάστηση εγγυάται ότι

τα μονοπάτια θα είναι καλά σκιασμένα όλη την ημέρα και θα κάνουν τον κήπο ιδανικό χώρο για τρέξιμο (Αντωνίου, 2014).

Εικόνα 11. Τα μονοπάτια του εθνικού κήπου (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

4.5. Το Πεδίον του Άρεως

Το Πεδίον του Άρεως είναι ένα από τα μεγαλύτερα δημόσια πάρκα της Αθήνας, και φέρει επίσης το όνομα της ευρύτερης γειτονιάς της πόλης. Το πάρκο προσφέρει μια ποικιλία διαδρομών, κυρίως σε τσιμεντένια ή πέτρινα πλακόστρωτα μονοπάτια, αλλά και σε κάποια χωμάτινα μονοπάτια, ειδικά στο εσωτερικό του πάρκου. Στο ανατολικό άκρο του πάρκου βρίσκεται η Ελληνορθόδοξη Εκκλησία του Αγίου Χαραλάμπους. Μπορεί κανείς να διανύσει 2-3 χιλιόμετρα διασχίζοντας τις αποστάσεις του και ενσωματώνοντας όλα τα μονοπάτια του πάρκου (Κοκορίκου, 2012).

Εικόνα 12. Το άγαλμα του Βασιλιά Κωνσταντίνου Ι (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Για όσους ζουν στα Εξάρχεια, το Πολύγωνο, το Γκύζη, την Κυψέλη και τις περιοχές κάτω από την Ομόνοια, το πάρκο αυτό συνθέτει την απόδραση τους, το πιο κοντινό μέρος στην "εξοχή" μέσα στην πόλη. Για τους υπόλοιπους Αθηναίους, το πάρκο είναι γνώριμο μέρος λόγω των αρκετών προεκλογικών πολιτικών συγκεντρώσεων, τις παραστάσεις που πραγματοποιούνται στο θέατρο Άλσος και από τις αθλητικές εγκαταστάσεις του Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου, του παλαιότερου αθλητικού οργανισμού της χώρας (Κοκορίκου, 2012).

Δυστυχώς, για μεγάλο χρονικό διάστημα το πάρκο έμεινε αφρόντιστο και έπαψε να είναι ελκυστικό ή ασφαλές για τους επισκέπτες. Τελικά, το 2008 ξεκίνησε η ανάπλαση η οποία ολοκληρώθηκε το 2010, με στόχο τη δημιουργία ενός περιπάτου και ενός χώρου πρασίνου, όπου οι άνθρωποι θα εμπνέονται από το ένδοξο παρελθόν των ηρώων του και θα μπορούν επίσης να ασκούνται, να περπατούν και να απολαμβάνουν ξανά το πάρκο. Η ταυτότητα ενός χώρου διαμορφώνεται από τους ανθρώπους που τον χρησιμοποιούν (Νεοπούλου, 2020).

Το πάρκο προσφέρει εκτάσεις για ποδόσφαιρο, βόλεϊ, ποδήλατο, χώρους για πατίνια και σκέιτμπορντ. Η κεντρική είσοδος του βρίσκεται στη διασταύρωση της λεωφόρου Αλεξάνδρας με την οδό Μαυροματαίων και κυριαρχεί επιβλητικά το άγαλμα του βασιλιά Κωνσταντίνου του Πρώτου. Πρόκειται για το μοναδικό μνημείο του μονάρχη αυτού στην Ελλάδα για τον οποίον αναγνωρίζεται η επιτυχία του ως στρατηγού στους Βαλκανικούς Πολέμους. Γνωρίζοντας ότι η αστική ταυτότητα των γύρω περιοχών έχει αλλάξει σημαντικά τα τελευταία είκοσι χρόνια η Κυψέλη, τα Πατήσια και η Λεωφόρος Αλεξάνδρας δεν έχουν την αίγλη που είχαν κάποτε, συνεπώς είναι ανέφικτο να κατανοηθεί η "ανθρώπινη γεωγραφία" των επισκεπτών του πάρκου (Νεοπούλου, 2020).

Μετά την ανάπλαση που ολοκληρώθηκε το 2010, το πάρκο έγινε και πάλι ελκυστικό με άφθονη σήμανση των μονοπατιών. Κατά τη διάρκεια της ανάπλασης, όλες οι διαφορετικές περιοχές του πάρκου, όπως ο ροδόκηπος, η γωνία με τις ιερές βελανιδιές, το τεχνητό ρέμα κάτω από τα πλατάνια και ο δρόμος των ηρώων του 1821, αντιμετωπίστηκαν με παρόμοιο τρόπο, κατά τον οποίο, τα άρρωστα δέντρα απομακρύνθηκαν και πραγματοποιήθηκαν ήπιες δομικές παρεμβάσεις. Η αφαίρεση του τσιμέντου που είχε χρησιμοποιηθεί με άναρχο και ακατάλληλο τρόπο, και η νέα σύνθεση μονοπατιών με έμφαση στη δημιουργία καμπυλόγραμμων τμημάτων, ενίσχυσε το στοιχείο της έκπληξης για τον περιπατητή. Δεν πραγματοποιήθηκαν όλες όμως οι διορθώσεις σύμφωνα με την αρχική μελέτη ανάπλασης. Για παράδειγμα, ο κήπος με τις τριανταφυλλιές δεν αναπτύχθηκε όπως θα περίμενε κανείς και το κανάλι νερού που δημιουργήθηκε δεν έφτασε ποτέ στους καταρράκτες ή σε ορισμένες από τις άλλες κοίτες των ρεμάτων, αλλά η συντήρηση ενός τέτοιου έργου είναι εξαιρετικά απαιτητική, οπότε τέτοιες ελλείψεις ήταν αναμενόμενες. Από την άλλη πλευρά, οι εργασίες αναβίωσαν με επιτυχία ένα πάρκο που βρίσκεται πλέον σε διάλογο με το αστικό τοπίο και συνδέει μια περίοδο της ελληνικής ιστορίας αναγνωρίσιμη σε όλους τους πολίτες της χώρας και πολλούς από τους επισκέπτες της, την επαναστατική εποχή του 1821 (Νεοπούλου, 2020).

Εικόνα 13. Μονοπάτι με αγάλματα ηρώων Ελληνικής Επανάστασης (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Η ύπαρξη σημαντικών μνημείων κατά την περιδιάβαση στο πάρκο, επαναφέρει στην μνήμη του επισκέπτη σημαντικές φάσεις της ελληνικής ιστορίας. Σύμφωνα με τον Κουλούρη (2006), παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα τα μνημεία που υπάρχουν στο Πεδίον του Άρεως περιγράφοντας συνοπτικά το κάθε ένα από αυτά.

Πίνακας 3. Τα μνημεία του Πεδίου του Άρεως (Κουλούρης, 2006).

Μνημείο	Περιγραφή
Άγαλμα Βασιλιά Κωνσταντίνου Ι	Αυτό είναι περίπου το έμβλημα του πάρκου. Ένα γιγαντιαίο έφιππο ορειχάλκινο άγαλμα όταν ήταν βασιλιάς της Ελλάδας στις αρχές του 20ού αιώνα. Βρίσκεται ακριβώς μετά την κύρια είσοδο του πάρκου.
Άγαλμα Θεάς Αθηνάς	Πρόκειται για ένα μαρμάρινο άγαλμα της θεάς

	Αθηνάς που στέκεται πάνω σε μια ψηλή μαρμάρινη στήλη δίπλα στη νότια είσοδο του πάρκου. Στους πρόποδες του αγάλματος βρίσκεται ένα μνημείο αφιερωμένο στους στρατιώτες της Κοινοπολιτείας που πολέμησαν στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.
Ιερό μνημείο Β΄Π.Π.	Πρόκειται για ένα μνημείο αφιερωμένο σε μια ελληνική στρατιωτική μονάδα που πολέμησε κατά των Ναζί στη βόρεια Αφρική από το 1942 έως το 1945, αφού η ίδια η Ελλάδα καταλήφθηκε από τις δυνάμεις του Άξονα.
Εκκλησίες	Υπάρχουν δύο εκκλησίες που βρίσκονται μέσα στο πάρκο Πεδίον του Άρεως. Η μία είναι αφιερωμένη στους Αγίους Ταξιάρχες στο κέντρο του πάρκου και η άλλη είναι αφιερωμένη στον Άγιο Χαράλαμπο στο ανατολικό άκρο του.
Αγάλματα ηρώων Ελληνικής Επανάστασης	Σε κάθε πλευρά του κεντρικού μονοπατιού στο δυτικό τμήμα του πάρκου, υπάρχει συλλογή από αγάλματα των σημαντικότερων οπλαρχηγών που ηγήθηκαν του Ελληνικού Πολέμου της Ανεξαρτησίας.
Το σπήλαιο του Πάνα	Πρόκειται για ένα μικρό τεχνητό σπήλαιο που έχει σκαλιστεί σε βράχο και βρίσκεται μέσα στο πάρκο. Φτιάχτηκε από έναν γλύπτη ονόματι Βασάλος το 1962 με σκοπό να μιμηθεί ένα αρχαϊκό ιερό σπήλαιο του θεού Πάνα. Σήμερα η ύπαρξή του είναι σχεδόν άγνωστη εκτός από τους άστεγους του πάρκου που το χρησιμοποιούν ως καταφύγιο.

4.6. Εθνικό Δασικό Πάρκο Πολεμιδιών

Το Εθνικό Δασικό Πάρκο Πολεμιδιών είναι μια περιοχή 125 στρεμμάτων που βρίσκεται σε απόσταση 6 χιλιομέτρων βόρεια του κέντρου της Λεμεσού. Προσφέρεται ως ιδανική επιλογή για καθημερινές αποδράσεις μακριά από το πολύβουο αστικό περιβάλλον. Αποτελεί μια υπέροχη, καταπράσινη όαση και στην έκταση του περιλαμβάνει άφθονα πεύκα, κυπαρίσσια, ευκαλύπτους, ελιές και χαρουπιές, καθώς και θάμνους όπως μαστιχόδεντρα, πετροτριανταφυλλιές καθώς και άλλα είδη βρύων (Δήμος Πολεμιδιών, χ.χ.)

Εικόνα 14. Έσωτερική όψη του Πάρκου Πολεμιδιών (Δήμος Πολεμιδιών, χ.χ.).

Η καταπληκτική θέα σε ολόκληρη την πόλη της Λεμεσού, αφού το πάρκο βρίσκεται σε μεγαλύτερο υψόμετρο από αυτήν, διαθέτει υπέροχα σημεία για χαλάρωση στη φύση, και προσφέρει εγκαταστάσεις για πικνίκ και χαλάρωση, κάτω από τα όμορφα ξύλινα κιόσκια. Η διπλανή παιδική χαρά με τα διάφορα είδη παιχνιδιών, δραστηριοποιεί τα παιδιά και ικανοποιεί τις ανάγκες τους για παιχνίδι (Δήμος Πολεμιδιών, χ.χ.).

Στο πάρκο υπάρχει ένα κυκλικό μονοπάτι, που επιτρέπει στους επισκέπτες να διασχίσουν το δάσος χρησιμοποιώντας τα μονοπάτια, περιτριγυρισμένοι από τα χρώματα και τις μυρωδιές της φύσης. Μεταξύ των τελευταίων προσθηκών στην περιοχή του πάρκου, είναι ο ασφαλτοστρωμένος ποδηλατόδρομος, που το διασχίζει έτσι ώστε οι ποδηλάτες να μπορούν να απολαύσουν την βόλτα τους διαμέσου του καταπράσινου δάσους (Δήμος Πολεμιδιών, χ.χ.).

Εικόνα 15. Εσωτερική όψη του Πάρκου Πολεμιδιών (Δήμος Πολεμιδιών, χ.χ.).

Η ανάπτυξη του Εθνικού Δασικού Πάρκου Πολεμιδιών κατευθύνει επίσης την πολιτεία στην δημιουργία και ενός Μητροπολιτικού Πάρκου στην καρδιά της Λεμεσού. Αυτό θα στοχεύει αφενός στην προστασία και την βελτίωση του περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Λεμεσού, και αφετέρου προνοεί την δημιουργία ενός συστήματος συνδεδεμένων ελεύθερων χώρων πρασίνου, διάφορων κλιμάκων και τύπων, το οποίο θα καλύπτει το σύνολο της περιοχής και θα προσφέρει ποικιλία ευκαιριών ψυχαγωγίας και αναψυχής, αναβαθμίζοντας το φυσικό περιβάλλον μέσα στα αστικά όρια. Με την δημιουργία του πάρκου

επίσης θα απομονώνονται βεβαρημένες περιβαλλοντικά πολεοδομικές, βιομηχανικές και κτηνοτροφικές ζώνες, ένα πρόβλημα που εκάστοτε υπήρχε στην περιοχή. Οι καινοτόμοι πολεοδομικοί μηχανισμοί συνδυαστικά με τον αστικό αναδασμό, συνεισφέρουν ώστε να ξεπεραστούν προβλήματα ανακατανομής του αστικού χώρου, και πέραν όλων των υπολοίπων διευκολύνσεων προς το κοινό, υπάρχει επίσης η ανάγκη να χωροθετηθεί ένας νέος Ζωολογικός Κήπος της πόλης αφού, κατά γενική παραδοχή, ο υφιστάμενος έχει εξαντλήσει τα όρια του (Δήμος Πολεμιδιών, χ.χ.).

Πίνακας 4. Στόχοι του Πάρκου Πολεμιδιών (Δήμος Πολεμιδιών, χ.χ.).

Στόχοι του πάρκου:
• Προστασία και τη διατήρησή των χώρων πρασίνου. • Ψυχαγωγία. • Παροχή περιβαλλοντικής εκπαίδευσης προς το κοινό.

Πίνακας 5. Ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις του Πάρκου Πολεμιδιών (Δήμος Πολεμιδιών, χ.χ.).

Ψυχαγωγικές εγκαταστάσεις:
• Εκδρομικοί χώροι • Παιδική χαρά • Μονοπάτια της φύσης • Σημεία παρατήρησης • Κιόσκια • Αθλητικούς χώρους • Αθλητικά μονοπάτια • Αμφιθέατρο • Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Κεφάλαιο 5: Η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Ζωγράφου

5.1. Γεωγραφικός προσδιορισμός

Ο Δήμος Ζωγράφου έγκειται στους πρόποδες του Υμηττού και είναι στα όρια του κέντρου της Αθήνας. Οι γειτονιές και πόλεις που συνορεύει είναι το Παγκράτι, τα Ιλίσια και οι Αμπελόκηποι, ενώ οι γειτονικοί Δήμοι είναι της Αθήνας, της Καισαριανής και του Χολαργού. Από κοινότητα Ζωγράφου μετατράπηκε σε Δήμος το 1948 (Χάρτης 1).

Χάρτης 1. Ο Δήμος Ζωγράφου (Google maps, 2021).

5.2. Δημογραφικά στοιχεία

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ το 2011 ο πληθυσμός του Δήμου Ζωγράφου προσεγγίζεται στους 70.060 κατοίκους. Ωστόσο, σε αυτά τα στοιχεία καταγράφεται μία σταδιακή μείωση από το 1981 έως 2011, Σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνονται από την ΕΛΣΤΑΤ φαίνεται πως υπάρχει μια σταδιακή μείωση του αριθμού των κατοίκων που είναι καταγεγραμμένοι στο Δήμο Ζωγράφου (Πίνακας 6) και το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει η ηλικιακή ομάδα των 15-64 ετών (Πίνακας 7) (ΕΛΣΤΑΤ, 2021).

Πίνακας 6. Η Δημογραφική εξέλιξη του Δήμου Ζωγράφου (ΕΛΣΤΑΤ, 2021).

Μόνιμος πληθυσμός 1981-2011					
Δήμος Ζωγράφου	Έτος	Πληθυσμός	Μεταβολή από 1981	Μεταβολή από 1991	Μεταβολή από 2001
	1981	84.449	-	-	-
	1991	82.615	-2,1%	-	-
	2001	81.435	-3,6%	-1,4%	-
	2011	71.026	-15,9%	-14%	12,8%

Πίνακας 7. Ποσοστό Πληθυσμού Ελλάδας και Δήμου Ζωγράφου ανά ηλικία (ΕΛΣΤΑΤ, 2021).

Ηλικία	Ελλάδα	Δήμος Ζωγράφου
0-14	15,00%	12,00%
15-64	68,00%	73,00%
65+	17,00%	19,00%

5.3. Ιστορική αναδρομή

Ο Ιωάννης Ζωγράφος αγόρασε ένα μεγάλο κομμάτι γης και κατόπιν το ενοικίασε σε οικόπεδα, τα οποία πούλησε το 1902. Ο Ιωάννης Ζωγράφος διατήρησε μόνο ένα μέρος της γης και στη συνέχεια κατασκευάστηκαν τα πρώτα 100 κτίσματα το 2919. Σε από τα πρώτα 100 κτίσματα δημιουργήθηκε ο Ναός του Αγίου Θεράποντα (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Οι σημερινές εκτάσεις των Άνω Ιλίσιων, του Γουδή και του Ζωγράφου καλούνταν παλιά «Κουπόνια», εξαιτίας της διανομής των ακίνητων του Υμηττού, όπου κάθε Οθωμανός παραλάμβανε έξι κουπόνια. Ωστόσο, το πρώτο όνομα της περιοχής ήταν Καμπούνια, το οποίο, κατασκευάστηκε από τους ναυτικούς του Αργοσαρωνικού, διότι η μορφολογία της γης θύμιζε τη τρικυμιώδη θάλασσα (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Εν συνεχεία, την χρονιά του 1929 η περιοχή Ζωγράφου προσδιορίζεται ως κοινότητα με ανώτατο πρόεδρο το Σωτήριο Ζωγράφο. Την επόμενη χρονιά ο Ελευθέριος Βενιζέλος θεμελιώνει το πρώτο σχολείο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στη γειτονία του Ναού του του Αγίου Θεράποντα. Μετέπειτα, η κοινότητα του Ζωγράφου εκτείνεται και στην περιοχή εντάσσονται τα Κουπόνια και τα σημερινά Άνω Ιλίσια (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Εικόνα 16. Η περιοχή Ζωγράφου το 1930 (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Σταδιακά χτίζονται βίλες εντός της περιοχής, οι οποίες ακόμη και σήμερα ξεχωρίζαν μέσα στην πυκνή δόμηση της πόλης. Για παράδειγμα, η βίλα του Κώστα Ζωγράφου χρησιμοποιείται ως παιδικός σταθμός, η βίλα Βοναπάρτη στεγάζει το Συμβουλευτικό Κέντρο Οικογενειών, η βίλα Βουτυρά χρησιμοποιείται ως Πνευματικό και η οικία Γεωργίου Γουναρόπουλου πλέον λειτουργεί ως Μουσείο και Πινακοθήκη (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Το 1947 η κοινότητα Ζωγράφου ανακηρύχθηκε Δήμος, στον οποίο περιλαμβάνονταν το Γουδή και τα Ιλίσια. Τα Ιλίσια είναι γειτονιά της Αθήνας που έγκειται ανατολικά του Δήμου Αθηνών, ενδιάμεσα στους Αμπελόκηπους, στο Γουδή, στου Ζωγράφου, στην Καισαριανή και στο Παγκράτι. Τα Ιλίσια πήραν την ονομασία τους από τον Ιλισό ποταμό αλλά σήμερα δεν υπάρχει, εφόσον έχει υπογειοποιηθεί. Από την άλλη πλευρά, η περιοχή Γουδή μέχρι το 2006 γραφόταν «Γουδί» και έπειτα άλλαξε σε «Γουδή». Βρίσκεται βορειοανατολικά του κέντρου της Αθήνας και διοικητικά υπάγεται στο Δήμο Ζωγράφου. Το παλιά αποκαλούμενο «πεδίον Γουδί» χρησίμευε σαν περιοχή εκγυμνάσεων των στρατιωτών (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

5.4. Χώροι πρασίνου

Ο Δήμος Ζωγράφου εκδηλώνει μια ιδιάζουσα ιδιομορφία, αναφορικά με τη διάθεση και την κατανομή των εκτάσεων πρασίνου εντός των διοικητικών του ορίων (Πίνακας 8). Πιο συγκεκριμένα, το 100% της εκτός σχεδίου έκτασης ανατολικά της περιφερειακής λεωφόρου Υμηττού είναι χώρος πρασίνου επιφάνειας 2.972 στρεμμάτων. Επιπλέον, στην κατοικήσιμη περιοχή του Δήμου Ζωγράφου περιλαμβάνονται το πάρκο Γουδή, το άλσος Ιλισίων, το άλσος της Βίλας Ζωγράφου, οι χώροι της Πανεπιστημιούπολης και της Πολυτεχνειούπολης (Χάρτης 2). Μάλιστα, οι συγκεκριμένοι χώροι, αν και ιδιωτικοί καταλαμβάνουν 30% ποσοστό πρασίνου αλλά είναι ανοικτοί προς τους κατοίκους. Ωστόσο, ο Δήμου Ζωγράφου διαθέτει μόνο 1,3 τετραγωνικά μέτρα πρασίνου ανά κάτοικο, περίπου το 4% (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Πίνακας 8. Υφιστάμενοι χώροι πρασίνου εντός διοικητικών ορίων Δήμου Ζωγράφου (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

α/α	ΤΜΗΜΑ		ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ		ΠΡΑΣΙΝΟ-ΑΝΟΙΚΤΟΙ ΧΩΡΟΙ			
					%	στρεμμ	%	%
1	*2*		*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
ΕΚΤΑΣΗ ΕΝΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΟΡΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ				**7.380,07**		**4.366,9**	**59%**	**59%**
1	**ΕΚΤΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ**			**3.266,80**		**3.141,0**	**96%**	**43%**
	1.1	**ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΔΡΟΜΟΥ**		**2.972,00**	100%	2.972,0		
	1.2	**ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΟΤ 445,397**		**8,70**	50%	4,4		
	1.3	**ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΓΟΥΔΗ**		**286,10**				
		1.3.1 ΑΛΣΟΣ ΓΟΥΔΗ	80,9		100%	80,9		
		1.3.2 ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΓΟΥΔΗ	63,1		20%	12,6		
		1.3.3 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟ	61,1		50%	30,6		
		1.3.4 ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	81,1		50%	40,6		
2	**ΕΚΤΑΣΗ ΕΝΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ**			**4.113,3**		**1.226,0**	**30%**	**17%**
	2.1	**ΡΥΜΟΤΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΖΩΓΡΑΦΟΥ**		**2.175,5**		**95,0**	**4%**	
		2.2.1 ΔΡΟΜΟΙ	670,5					
		2.2.2 ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΜΟΙ ΧΩΡΟΙ ΠΛΗΝ ΚΦ (Ο.Τ.)	1.137,1					
		2.2.3 ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΜΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΦ	172,9					
		2.2.4 ΧΩΡΟΙ ΚΧ ΠΡΑΣΙΝΟΥ (***)	95,0		100%	95,0		
		2.4.5 ΠΕΡΙΟΧΗ ΡΥΘΜΟΣ	20,0					
		2.4.6 ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΟΚΚΙΝΟΠΟΥΛΟΥ	80,0					
	2.2	**ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ**		**1.937,7**		**1.131,0**	**58%**	
		2.3.1 ΕΚΤΑΣΗ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥΠΟΛΗΣ (*)	1.005,2		65%	653,4		
		2.3.2 ΕΚΤΑΣΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗΣ (**)	796,0		60%	477,6		
		2.3.3 ΕΚΤΑΣΗ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ	136,6					

Παρατηρήσεις:

Στήλη 5 Εκτίμηση υπάρχοντος ποσοστού πρασίνου/ελευθέρων χώρων.

Στήλη 7 Ποσοστό πρασίνου στο εκτός και εντός σχεδίου τμήμα και στο σύνολο της έκτασης.

Στήλη 8 Ποσοστό πρασίνου στο εκτός/εντός σχεδίου τμήμα επί της συνολικής έκτασης του Δήμου.

(*) 95,0 1.131,0 58% 653,4 477,6 Το ποσοστό της στήλης 5 προκύπτει ως υπόλοιπο της επιτρεπόμενης κάλυψης (15%-ΦΕΚ 568Δ/1980) με το ποσοστό δρόμων (10%), και επιπλέον ακάλυπτη επιφάνεια 10%.

(**) Το ποσοστό της στήλης 5 προκύπτει ως υπόλοιπο της επιτρεπόμενης κάλυψης (20%-ΦΕΚ 479Δ/1981) με το ποσοστό δρόμων (10%) και επιπλέον ακάλυπτη επιφάνεια 10%.

(***) Το ποσοστό των χώρων ΚΧ πρασίνου στην επιφάνεια του ρυμοτομικού σχεδίου είναι 4 %.

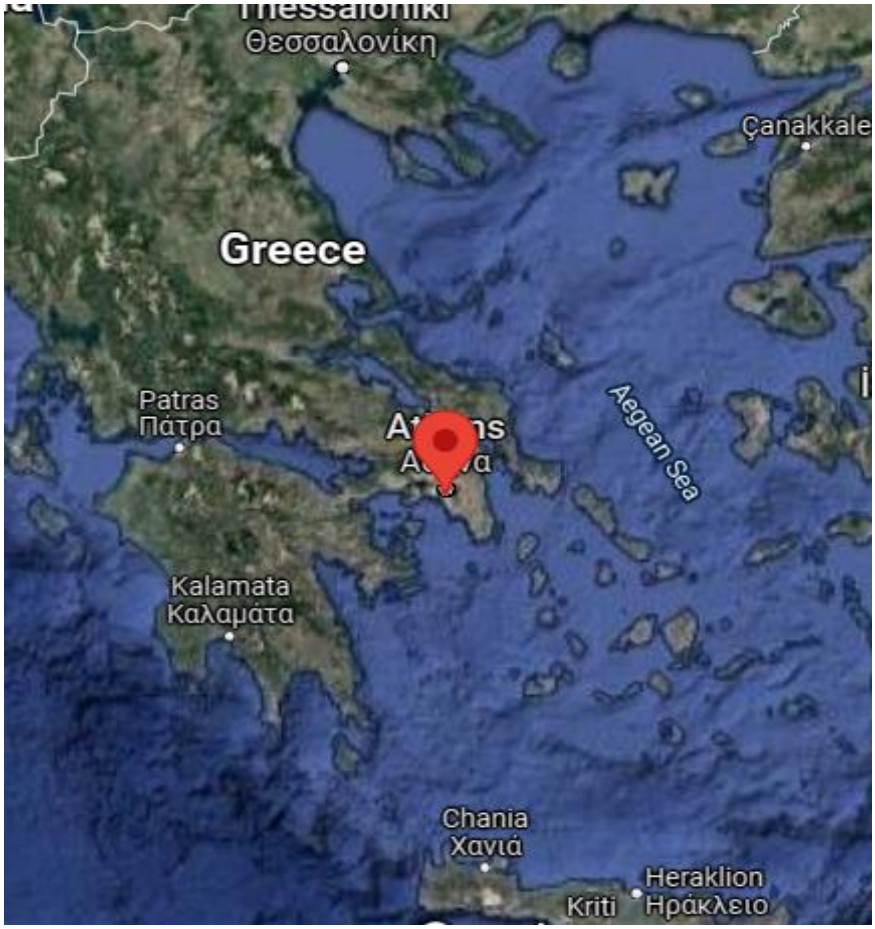

Χάρτης 2. Η κατανομή του πρασίνου στο Δήμο Ζωγράφου (Google maps, 2021).

Κεφάλαιο 6: Η μελέτη περίπτωσης του Δήμου Αθηναίων

6.1. Γεωγραφικός προσδιορισμός

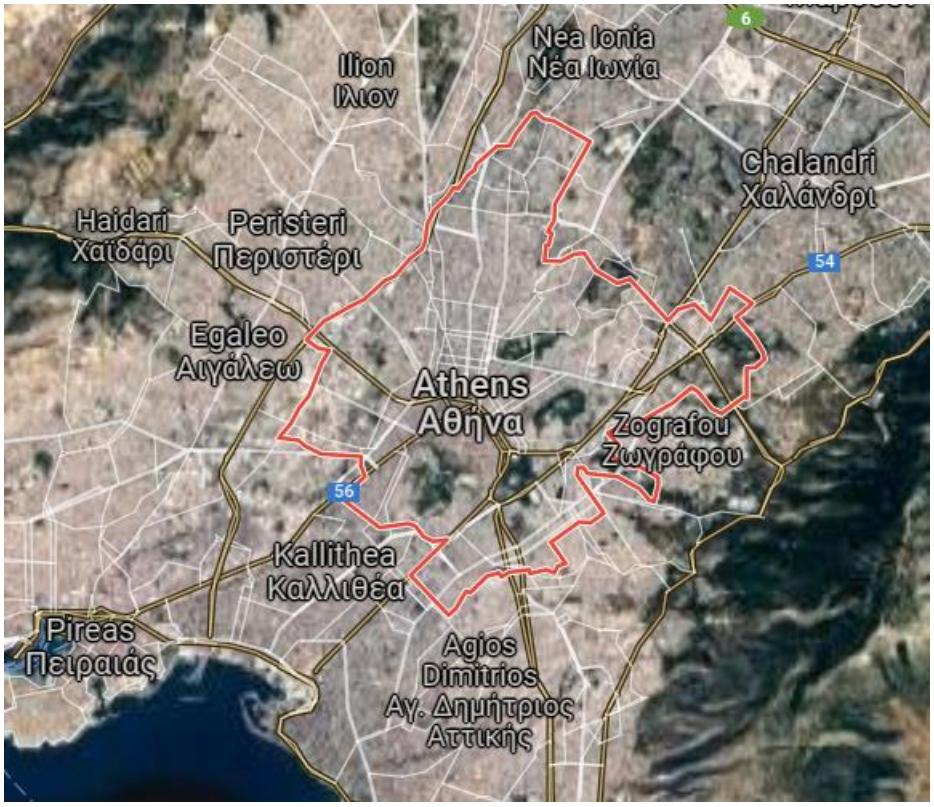
Η Αθήνα είναι η πρωτεύουσα της Ελλάδας (Χάρτης 3). Ο Δήμος Αθηναίων συγκροτεί την έδρα του κεντρικού τομέα της Αττικής και είναι 38,96 τετραγωνικά χιλιόμετρα (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Χάρτης 3. Η γεωγραφική θέση της Αθήνας (Google maps, 2021).

Ο Δήμος Αθηναίων έχει όρια δυτικά την Εθνική Οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης και τους Δήμους Περιστερίου, Αιγάλεω, Νέας Χαλκηδόνας. Από τη βόρεια πλευρά συνορεύει με το Δήμο

Νέας Ιωνίας, το Δήμο Γαλατσίου και το Δήμο Ψυχικού, ενώ ανατολικά με το Δήμο Παπάγου, το Δήμο Ζωγράφου και νότια με το Δήμο Καισαριανής, το Δήμο Βύρωνα, το Δήμο Νέας Σμύρνης και το Δήμο Καλλιθέα. Παράλληλα, πλαισιώνεται από το λόφο του Λυκαβηττού, του Φιλοπάππου, του Αστεροσκοπείου, του Αρείου Πάγου, της Πνύκας, του Στρέφη και του Αρδηττού (Χάρτης 4) (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

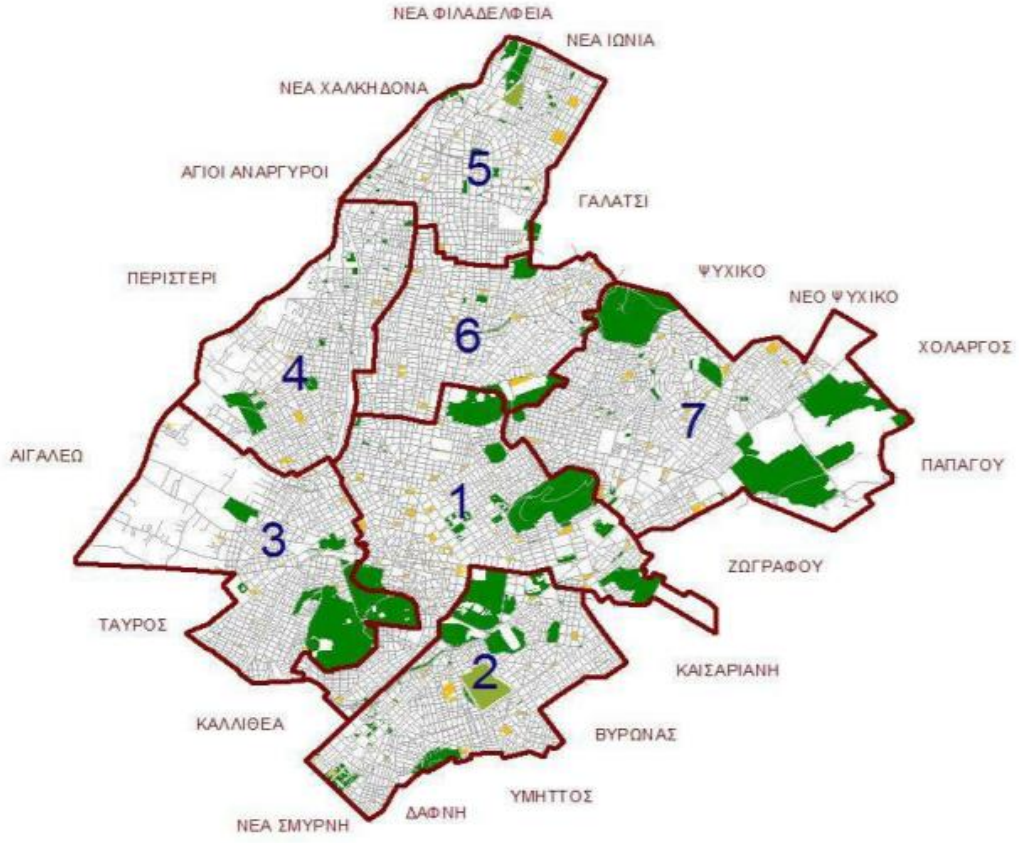

Χάρτης 4. Η γεωγραφική θέση της Αθήνας (Google maps, 2021).

Ο ακόλουθος Πίνακας 9 και ο χάρτης 5 παρουσιάζει τις Δημοτικές Κοινότητες και τις εκτάσεις τους σε σχέση με το Δήμο Αθηναίων (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Πίνακας 9. Κατανομή έκτασης Δήμου Αθηναίων (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Δημοτικές Κοινότητες	Συνοικίες	Έκταση (στρ.)
1η	Ιλίσια, Κολωνάκι, Λυκαβηττός, Μουσείο-Εξάρχεια, Άγιος Κωνσταντίνος-Πλ. Βάθης, Εμπορικό τρίγωνο-Πλάκα, Κουκάκι, Πλ. Άρεως-Ευελπίδων	6.786
2η	Ζάππειο, Ωδείο, Παγκράτι, Προφήτης Ηλίας, Γούβα, Δουργούτι, Νέος Κόσμος, Α΄ Νεκροταφείο, Στάδιο	4.861
3η	Ακρόπολη, Πετράλωνα, Ρούφ, Βοτανικός	6.053
4η	Κολωνός, ΟΣΕ, Ακαδημία Πλάτωνος, Κολοκυνθού, Νιρβάνα, Σεπόλια	4.889
5η	Άγιος Ελευθέριος, Προμπονά, Ριζούπολη, Πατήσια	4.018
6η	Πλ. Αμερικής, Πλ. Αττικής, Κυψέλη	4.012
7η	Γκύζη, Πολύγωνο, Γηροκομείο, Ελληνορώσσων-Ερυθρός. Αμπελόκηποι, Γουδή, Κουντουριώτικα	7.733
Δήμος Αθηναίων		37.954

Χάρτης 5. Οι Δημοτικές Κοινότητες του Δήμου Αθηναίων (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

6.2. Δημογραφικά στοιχεία

Ο Δήμος της Αθήνας χαρακτηρίζεται ως ο πολυπληθέστερος ελληνικός Δήμος της χώρας, ενώ ταυτόχρονα, παρουσιάζει πυκνή δόμηση. Ο πληθυσμός του αγγίζει τους 664.046 κατοίκους σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ. Ο Πίνακας 10 που ακολουθεί, παραθέτει την κατανομή του μόνιμου πληθυσμού της Αθήνας, ανά Δημοτική Κοινότητα από το 2001-2011 (ΕΛΣΤΑΤ, 2021).

Πίνακας 10. Έκταση και πληθυσμός των 7 Δημοτικών Κοινοτήτων του Δήμου Αθηναίων (ΕΛΣΤΑΤ, 2021).

Δημοτικές Κοινότητες	Έκταση (στρ.)	Απογραφή 2001	Απογραφή 2011	Ποσοστό Μείωσης Πληθυσμού κατά το χρονικό διάστημα 2001-2011
1η	6.786	100.936	75.810	25%
2η	4.861	126.932	103.004	19%
3η	6.053	54.794	46.508	15%
4η	4.489	92.310	85.629	7%
5η	4.018	105.539	98.665	7%
6η	4.012	162.366	130.582	20%
7η	7.733	146.289	123.848	15%
Σύνολο	37.954	789.166	664.046	15,85%

6.3. Σύντομη ιστορική αναδρομή

Η Αθήνα αποτελεί μία από τις αρχαιότερες πόλεις του κόσμου, με καταγεγραμμένη ιστορία από το 3. 200 π. Χ. περίπου. Το 1834 ορίζεται πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους από τον Όθωνα, τον πρώτο Έλληνα βασιλιά. Εκείνη την εποχή ανεγέρθηκαν στη θέση της σημερινής πλατείας της Ομόνοιας, πλούσια αρχοντικά και χτίζονται τα ανάκτορα στο τέλος της οδού Σταδίου, την καλύτερη τότε περιοχή της πόλης. Το 1869 επιτυγχάνεται η σύνδεση μέσω τρένου με το λιμάνι του Πειραιά, όμως, το 1880 η Αθήνα και ο Πειραιάς συνδέθηκαν με τρένο με την υπόλοιπη Ελλάδα Ταυτόχρονα, χτίζεται το εργοστάσιο Γκαζιού, στο νεκροταφείο του

Κεραμεικού και η περιοχή καλείται Γκάζι. Οι γύρω οικοδομές μεταβάλλονται σε εργοστάσια μεταξιού και η περιοχή λέγεται Μεταξουργείο. Έπειτα, περιμετρικά των δύο αυτών περιοχών, άρχισαν σταδιακά να χτίζονται βιομηχανικά κτίρια και εργατικές γειτονιές (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

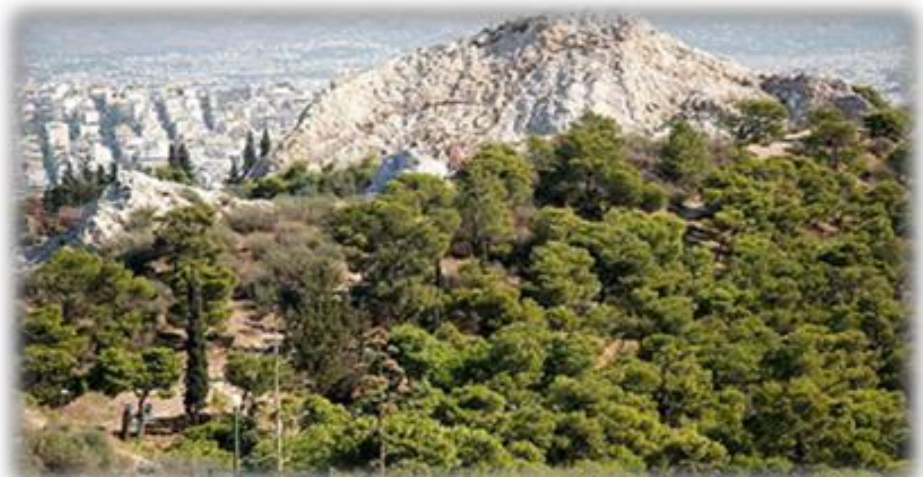
Στην οδό της Σταδίου κατοικούσε η πλούσια αστική τάξη της Αθήνας, η μεσαία τάξη κατοικούσε στα Εξάρχεια και την Νεάπολη. Ωστόσο, ο Μεσοπόλεμος οδήγησε χιλιάδες πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και εσωτερικούς μετανάστες από τις αγροτικές περιοχές στην Αθήνα. Οι πρόσφυγες εγκαθίστανται στις βιομηχανικές περιοχές, καθώς οι ευκατάστατοι επαρχιώτες μένουν στην Κυψέλη, στο Παγκράτι και στο Κουκάκι. Από το 1929 χτίζονται πολυκατοικίες, κατεδαφίζονται νεοκλασικά κτίρια στο κέντρο της Αθήνας. Η πυκνή και μαζική δόμηση των πολυκατοικιών στο Δήμο της Αθήνας και στα προάστια, η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού, το μείγμα των οικονομικών δράσεων με τις περιοχές κατοικίας, προξενούνε σαν επακόλουθο τη μετατροπή της πλευράς της πόλης των Αθηνών (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

6.4. Χώροι πρασίνου

Το πράσινο στην Αθήνα διαιρείται στους μεγάλους χώρους πρασίνου, όπως είναι το Αττικό Άλσος, το Πάρκο Γουδή, το Πεδίο του Άρεως, ο Εθνικός Κήπος, οι λόφοι Λυκαβηττού (Εικόνα 17) και Φιλοπάππου και οι αρχαιολογικοί χώροι. Μάλιστα, έχουν έκταση μεγαλύτερη από 10.000 τετραγωνικά μέτρα, τα οποία, αποτελούνται από μεσογειακά δένδρα και θάμνους. Επιπρόσθετα, υπάρχουν οι μικροί χώροι πράσινου των γειτονιών με έκταση λιγότερη από 10.000 τετραγωνικά μέτρα. Μάλιστα, οι χώροι αυτοί είναι οι πλατείες, οι παιδικές χαρές, τα μικρά πάρκα και οι πεζόδρομοι. Στον Πίνακα 11 αναφέρονται οι χώροι πρασίνου σε κάθε Δημοτική Κοινότητα (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Πίνακας 11. Οι χώροι πρασίνου σε κάθε Δημοτική Κοινότητα (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Δημοτική Κοινότητα	Πράσινοι Χώροι
1η	Λόφος Λυκαβηττού, Πεδίο Άρεως, Λόφος Ακρόπολης, Άλσος Ιλισίων, Εθνικός Κήπος, Ζάππειο, Λόφος Ελευθερίας, Πάρκο Ριζάρη, Άλσος Ευαγγελισμού και Πάρκο Μητρόπουλου
2η	Λόφος Αρδηττού, Άλσος Παγκρατίου, Λόφος Λαμπράκη και Λόφος Κυνοσάργους
3η 4η	Λόφος Φιλοπάππου, Λόφος Ακρόπολης, Άλσος Θησείου, Βοτανικός Κήπος και Κεραμεικός Ακαδημία Πλάτωνος, Αρχαιολογικός χώρος Δράκοντος και Λόφος Ιππείου Κολωνού
5η	Άλσος Προμπονά και Δασύλλιο Σκιάθου
6η	Αττικό Άλσος, Άλσος Ευελπίδων, Λόφος Αλεπότρυπας, Λόφος Γιαλούρου, Λόφος Ελικώνος και Άλσος Πολυγώνου
7η	Άλσος Χωροφυλακής, Λόφος Φινοπούλου, Πάρκο Γουδή, Άλσος Πολυγώνου, Αττικό Άλσος και Άλσος Ελληνικού Στρατού

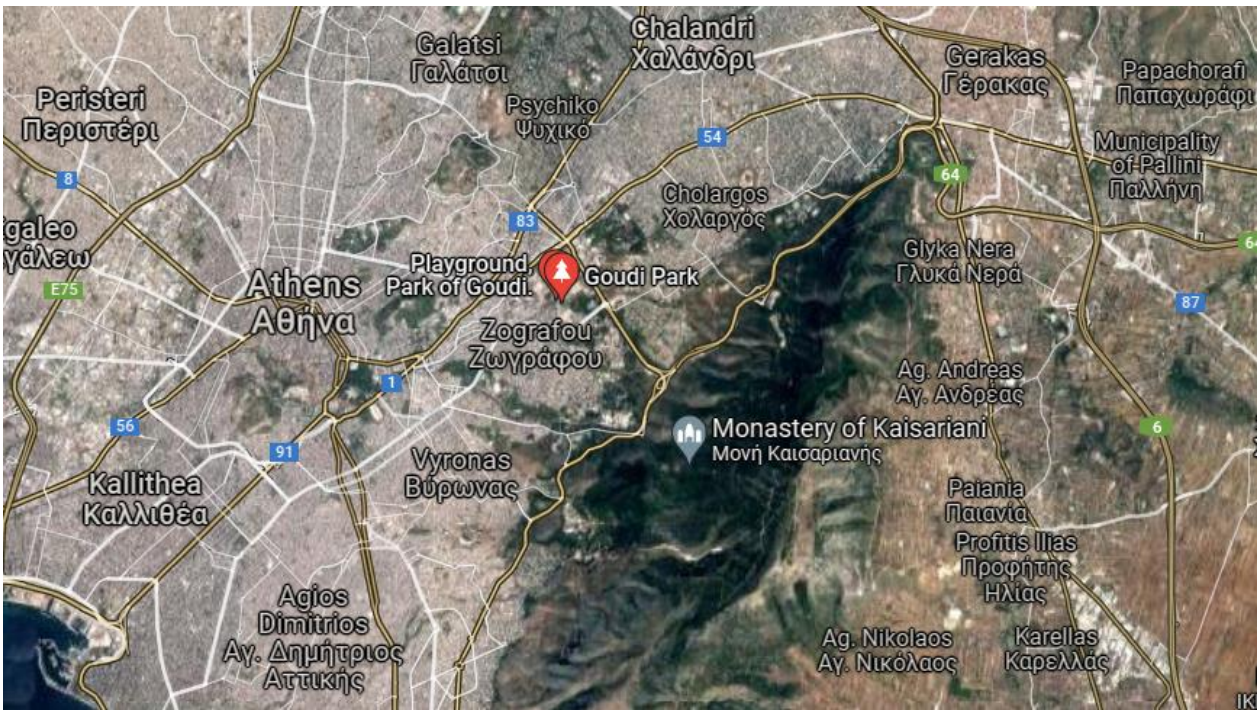

Εικόνα 17. Ο λόφος του Λυκαβηττού (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

Κεφάλαιο 7: Το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή

7.1. Όρια και περιγραφή του πάρκου

Το Μητροπολιτικό Πάρκο στο Γουδί βρίσκεται στην οδό Γεωργίου Παπανδρέου 105-107 (Χάρτης 6). Ακόμη, έχει έκταση 965 στρέμματα και βρίσκεται στα όρια του Δήμου Αθηναίων, του Δήμου Ζωγράφου και του Δήμου Παπάγου- Χολαργού. Είναι ένας πνεύμονας πρασίνου στο κέντρο της Αθήνας, ανάμεσα στις λεωφόρους της Μεσογείων, της Κατεχάκη και της Κηφισίας (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.˙ Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Χάρτης 6. Η τοποθεσία του Πάρκου Γουδή (Google maps, 2021).

Ο πυρήνας του πάρκου είναι υπό την ιδιοκτησία του υπουργείου Εθνικής Άμυνας, καθώς του ανήκουν τα 550 στρέμματα από την συνολική έκταση. Συγκεκριμένα τα 330 στρέμματα αποτελούν το Άλσος Στρατού, τα υπόλοιπα 400 στρέμματα ανήκουν στους δήμους

Αθηναίων και Ζωγράφου. Ειδικότερα, στο Δήμο Ζωγράφου ανήκει μία μικρή έκταση 49 στρεμμάτων, η οποία, φιλοξενούσε κάποτε το Στρατόπεδο «Γουδί», ενώ σήμερα έχει ανασχηματιστεί σε οργανωμένο χώρο αναψυχής και αθλοπαιδιών, συγκροτώντας μία αξιόλογη λύση για τους κατοίκους και τους επισκέπτες του (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.˙ Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Εικόνα 18. Ένα μέρος πρασίνου από το Πάρκο Γουδή (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.).

7.2. Γενική Παρουσίαση του πάρκου

Στην κεντρική είσοδο του πάρκου υπάρχει ο κύριος διάδρομος και χωρίζεται σε δευτερεύοντες πεζόδρομους και μονοπάτια. Προς τη βόρεια πλευρά του πάρκου και στη μέση του διαδρόμου ορθώνεται ένα διώροφο κτίριο, το οποίο λειτουργούσε ως διοικητήριο του στρατοπέδου παλιότερα. Επιπλέον, στο κέντρο της διαδρομής υπάρχει μια μικρή κυκλική πλατεία με βάθρο για υπαίθριες εκδηλώσεις. Παράλληλα, έχει κατασκευαστεί ένα μικρό ποτάμι, ο οποίος πηγάζει ως καταρράκτης από την παιδική χαρά, καταλήγοντας στη βόρεια

πλευρά του πάρκου. βρίσκεται το διώροφο κτίριο. Μάλιστα, κατά μήκος της διαδρομής του ποταμιού υπάρχουν και δύο ξύλινες γέφυρες πρόσβασης. Επίσης, στη δεξιά πλευρά του πάρκου υπάρχει η ενορία Εισοδίων της Θεοτόκου (Εικόνα 19) (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.˙ Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Εικόνα 19. Η όψη της ενορίας Εισοδίων της Θεοτόκου στο Πάρκο Γουδή (*Δήμος* Ζωγράφου, χ.χ.).

Στον περιβάλλοντα χώρο υπάρχει χαμηλή και υψηλή μορφή πράσινου, σε συνδυασμό με τον χλοοτάπητα. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται διάφορες ποικιλίες ψηλών δένδρων, όπως οι ακακίες, οι καλλωπιστικές δαμασκηνιές και οι κερκίδες (Εικόνα 20). Παράλληλα, έχουν τοποθετήσει φυτοφράχτες περιμετρικά του πάρκου, στα γήπεδα και στους χώρους στάθμευσης των αυτοκινήτων. Κατά μήκος των διαδρόμων και στους χώρους πρασίνου έχουν τοποθετηθεί καθιστικά, κρήνες και σημάνσεις. Επίσης, υπάρχει ηλεκτροφωτισμός στους

διαδρόμους, προκειμένου να ενισχύεται η πρόσβαση και η ασφάλεια των επισκεπτών του πάρκου (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.· Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Εικόνα 20. Οι χώροι πρασίνου εντός του Πάρκου Γουδή (Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

7.3. Αθλητικές, Πολιτιστικές και Αναψυχής εγκαταστάσεις

Το πάρκο στο Γουδή έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιείται για προσφέρεται για αθλητικές, πολιτιστικές και αναψυχής δραστηριότητες (Εικόνα 21). Ακόμη, όλες οι ηλικίες μπορούν να το επισκεφτούν. Μάλιστα, στον περιβάλλοντα χώρο του πάρκου υπάρχει μία εντυπωσιακή ξύλινη παιδική χαρά, λόγω της εκμετάλλευσης των υψομετρικών διαφορών

δημιουργείται ένας τρισδιάστατος ανάγλυφος χώρος. Το υδάτινο στοιχείο που αναβλύζει από τον χώρο της παιδικής χαράς επαυξάνει την αίσθηση επαφής με τη φύση (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.˙ Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Εικόνα 21. Πολιτιστικές εκδηλώσεις στο Πάρκο Γουδή (*Δήμος* Ζωγράφου, χ.χ.).

Στον εσωτερικό χώρο του πάρκου υπάρχει ανοικτό υπόστεγο με σκέπαστρο και πλακόστρωτο δάπεδο για εκδηλώσεις και υπαίθριες εκθέσεις. Επιπρόσθετα, ένα κομμάτι χώρου φιλοξενεί το 4ο Σύστημα Δασοπροσκόπων, ενώ στον εξωτερικό χώρο του περιλαμβάνεται χώρος στάθμευσης οχημάτων. Στον εσωτερικό χώρο του υπάρχουν αθλητικές εγκαταστάσεις τένις, ποδοσφαίρου, ένα κλειστό γυμναστήριο και ανοικτό γήπεδο μπάσκετ. Για την πρόσβαση στο χώρο των αθλητικών εγκαταστάσεων υπάρχουν δύο προσπελάσεις, η μία είναι από την οδό της Γεωργίου Παπανδρέου στο ύψος της οδού Αργυροκάστρου και η άλλη υφίσταται από την οδό της Παπαδιαμαντοπούλου (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.˙ Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

7.4. Πρόσβαση και ωράριο λειτουργίας

Η πρόσβαση στο πάρκο Γουδή μπορεί να γίνει από την οδό Γεωργίου Παπανδρέου, που υπάρχουν και χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων και επί της οδού Παπαδιαμαντοπούλου, που υπάρχει χώρος στάθμευσης λεωφορείων για την εξυπηρέτηση των αθλητικών εγκαταστάσεων. Στην επέκταση της οδού Μ. Αλεξάνδρου έχει διαμορφωθεί η κεντρική είσοδος του πάρκου αναψυχής, στη γωνία της οδού Γ. Παπανδρέου και Μ. Αλεξάνδρου. Η τρίτη είσοδος του πάρκου έχει γίνει από την οδό Παπαδιαμαντοπούλου, ενώ υπάρχει και είσοδος από την οδό Μ. Αλεξάνδρου που οδηγεί στο Ναό των Εισοδίων της Θεοτόκου (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.˙ Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

Στον χώρο του Πάρκου η πρόσβαση μπορεί να επιτευχθεί με τη Δημοτική συγκοινωνία του Δήμου Ζωγράφου και τα αστικά λεωφορεία 622 (Γουδή - Άνω Γαλάτσι), 815 (Γουδή - Ταύρος), επί της Μ. Αλεξάνδρου και 230 (Ακρόπολη- Ζωγράφου), 140 (Πολύγωνο - Γλυφάδα) επί της οδού Κοκκινοπούλου στην πλατεία Ελευθερίας στο Γουδή. Το ωράριο λειτουργίας του Πάρκου είναι ελαστικό ανάλογα την εποχή, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις και την προσέλευση των επισκεπτών. Γενικά, λειτουργεί από τις 6.00 π.μ. έως τις 23.00 μ.μ. Τέλος, στον χώρο του Πάρκου Γουδή έχει προβλεφθεί σε ένα μεγάλο ποσοστό η προσβασιμότητα και η εξυπηρέτηση των ατόμων με κινητικά προβλήματα (Δήμος Αθηναίων, χ.χ.˙ Δήμος Ζωγράφου, χ.χ.).

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 8: Μεθοδολογία έρευνας

8.1. Μεθοδολογία-Δείγμα

Η παρούσα μελέτη συνιστά μια σύγχρονη έρευνα, η οποία απευθύνθηκε σε ενήλικες επισκέπτες του πάρκου Γουδή αλλά και κατοίκους της ευρύτερης περιοχής του Δήμου Ζωγράφου, Δήμου Αθηναίων και Δήμου Παπάγου – Χολαργού. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τις 20 Ιουλίου έως τις 10 Σεπτεμβρίου 2021. Στην επισκόπηση, το συνολικό δείγμα αποτελείται από 223 ενήλικες, ηλικίας 18 έως άνω των 70 ετών.

Η έρευνα διεξήχθη με τη μέθοδο ερωτηματολογίων, με σκοπό να διερευνηθεί η συμβολή του πάρκου Γουδή στη Βιώσιμη Ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Ακόμη, τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ηλεκτρονικά, με τη βοήθεια της πλατφόρμας Googleforms. Πριν την έναρξη της συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αναφορικά με τη δήλωση συγκατάθεσης, εφόσον, προπορεύτηκε ο προσδιορισμός του σκοπού της έρευνας. Παράλληλα, οι συμμετέχοντες πληροφορήθηκα ότι η συμμετοχή τους στην έρευνα είναι εθελοντική και διασφαλίζεται πλήρως η ανωνυμία και η εμπιστευτικότητα των απαντήσεων. Τέλος, η επιλογή των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας.

8.2. Παρουσίαση Μεθοδολογικού Εργαλείου

Η πρώτη ενότητα των ερωτήσεων αφορά τα δημογραφικά στοιχεία και αποτελείται από 8 ερωτήσεις σχετικά με το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, το εισόδημα, την οικογενειακή και την εργασιακή κατάσταση, την ύπαρξη και τον αριθμό των παιδιών. Η δεύτερη ενότητα σχετίζεται με τη συμβολή του πάρκου Γουδή στην βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής και περιλαμβάνει 33 ερωτήσεις, από τις οποίες οι 19 ερωτήσεις είναι

πολλαπλών επιλογών, στις 4 υπήρχε η δυνατότητα πολλαπλών επιλογών, στις 8 έπρεπε να επιλεγεί μόνο μία απάντηση, στις 6 χρειαζόταν να επιλεγούν μόνο 5 επιλογές και σε 1 χρειαζόταν να επιλεγούν μόνο 3 επιλογές. Ακόμη, υπήρχαν 14 ερωτήσεις, για τις οποίες επιλεγόταν η κατάλληλη απάντηση σύμφωνα με την κλίμακα 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ.

Κεφάλαιο 9: Επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων

9.1. Στατιστική Ανάλυση και Επεξεργασία

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων συντελέστηκε με βάση το στατιστικό πακέτο SPSS 26 (Statistic Package in Social Science). Για την ανάλυση και την περιγραφή των δημογραφικών χαρακτηριστικών του δείγματος και τις απαντήσεις της δεύτερης ενότητας αναφορικά με τη συμβολή του πάρκου Γουδή στην βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, υπολογίστηκαν οι απόλυτες και σχετικές συχνότητες των κατανομών τους (n, %).

Στη συνέχεια, υπολογίστηκε ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας Cronbach alpha, προκειμένου να εκτιμηθεί η εσωτερική αξιοπιστία των κλιμάκων αναφορικά με τη συμβολή του πάρκου Γουδή στην βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Επιπλέον, για τη διερεύνηση της στατιστικής συσχετίσεως ανάμεσα στα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά και διάφορους παράγοντες που ορίζουν την βιώσιμη ανάπτυξη κατά την κρίση του ερευνητή, εκτιμήθηκε ο βαθμός της συσχέτισης, ο οποίος πραγματοποιήθηκε με τον δείκτη Pearson r. Έπειτα, για την ανίχνευση των διαφορών μεταξύ του φύλου, του μορφωτικού επιπέδου, της ηλικίας, της ύπαρξης ή όχι παιδιών, και της εισοδηματικής κατάστασης χρησιμοποιήθηκαν η ανάλυση της διασποράς κατά ένα παράγοντα (One way ANOVA). Τέλος, εκτιμήθηκαν δύο παλινδρομήσεις, μία πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση, προκειμένου να διερευνηθεί η συχνότητα επίσκεψης στο πάρκο από τους επιμέρους παράγοντες που την επηρεάζουν , και ακόμα μια, λογιστικής παλινδρόμησης, για να ελεγχθεί σε ποιο βαθμό επηρεάζεται η πιθανότητα για καθημερινή επίσκεψη στο πάρκο Γουδή.

9.2. Αποτελέσματα

9.2.1. Περιγραφική ανάλυση

9.2.1.1. Περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Το δείγμα αποτέλεσαν 223 άτομα, εκ των οποίων οι 117 (52,5%) ήταν άνδρες και οι 106 (47,5%) ήταν γυναίκες. Το εύρος της ηλικίας των ατόμων που πήραν μέρος στην μελέτη ήταν από 18 έως άνω των 70 ετών. Η μεγαλύτερη σχετική συχνότητα εντοπίστηκε στην ηλικιακή ομάδα 31 έως 50 ετών (58,7%). Στον Πίνακα 12 παρουσιάζονται αναλυτικά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Όσον αφορά τη σύνθεση του δείγματος ως προς την οικογενειακή τους κατάσταση, η πλειοψηφία των ερωτώμενων δήλωσαν ότι είναι έγγαμοι (64,2%, n=132), ενώ καταγράφηκε 37,7% (n=84) πλήθος άνεργων ατόμων. Παράλληλα, το 47,1% (n=105) έχει παιδιά και το 52,9% (n=118) δεν έχει παιδιά. Μάλιστα, οι περισσότεροι όσων έχουν τεκνοποιήσει έχουν αποκτήσει ένα μόνο παιδί (37,7%, n= 84).

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο, το 54,3% (n=121) είναι απόφοιτοι Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, το 3,6% (n=8) είναι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, το 38,6% (n=86) είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού τίτλου και μόλις το 3,1% (n=7) είναι απόφοιτοι Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης. Τέλος, όσον αφορά τη σχέση εργασίας, η πλειοψηφία του ποσοστού του δείγματος (53,4%, n=119) απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα, το 34,1 (n=76) εργάζονται στο δημόσιο τομέα, το 4,9% (n=11) είναι άνεργοι, 2,7% (n=6) είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, και μόλις το 1,3% (n=3) είναι φοιτητές.

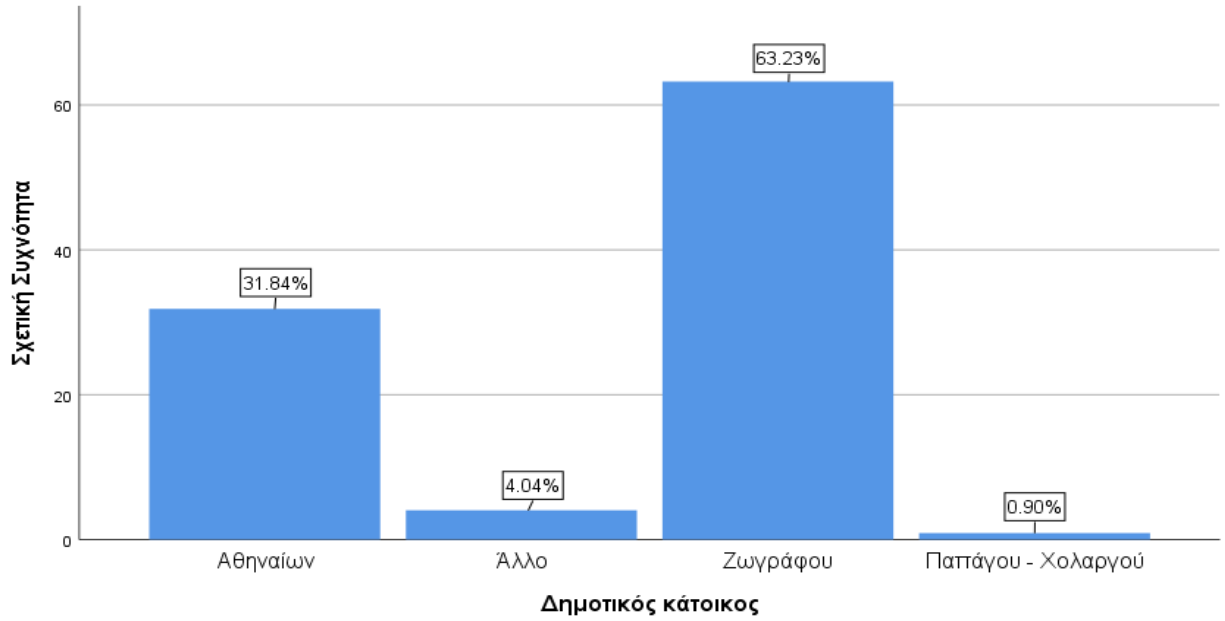
Πίνακας 12. Περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

Χαρακτηριστικά δείγματος (n,%), διαφορετικά ορίζεται	**Σύνολο (n=223)**
Φύλο	
Άνδρας	117 (52,5)
Γυναίκα	106 (47,5)
Ηλικία	
18-30	10 (4,5)
31-50	131 (58,7)
51-70	82 (36,8)
Οικογενειακή κατάσταση	
Άγαμος/η	84 (37,7)
Έγγαμος/η	132 (59,2)
Διαζευγμένος/η	3 (1,3)
Σε διάσταση	2 (0,9)
Σύμφωνο συμβίωσης	1 (0,4)
Χήρος/α	1 (0,4)
Ύπαρξη Παιδιών	
Ναι	105 (47,1)
Όχι	118 (52,9)
Αριθμός παιδιών	
Κανένα	118 (52,9)
Ένα	84 (37,7)
Δύο	16 (7,2)
Περισσότερα από δύο	5 (2,2)
Μορφωτικό Επίπεδο	
Απόφοιτος/η Δημοτικού	0 (0)
Απόφοιτος/η Γυμνασίου	0 (0)
Απόφοιτος/η Λυκείου	8 (3,6)
Απόφοιτος/η Μεταλυκειακής Εκπαίδευσης	7 (3,1)

Απόφοιτος/η Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης	121 (54,3)
Κάτοχος Μεταπτυχιακού τίτλου	86 (38,6)
Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου	1 (0,4)
Εργασιακή κατάσταση	
Άνεργος/η	11 (4,9)
Δημόσιος τομέας	76 (34,1)
Ελεύθερος επαγγελματίας	6 (2,7)
Ιδιωτικός τομέας	119 (53,4)
Συνταξιούχος/α	6 (2,7)
Φοιτητής/τρια	3 (1,3)
Άλλη	2 (0,9)
Μηνιαίο Εισόδημα	
Χωρίς εισόδημα	7 (3,1)
<500	7 (3,1)
500-1000	113 (50,7)
1000-1500	80 (35,9)
1500-2000	9 (4)
>2000	7 (3,1)

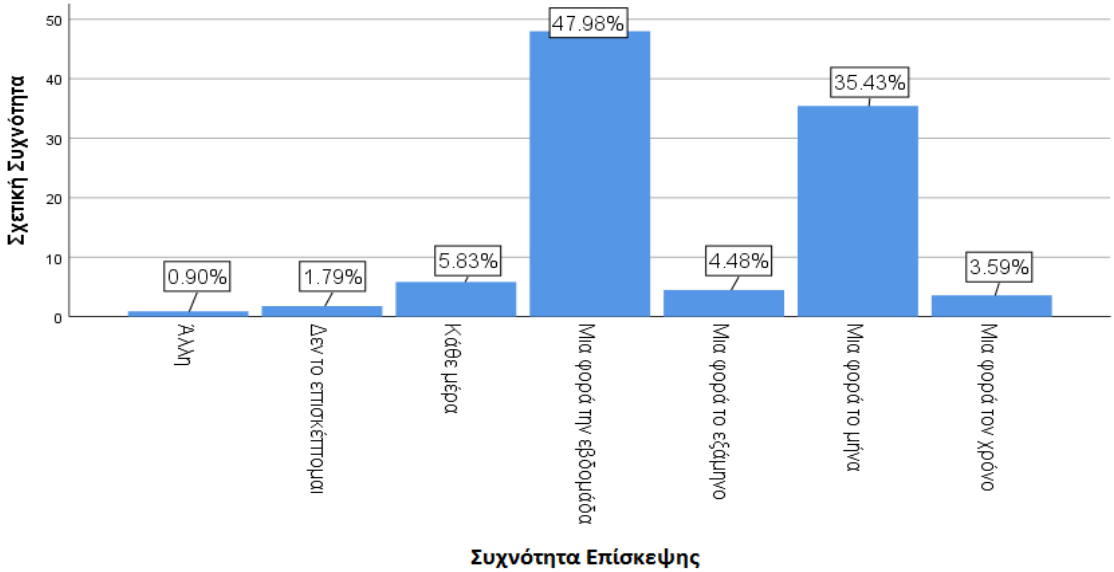
Σημειώσεις: n= απόλυτη συχνότητα σε αριθμό, % =σχετική συχνότητα σε ποσοστό.

9.2.1.2. Ανάλυση αποτελεσμάτων

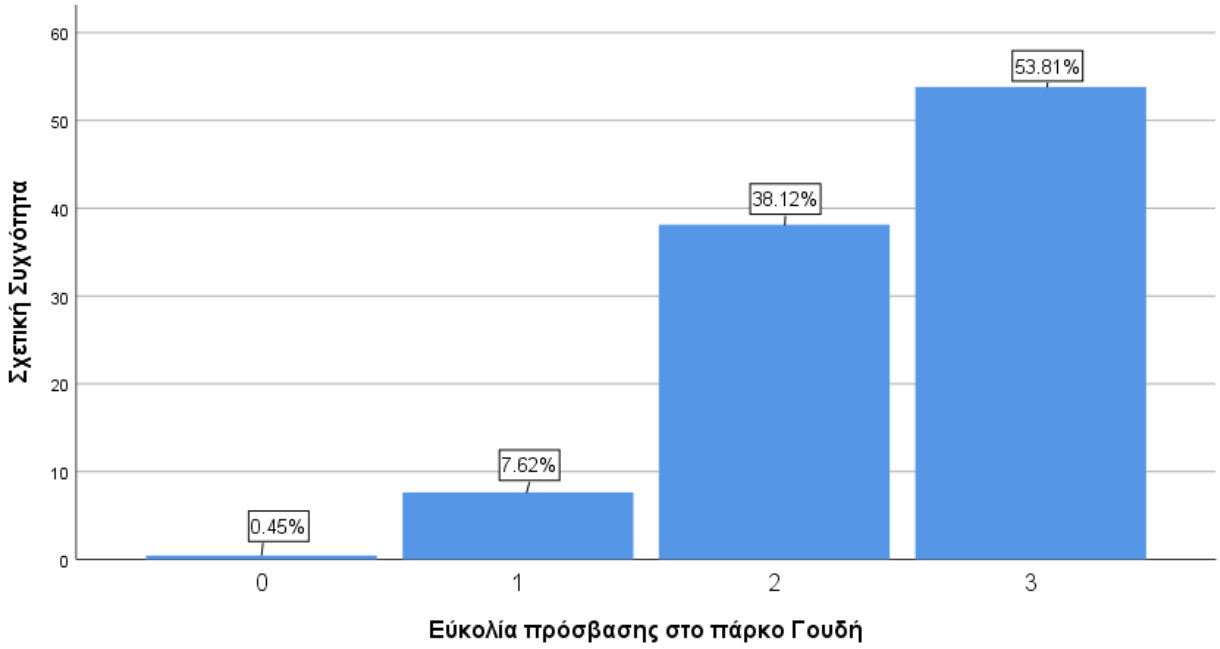

*Γράφημα 1.*Σχετική συχνότητα του Δήμου κατοικίας.

Στο γράφημα 1 διαφαίνεται ότι η σχετική συχνότητα του δείγματος αναφορικά με τον Δήμο μόνιμης κατοικίας, από τους συμμετέχοντες το 63,23% ζουν στον Δήμο Ζωγράφου, ενώ το 31,84% έχει ως κατοικία τον Δήμο Αθηναίων.

*Γράφημα 2.*Σχετική συχνότητα για την επίσκεψη στο Πάρκο Γουδή.

Σύμφωνα με το γράφημα 2 παρουσιάζεται ότι η μεγαλύτερη συχνότητα μετακίνησης προς το πάρκο είναι μια φορά την εβδομάδα με ποσοστό 47,98%, και σε χαμηλότερο ποσοστό δηλαδή ανά μια φορά τον μήνα παρατηρείται ποσοστό 35,43%.

Γράφημα 3.Σχετική συχνότητα βαθμού ευκολίας πρόσβασης στο Πάρκο Γουδή.

Στο γράφημα 3 απεικονίζεται η ευκολία με την οποία κάποιος μπορεί να επισκεφθεί το πάρκο Γουδή. Πιο συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο μερίδιο του δείγματος (91,93%), θεωρεί την πρόσβαση αρκετά έως πολύ εύκολη.

Ο πίνακας 13 εμφανίζει τα μέσα τα οποία χρησιμοποιεί κάποιος για να επισκεφθεί το πάρκο Γουδή. Σύμφωνα με το δείγμα έχουν καταγραφεί οι σχετικές συχνότητες των απαντήσεων στο σύνολο του δείγματος και φαίνεται ότι ο τελικός συνδυασμός περιλαμβάνει στο μεγαλύτερο του ποσοστό του την πρόσβαση με τα πόδια και εν συνέχεια με το αυτοκίνητο.

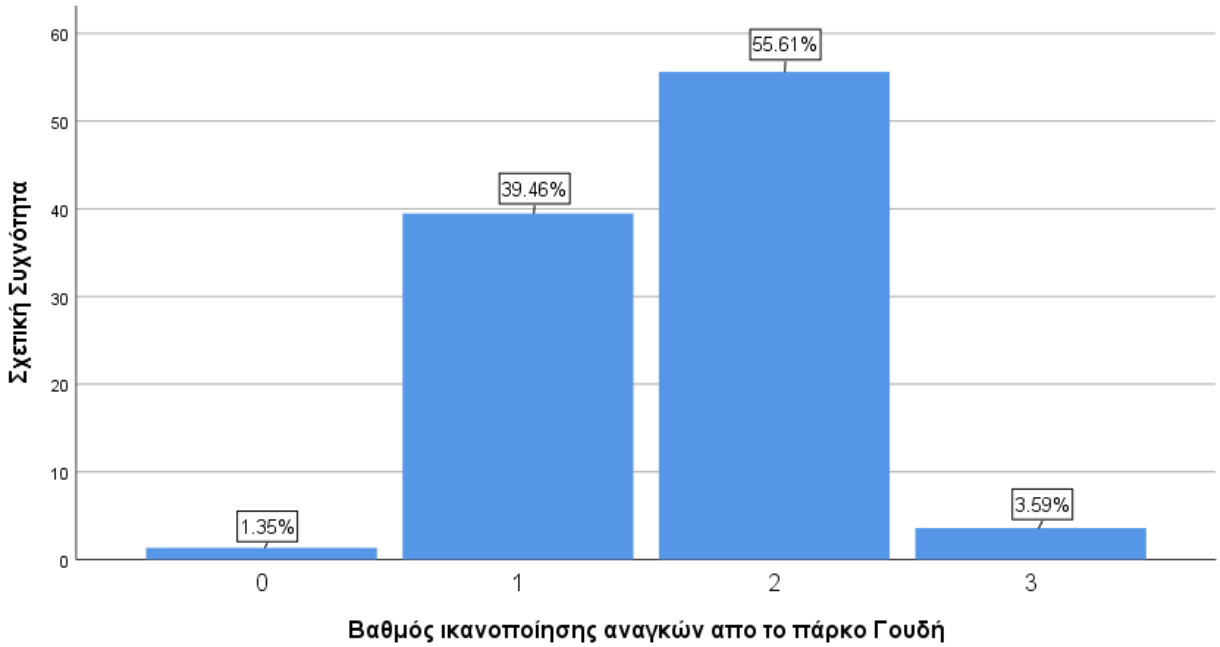
Πίνακας 13. Μέσα πρόσβασης στο πάρκο Γουδή.

	Σχετική Συχνότητα %
Αυτοκίνητο	53,2
Λεωφορείο	8,1
Μετρό	4,8
Πόδια	61,3

Ο πίνακας 14 εμφανίζει τους λόγους για τους οποίους ένα άτομο επισκέπτεται το πάρκο Γουδή. Αναδεικνύεται από το σύνολο του δείγματος ότι η κυρίαρχη αιτία είναι η βόλτα στη φύση(80,6%) συνδυαστικά με την άσκηση και τον αθλητισμό (41,9%).

Πίνακας 14. Λόγοι επίσκεψης στο πάρκο Γουδή.

	Σχετική Συχνότητα %
Αθλητικές εκδηλώσεις	11,3
Άσκηση – Αθλητισμός	41,9
Βόλτα στη φύση	80,6
Διά μέσου ως συντομότερος δρόμος	14,5
Εθελοντισμός	1,6
Παιδικές εγκαταστάσεις	21
Περιβαλλοντική εκπαίδευση	4,8
Πολιτιστικές εκδηλώσεις	38,7
Άλλο	22,6

Γράφημα 4. Σχετική συχνότητα βαθμού ικανοποίησης από το Πάρκο Γουδή.

Στο γράφημα 4 απεικονίζεται ο βαθμός ικανοποίησης από το Πάρκο Γουδή. Οι ανάγκες των επισκεπτών φαίνεται να ικανοποιούνται σε μερικές περιπτώσεις σε χαμηλότερο βαθμό (39,46%), και σε άλλες σε υψηλότερο (55,61%).

Ο ακόλουθος πίνακας 15 απεικονίζει τους λόγους για του οποίους ένα άτομο δεν επισκέπτεται το πάρκο Γουδή. Από την ανάλυση του πίνακα παρατηρείται ότι οι δυο σημαντικότεροι λόγοι που συμβαίνει αυτό, είναι η ελλιπής ασφάλεια και φύλαξη, καθώς και η ελλιπής καθαριότητα του χώρου. Σε δεύτερη φάση και σχεδόν ισόποσα, οι λόγοι που απωθούν έναν επισκέπτη είναι η αδιαφορία των αρχών, η έλλειψη παιδικών εγκαταστάσεων, όπως και οι κακοτεχνίες που υπάρχουν στο πάρκο.

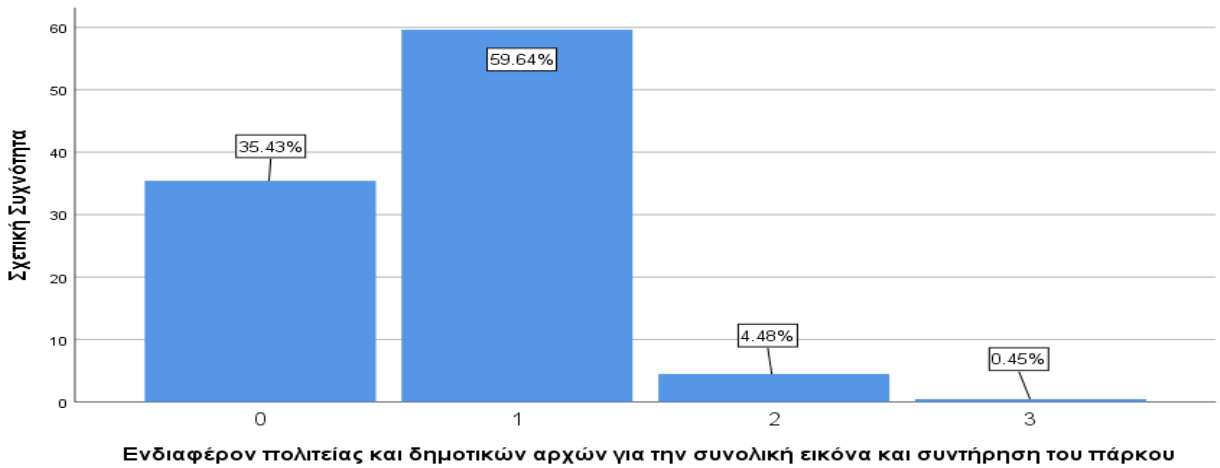
Πίνακας 15. Λόγοι αποφυγής επίσκεψης του πάρκου Γουδή.

	Σχετική Συχνότητα %
Αδιαφορία αρχών	33,9
Αδυναμία άθλησης	8,1
Έλλειψη έξυπνων εφαρμογών	24,2
Έλλειψη παιδικών εγκαταστάσεων	32,3
Έλλειψη ποιοτικών αστικών υποδομών	21
Έλλειψη υποδομών για Α.μεΑ.	14,5
Ελλιπής ασφάλεια – φύλαξη	45,2
Ελλιπής καθαριότητα	40,3
Κακοτεχνίες	33,9
Περιορισμένοι κάδοι ανακύκλωσης	14,5
Περιορισμένη συγκοινωνιακή πρόσβαση	19,4
Περιορισμένος χώρος στάθμευσης	14,5
Προτίμηση άλλου πάρκου	17,7
Άλλο	8,1

Ο πίνακας 16 αναδεικνύει τις υποδομές που θα πρέπει η πολιτεία να λάβει υπόψιν και να θέσει προς βελτίωση, εντός του πάρκου Γουδή και την περιοχή που το περιβάλλει. Γίνεται σαφές ότι επίγει η αναπροσαρμογή των χώρων πρασίνου, η ασφάλεια του πάρκου και η καθαριότητα με ποσοστά άνω του 50% στις συνολικές απαντήσεις του δείγματος.

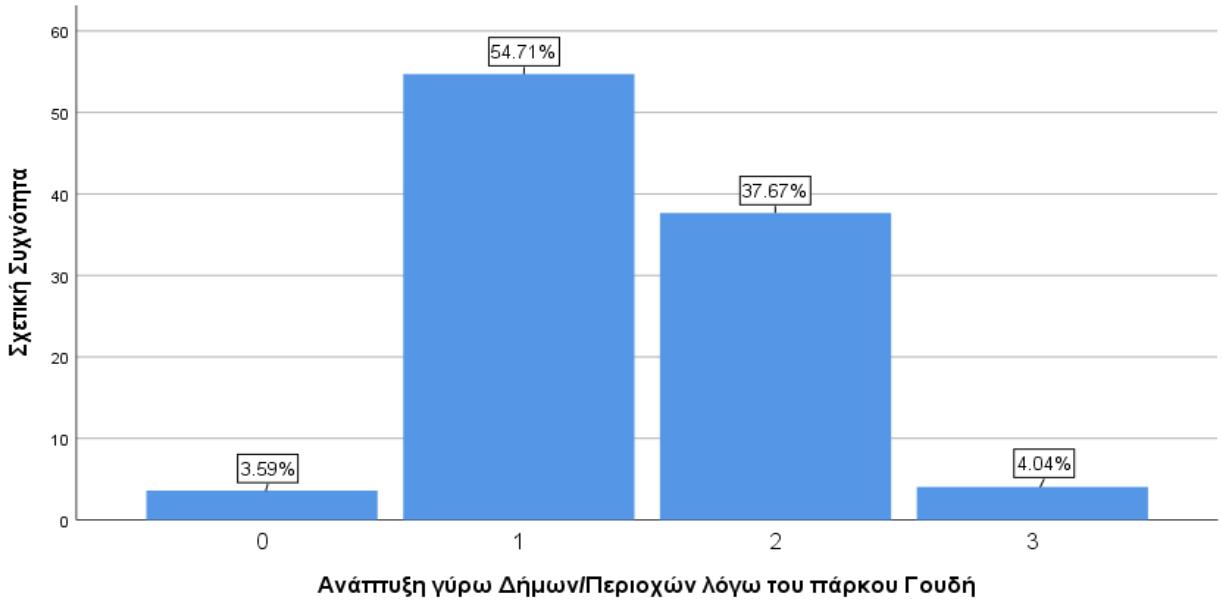
Πίνακας 16. Υποδομές στις οποίες απαιτούνται άμεσα βελτιώσεις στο πάρκο Γουδή.

	Σχετική Συχνότητα %
Ανάπλαση χώρων πρασίνου και αναψυχής	58,1
Αξιοποίηση της δημοτικής ακίνητης περιουσίας	37,1
Βελτιωμένη και τακτική συγκοινωνιακή πρόσβαση	29
Βελτίωση και ενίσχυση ασφάλειας του πάρκου	56,5
Βελτίωση των δράσεων και των κάδων ανακύκλωσης	24,2
Δενδροφύτευση	46,8
Δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων	25,8
Δημιουργία παιδικών εγκαταστάσεων με προδιαγραφές ISO	41,9
Έξυπνες εφαρμογές και συστήματα	25,8
Ενίσχυση κινητικότητας των Α.με.Α	24,2
Αναβαθμισμένες υπηρεσίες καθαριότητας	51,6
Πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις	35,5
Υλοποίηση κοινωνικών και πολιτιστικών δράσεων για ευάλωτες ομάδες	21

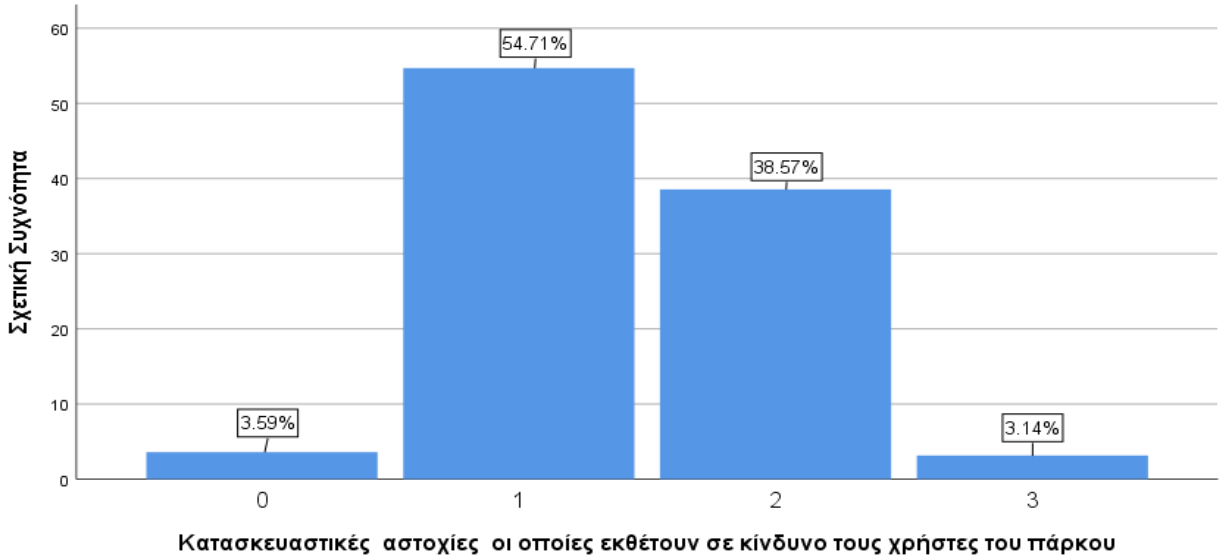

Γράφημα 5. Σχετική συχνότητα για το βαθμό ενδιαφέροντος της πολιτείας και των δημοτικών αρχών για την εικόνα και την συντήρηση του πάρκου Γουδή.

Στο γράφημα 5 παρουσιάζεται η άποψη των συμμετεχόντων του δείγματος αναφορικά με το ενδιαφέρον της πολιτείας και των δημοτικών αρχών για την εικόνα και την συντήρηση του πάρκου Γουδή. Λαμβάνεται η πληροφορία για την έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά του κράτους και των τοπικών αρχών.

Γράφημα 6. Σχετική συχνότητα για το βαθμό ανάπτυξης των περιοχών κοντά στο πάρκο Γουδή.

Στο γράφημα 6 εμφανίζεται η γνώμη που έχει αναπτυχθεί, για το αν έχουν επωφεληθεί από την ύπαρξη του πάρκου Γουδή οι προσκείμενοι δήμοι και περιοχές. Φαίνεται να υπερισχύει η άποψη ότι διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα η ανάπτυξη γύρω από το πάρκο.

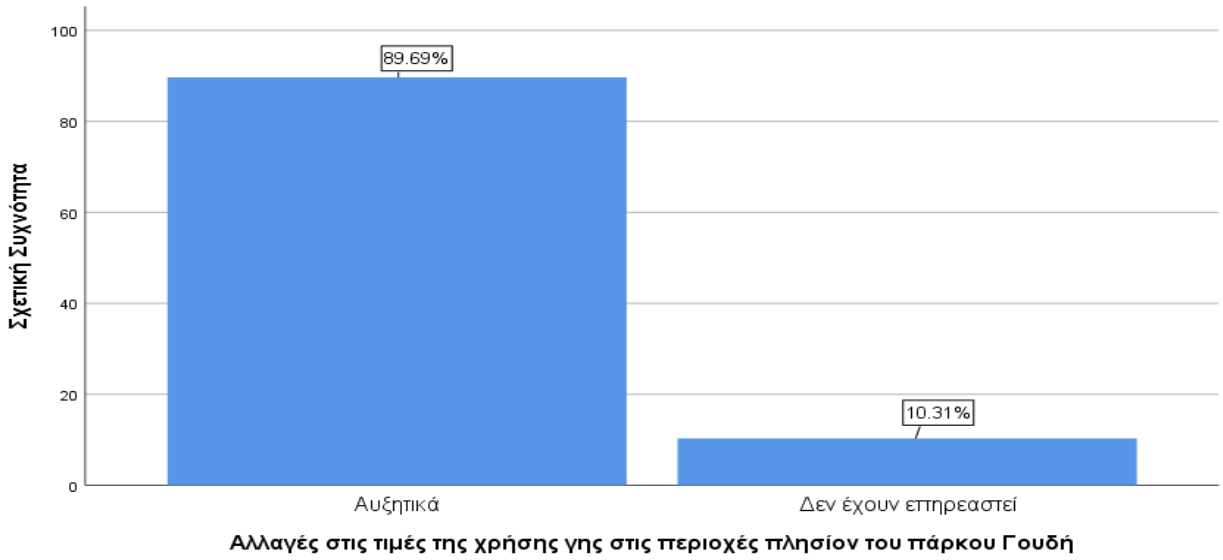

Γράφημα 7. Βαθμός κατασκευαστικών αστοχιών του πάρκου Γουδή.

Το παραπάνω γράφημα (7) επιβεβαιώνει την ανάγκη που υπάρχει για άμεση λήψη αποφάσεων από την πολιτεία και τους αρμόδιους φορείς, για δραστικά μέτρα αναμόρφωσης του πάρκου Γουδή. Τα δυνητικά οφέλη που απορρέουν από τη λειτουργία του πάρκου Γουδή στις γύρω περιοχές παρουσιάζονται στον πίνακα 17. Ξεχωρίζει η άποψη για τα περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα που αποκομίζει η περιοχή από την ύπαρξη του.

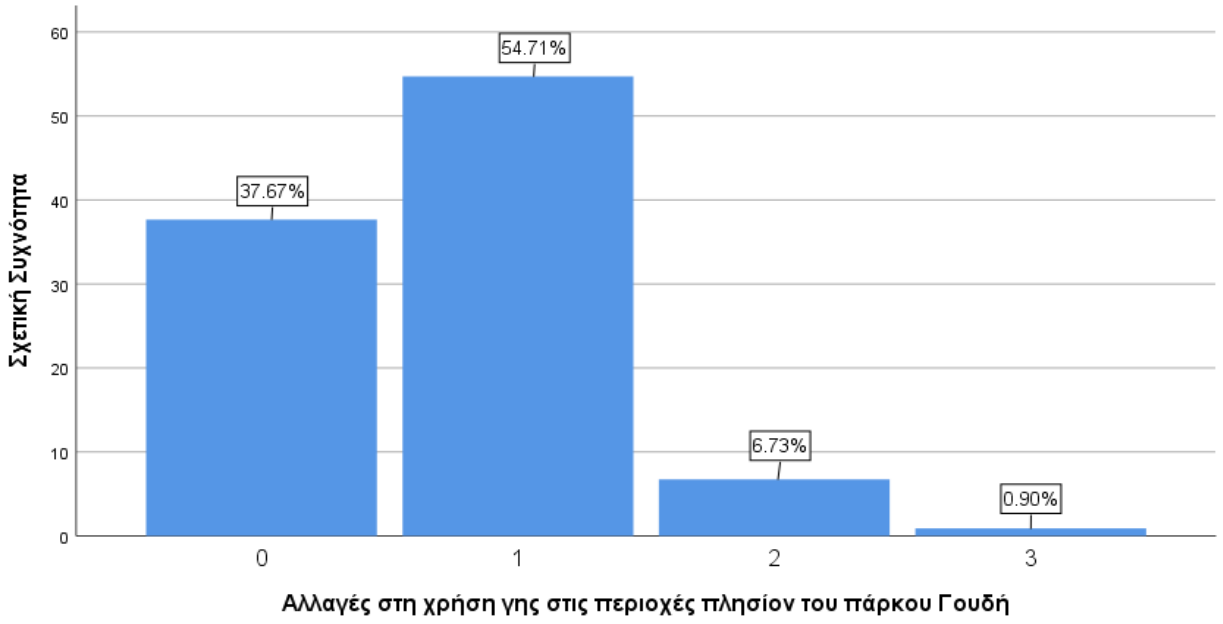
Πίνακας 17. Οφέλη που απορρέουν από τη λειτουργία του πάρκου Γουδή.

	Σχετική Συχνότητα %
Κοινωνικά	67,7
Οικονομικά	41,9
Περιβαλλοντικά	87,1
Πολιτιστικά	66,1

Γράφημα 8. Αλλαγές στις τιμές γης πλησίον του πάρκου Γουδή.

Επιβεβαιώνεται ότι οι τιμές χρήσης γης πλησίον ενός πάρκου θα παρουσιάζουν πληθωριστικές τάσεις. Αυτό καθ΄ εαυτό ισχύει και για την περίπτωση του πάρκου Γουδή όπως αποδεικνύει το γράφημα 8.

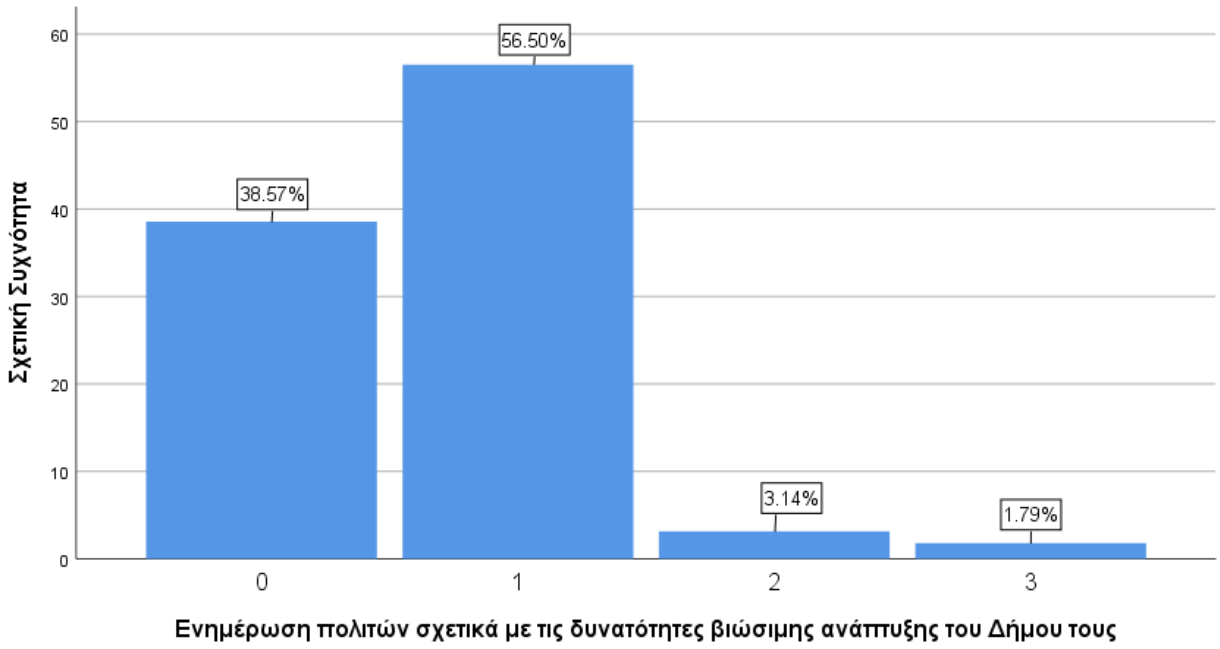

Γράφημα 9. Αλλαγές στη χρήση γης πλησίον του πάρκου Γουδή.

Μπορεί οι τιμές της χρήσης γης να έχουν ανοδική πορεία στις περιοχές πλησίον του πάρκου Γουδή, με στήριγμα το γράφημα 9, δεν παρατηρείται παρόλα αυτά μεγάλη αλλαγή τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται.

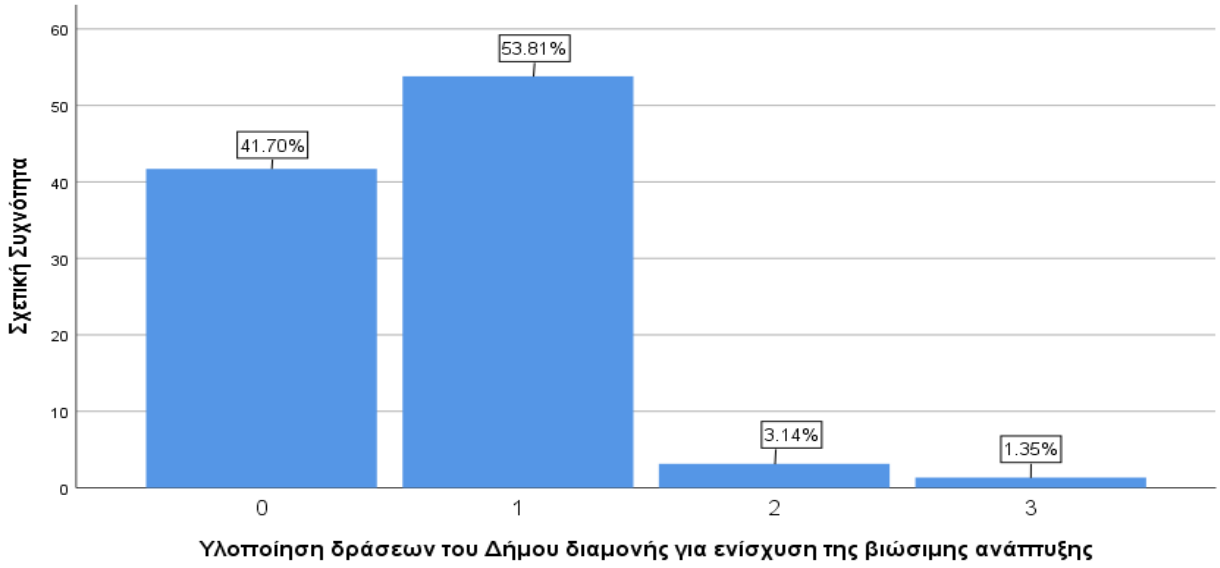
Η πλειονότητα των ατόμων που συμμετείχαν στο δείγμα σε ποσοστό 93,5% αναγνωρίζει την έννοια του όρου της βιώσιμης ανάπτυξης. Εν συνεχεία, τον πίνακα 18 που ακολουθεί καταγράφηκαν στο σύνολο του δείγματος οι τομείς κατά την άποψη τους που πρέπει να περιλαμβάνει η βιώσιμη ανάπτυξη.

Πίνακας 18. Τομείς βιώσιμης ανάπτυξης μιας περιοχής.

	Σχετική Συχνότητα %
Κοινωνία	77,4
Οικονομία	87,1
Περιβάλλον	96,8
Πολιτισμός	79

Γράφημα 10. Ενημέρωση πολιτών σχετικά με τη βιώσιμή ανάπτυξη του Δήμου τους.

Γράφημα 11. Δράσεις Δήμου κατοικίας για ενίσχυση της βιωσιμότητας.

Η ενημέρωση των πολιτών σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης και αειφορίας είναι μια διαδικασία που πρέπει να είναι αδιάκοπτη. Το γράφημα 10 δείχνει ότι αυτό πολύ πιθανόν να

μην συμβαίνει σε αρκετούς δήμους. Αναμενόμενο αφού οι δράσεις που λαμβάνουν χωρά γίνονται πολύ σποραδικά όπως φαίνεται και από το γράφημα 11.

Σύμφωνα με τον πίνακα 19, ο ουσιαστικότερος επενδυτικός λόγος για ανάπλαση του πάρκου Γουδή, ο οποίος αναδείχθηκε σε ποσοστό 82,3%, είναι η επήρεια που προκαλεί η ανάπλαση του στην εικόνα προς την κοινωνία. Σε δευτερεύοντα σημεία εμφανίζεται η ανάπτυξη, η οικονομία και η χρηστικότητα. Παράλληλα όπως εμφανίζεται από τον πίνακα 20, για την οικονομική βιωσιμότητα του πάρκου, τονίζεται ο επαναπροσδιορισμός των υφιστάμενων χώρων έτσι ώστε να αυξηθούν και τα έσοδα από τα μισθώματα σε τρίτους. Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα του πάρκου όπως υποστηρίζεται από τον πίνακα 21, είναι εφικτή μέσα από δράσεις όπως η βελτίωση της καθαριότητας του αλλά και του περιβάλλοντα χώρου, με περισσότερο στοχευμένη δενδροφύτευση, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για διάφορες εργασίες του πάρκου, καθώς επίσης και την δημιουργία προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για το κοινό.

Πίνακας 19. Επενδυτικοί λόγοι για ανάπλαση του πάρκου Γουδή.

	Σχετική Συχνότητα %
Αναπτυξιακοί	75,8
Εμπορικοί	22,6
Κοινωνικοί	82,3
Οικονομικοί	59,7
Χρηστικοί	64,5

Πίνακας 20. Δράσεις για οικονομικά βιώσιμο πάρκο Γουδή.

	Σχετική Συχνότητα %
Διαφορετική σχεδίαση	43,5
Επαναπροσδιορισμός υφιστάμενων χώρων	69,4
Πλήρης ανάληψη εξόδων από την πολιτεία	46,8
Αύξηση εσόδων από μισθώματα	53,2
Εξ ‘ολοκλήρου διαχείριση από ΜΚΟ	1,6
Εισαγωγή χαμηλού δημοτικού φόρου	17,7
Θέσπιση συμβολικού εισιτηρίου	11,3

Πίνακας 21. Δράσεις για περιβαλλοντικά βιώσιμο πάρκο Γουδή.

	Σχετική Συχνότητα %
Βελτίωση της καθαριότητας πάρκου	56,5
Βελτίωση της καθαριότητας περιβάλλοντα χώρου	66,1
Βελτίωση της πανίδας του πάρκου	51,6
Προγράμματα ανακύκλωσης και κομποστοποίησης	46,8
Προγράμματα εθελοντισμού	35,5
Προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης	50
Προγράμματα συγκομιδής και αποκομιδής απορριμμάτων	21
Δημιουργία υπόγειων κάδων απορριμμάτων	21
Κατασκευή τεχνητών λιμνών για υδρόβια είδη	40,3
Στοχευμένη δενδροφύτευση	61,3
Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για εργασίες του πάρκου	62,9

Στους επομένους δυο πίνακες παρουσιάζονται οι απόψεις των ατόμων του δείγματος σχετικά με τις επιπλέον προτάσεις που χρησιμεύουν ώστε το πάρκο Γουδή να συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, και ποιοι φορείς κατά την γνώμη τους μπορούν να συνεισφέρουν περισσότερο στην μελλοντική ενίσχυση της. Στον πίνακα 22 κατανέμονται σχεδόν ισόποσα οι απαντήσεις , ενώ στον πίνακα 23 φαίνεται ότι η πολιτεία διαμέσου των περιφερειακών και δημοτικών αρχών αλλά και ο κόσμος ως κοινωνία, είναι ικανός να επηρεάσει θετικά τον κρίσιμο αυτό όρο που ονομάζεται βιώσιμη ανάπτυξη.

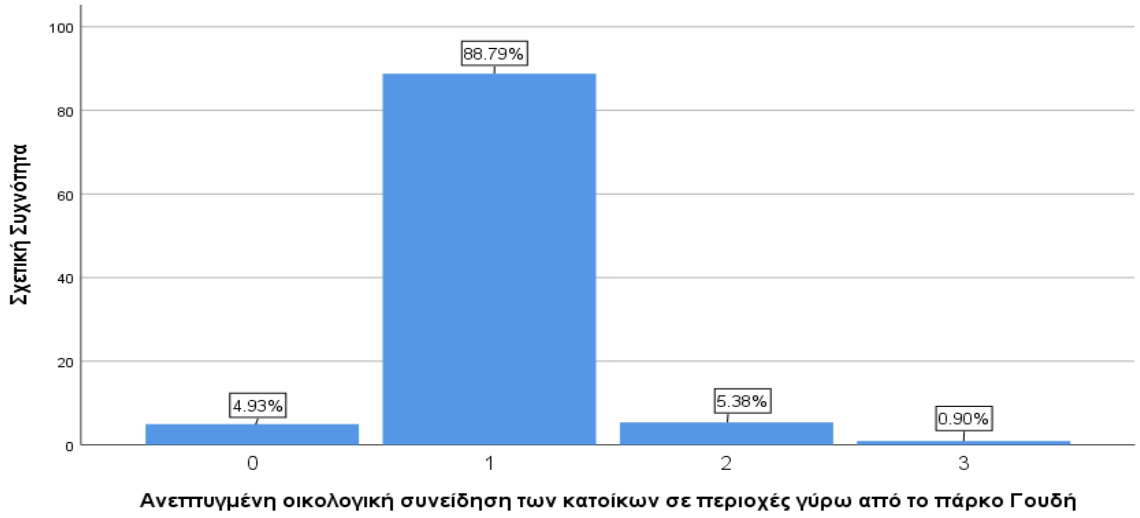
Πίνακας 22. Επιπλέον προτάσεις ώστε το πάρκο Γουδή να συμβάλει στην βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

	Σχετική Συχνότητα %
Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας και απασχόλησης	30,6
Αύξηση πολιτιστικών εκδηλώσεων των Δήμων	54,8
Ενίσχυση της συγκοινωνίας με τους κόμβους των ΜΜΜ	48,4
Ενίσχυση χλωρίδας και πανίδας μέσω προγραμμάτων	58,1
Ένταξη του θεάτρου Badminton στην ανάπλαση του	58,1
Προβολή διεθνώς ως τουριστικό αξιοθέατο	54,8

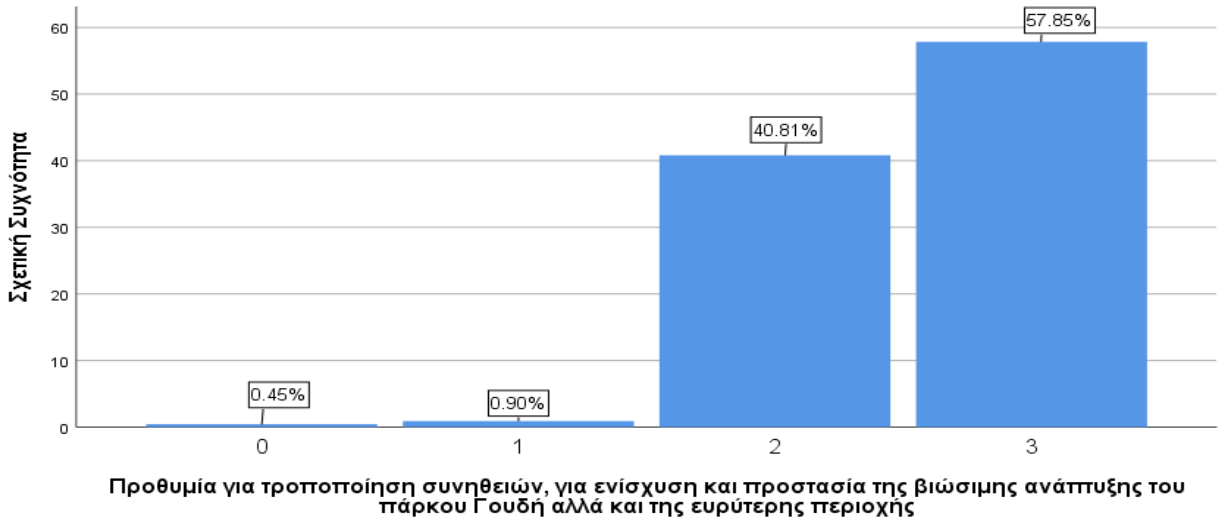
Πίνακας 23. Ποιοι μπορούν να συνεισφέρουν περισσότερο στην μελλοντική ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξη της περιοχής.

	Σχετική Συχνότητα %
Δημοτική αρχή	88,7
Διάφοροι σύλλογοι πολιτών	37,1
Εκκλησία	21

Εκπαιδευτικό σύστημα / σχολείο	33,9
Ευρωπαϊκή Ένωση	38,7
Κράτος	54,8
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	27,4
Περιβαλλοντικές οργανώσεις	38,7
Περιφερειακή αρχή	56,5
Όλοι εμείς	64,5

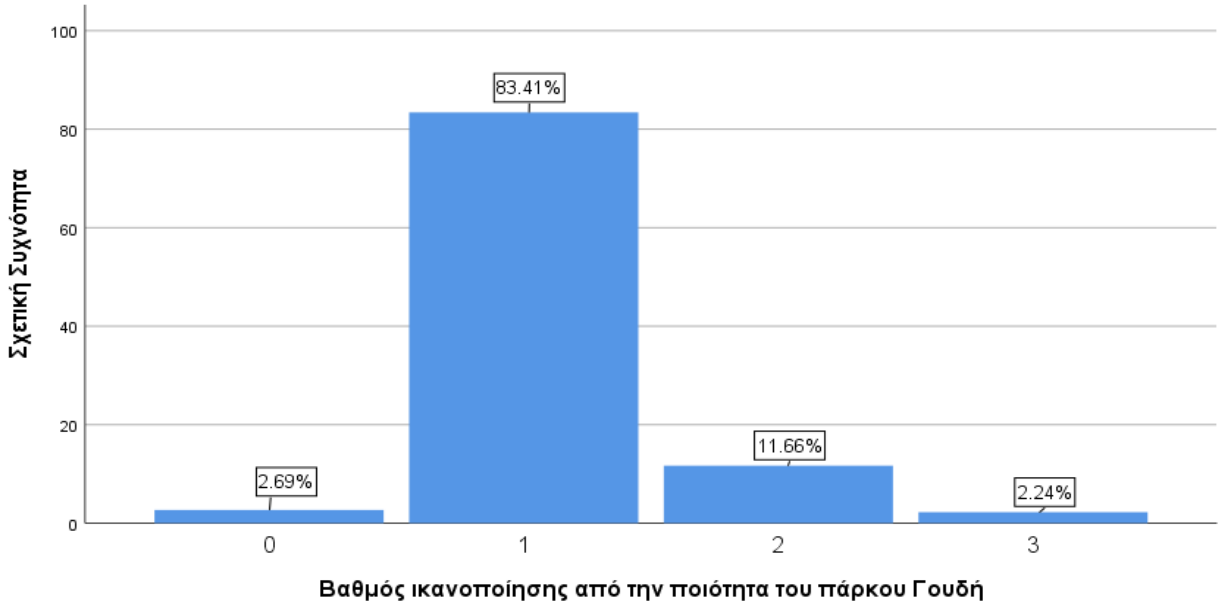

*Γράφημα 12.*Ανεπτυγμένη οικολογική συνείδηση κατοίκων.

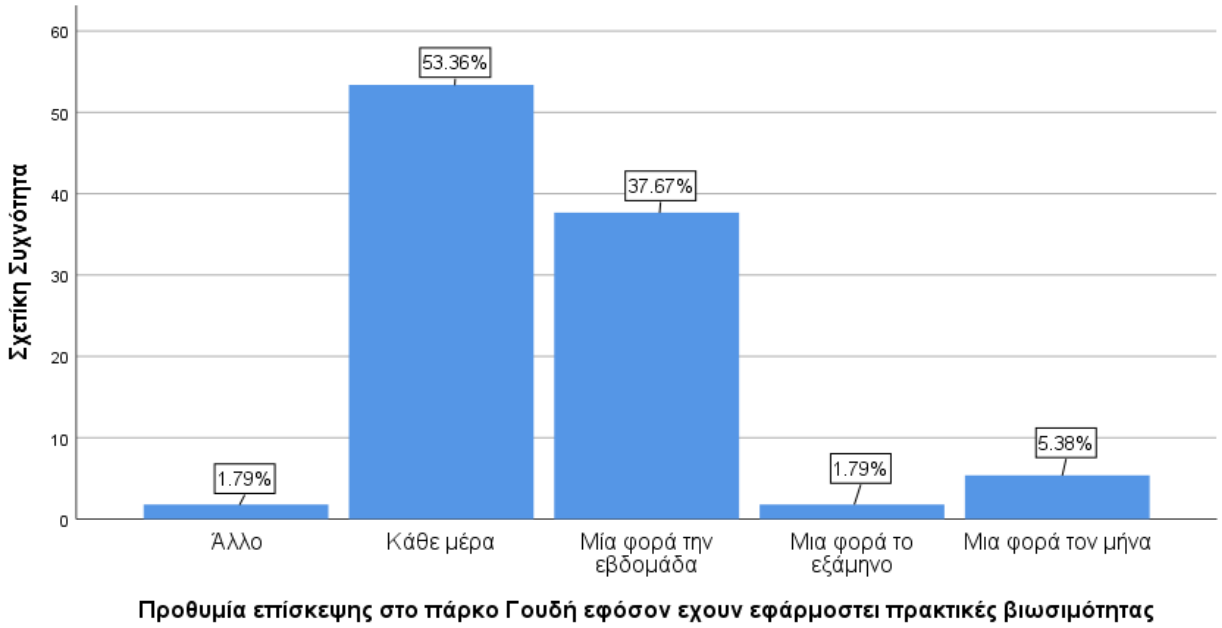

Γράφημα 13. Προθυμία για τροποποίηση συνηθειών για σκοπούς βιωσιμότητας.

Από τα άνω δυο διαγράμματα (12 & 13) γίνεται ευχερώς αντιληπτό ότι παρόλο που υπάρχει μειωμένη οικολογική συνείδηση στους κατοίκους της περιοχής, είναι ευμενώς διατεθειμένοι να τροποποιήσουν ορισμένες από τις συνήθειες τους, ώστε να συμβάλουν στη προστασία και τη βιώσιμη ανάπτυξη του πάρκου Γουδή αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

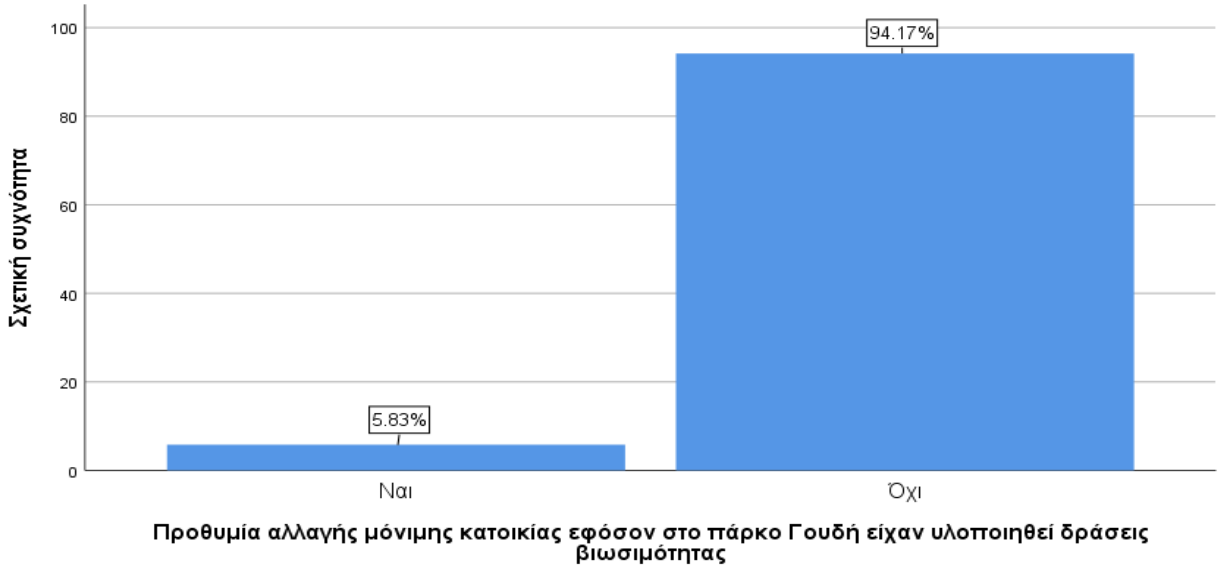

Γράφημα 14. Βαθμός ικανοποίησης από την ποιότητα του πάρκου Γουδή.

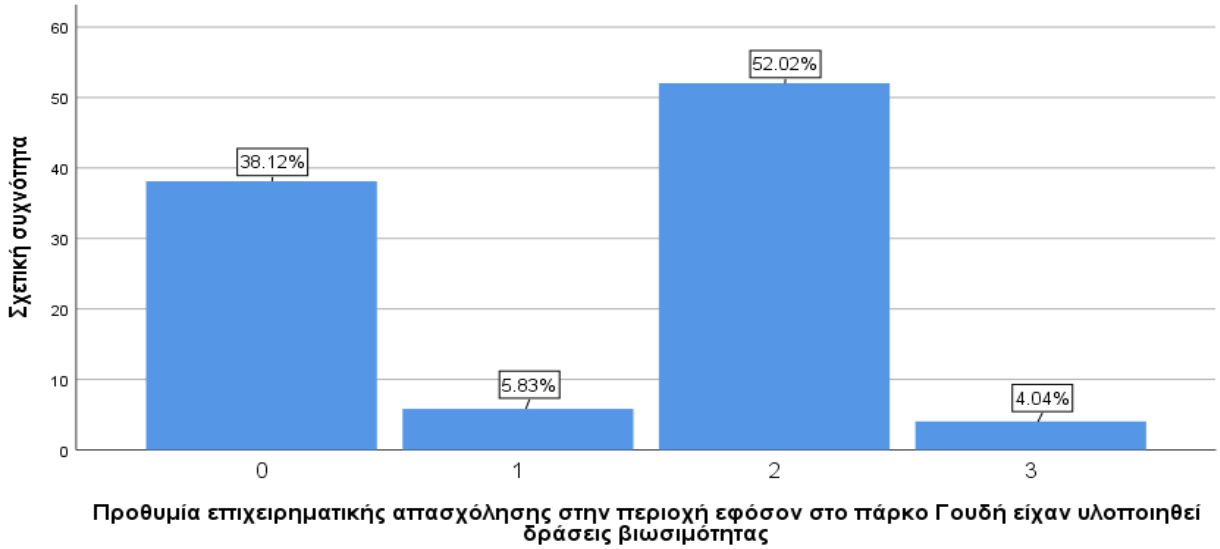

Γράφημα 15. Προθυμία επίσκεψης εφόσον εφαρμοστούν πρακτικές βιωσιμότητας.

Τα γραφήματα 14 και 15 περιγράφουν αντίστοιχα την άποψη των επισκεπτών για τον βαθμό ικανοποίησης τους από την συνολική εικόνα του πάρκου, και σε ποιο βαθμό θα διαμορφωνόταν ο αριθμός των επισκέψεων τους εφόσον είχαν εφαρμοστεί πρακτικές βιωσιμότητας. Συγκριτικά με την συχνότητα που δηλώθηκε πριν την εφαρμογή πρακτικών βιωσιμότητας, παρατηρείται ισχυρή άνοδος της καθημερινής επίσκεψης από 5,83% σε 53.36% και ασθενής μείωση της εβδομαδιαίας από 47,98% σε 37,67%.

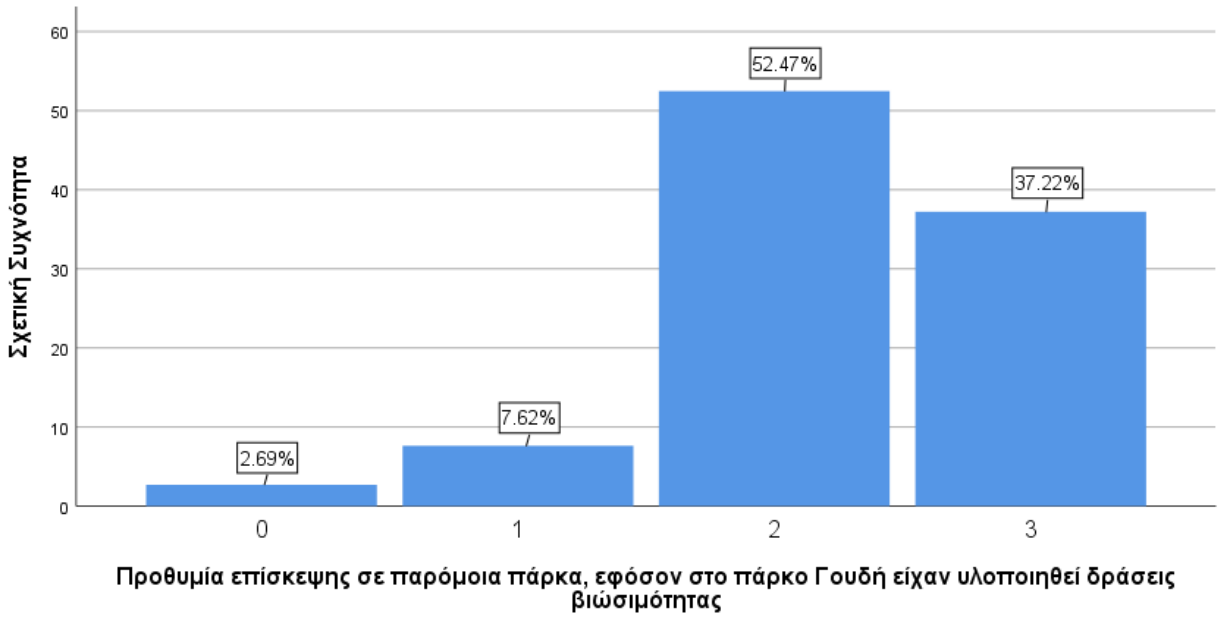

Γράφημα 16. Προθυμία αλλαγής μόνιμης κατοικίας αν το πάρκο γινόταν βιώσιμο.

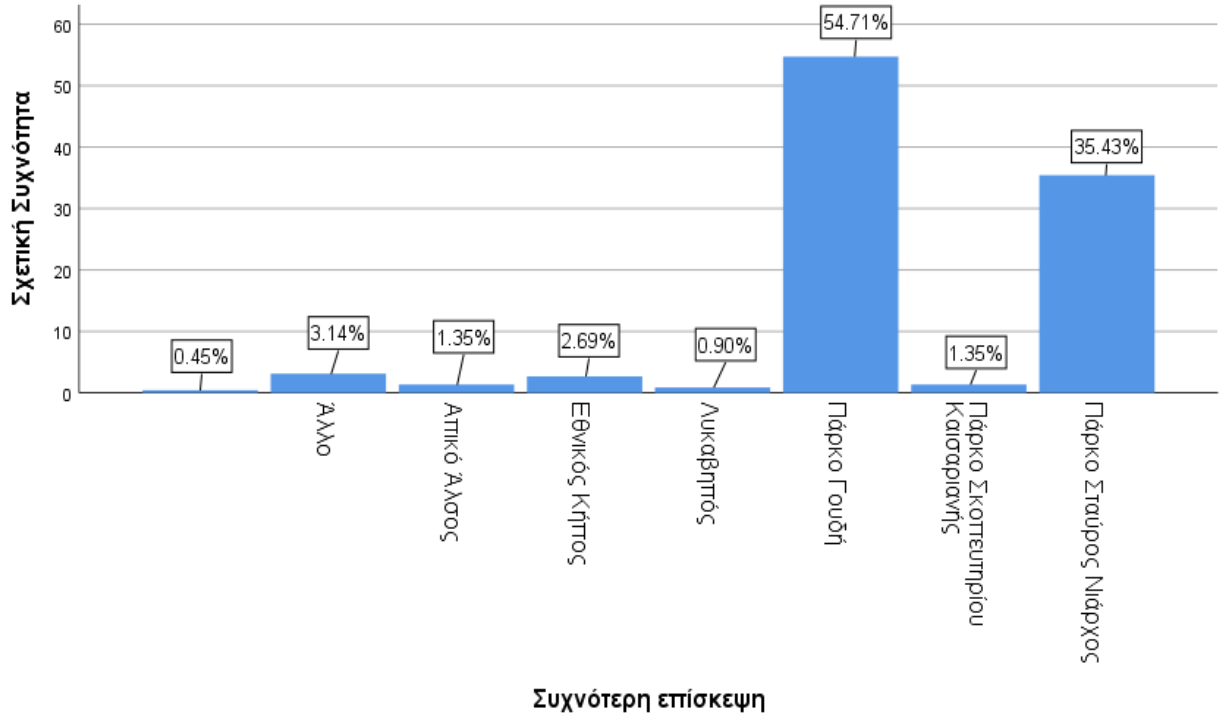

Γράφημα 17. Προθυμία επιχειρηματικότητας στην περιοχή αν το πάρκο γινόταν βιώσιμο.

Στα γραφήματα 16 και 17 απεικονίζεται αντίστοιχα η άρνηση των κατοίκων να αλλάξουν μόνιμη κατοικία αν στο πάρκο υλοποιηθούν δράσεις βιωσιμότητας, και ο διχασμός τους σχετικά με τα αν θα ασχολούνταν επιχειρηματικά σε περιοχές πλησίον αυτού.

Γράφημα 18. Προθυμία επίσκεψης σε παρόμοια πάρκα αν το πάρκο γινόταν βιώσιμο.

Η μετατροπή ενός πάρκου, όπως το μητροπολιτικό πάρκο Γουδή, σε βιώσιμο, μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να επιφέρει στις συνήθειες των ατόμων που το επισκέπτονται. Θα ήταν περαιτέρω καλοδιάθετοι να επισκεφθούν άλλα πάρκα με παρόμοιες συνθήκες βιωσιμότητας όπως εμφανίζεται και από το γράφημα 18.

Γράφημα 19. Πάρκα με την συχνότερη επίσκεψη.

Το γράφημα 19 εμφανίζει το ποσοστό των ατόμων που επισκέπτονται το πάρκο Γουδή αλλά και διάφορα άλλα πάρκα της πρωτεύουσας. Το πάρκο Σταύρος Νιάρχος είναι το αντίπαλο δέος αφού έρχεται δεύτερο στις προτιμήσεις του δείγματος.

9.2.2. Συσχετίσεις – αλληλεπιδράσεις μεταβλητών

Στον πίνακα 24 παρουσιάζονται πολλαπλές συσχετίσεις μεταβλητών όπως προέκυψαν από την ανάλυση και επεξεργασία του δείγματος. Εξετάζοντας τους συντελεστές συσχέτισης καθώς επίσης και τα την σημαντικότητα τους προέκυψαν ενδιαφέροντα ευρήματα.

Το φύλο φαίνεται να είναι μια ιδιαίτερη παράμετρος διότι συσχετίζεται είτε θετικά είτε αρνητικά με βαθμό σημαντικότητας 1%, σχεδόν με όλες τις παραμέτρους που ελέγχθηκε. Στο ίδιο μήκος κύματος φαίνεται να ισχύουν τα προαναφερόμενα και για την ηλικία και το εισόδημα. Η μόνη παράμετρος που συσχετίζεται με όλες τις εξαρτημένες σε επίπεδο 1% είναι το μορφωτικό επίπεδο, μια πληροφορία που ήταν εξαρχής αναμενόμενη.

Πίνακας 24. Συσχετίσεις μεταξύ δημογραφικών και ποιοτικών μεταβλητών του δείγματος.

Μεταβλητές	Φύλο	Ηλικία	Ύπαρξη παιδιών	Μορφωτικό επίπεδο	Εισόδημα
Συχνότητα επίσκεψης στο πάρκο	0,419**	0,201**	0,494**	0,414**	-0,352**
Ενημέρωση δυνατοτήτων βιώσιμης ανάπτυξης Δήμου	-0,552**	-0,702**	0,539**	0,436**	0,552**
Ανεπτυγμένη οικολογική συνείδηση κατοίκων	-0,063	0,122	0,25	0.39**	0.058
Προθυμία τροποποίησης συνηθειών	0,639**	-0,589**	0,728	-0,484**	-0,55**
Ικανοποίηση από την ποιότητα του πάρκου	-0,15	-0,221	0,059	-0,162	-0,179
Προθυμία επιχειρηματικής δραστηριότητας	0,707**	-0,688**	0,751**	-0,652**	-0,496**
Προθυμία επίσκεψης σε παρόμοια πάρκα	-0,009**	0,579**	-0,499**	0,349**	0,006**

** Στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 0,01

* Στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05

9.2.2. Στατιστική συμπερασματολογία

Ακολούθως στον πίνακα 25, εμφανίζονται στατιστικά δεδομένα για την ύπαρξη πιθανής διαφοράς ανάμεσα στα επιμέρους στοιχεία των μεταβλητών του φύλου, του εισοδήματος, της ηλικίας και του μορφωτικού επίπεδου.

Πίνακας 25. Διαφορές ανάμεσα στα δημογραφικά στοιχεία με εξαρτημένες τις ποιοτικές μεταβλητές.

Κλίμακα	Cronbach's Alpha	Διαφορά Φύλου (p)	Διαφορά ύπαρξη παιδιών (p)	Διαφορά εισοδηματικών κλάσεων (p)	Διαφορά Ηλικιακής ομάδας (p)	Διαφορά Μορφωτικού επιπέδου (p)
Ενημέρωση δράσεων βιώσιμης ανάπτυξης	0,730	0,000	0,245	0,001	0,002	0,000
Οικολογική συνείδηση	0,789	0,347	0,714	0,127	0,043	0,000
Διάθεση αλλαγής συνηθειών	0,849	0,546	0,002	0,213	0,000	0,002
Βαθμός ικανοποίησης από το πάρκο	0,89	0,525	0,383	0,459	0,734	0,489
Προθυμία επιχειρηματικότητας	0,712	0,0014	0,369	0,008	0,003	0,001
Προθυμία επίσκεψης άλλων πάρκων	0,712	0,645	0,005	0,452	0,006	0,003

Σημειώσεις: Cronbach's alpha= Δείκτης αξιοπιστίας, p=p-value όπως προκύπτει από τις στατιστικές δοκιμασίες one-way ANOVA.

Αναλύοντας τα αποτελέσματα που προέκυψαν, παρατηρείται ότι η ενημέρωση για τις δράσεις βιώσιμης ανάπτυξης του δήμου κατοικίας, αναμενόμενα δεν εμφανίζει διαφορά μόνο ανάμεσα στα άτομα που έχουν παιδία και σε αυτά που δεν έχουν καθόλου. Ταυτόχρονα η ύπαρξη ανεπτυγμένης οικολογικής συνείδησης φαίνεται να διαφέρει σημαντικά ανάμεσα σε άτομα με διαφορετικό επίπεδο μόρφωσης.

Η διάθεση για αλλαγή και τροποποίηση συνηθειών δεν φαίνεται να διαφέρει ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες, όπως δεν διαφέρει και σε άτομα με διαφορετικό επίπεδο εισοδήματος. Ο βαθμός ικανοποίησης από την ποιότητα και τις υποδομές του πάρκου, ορθώς επισημαίνεται ότι δεν διαφέρει και δεν συνδέεται με καμία από τις μεταβλητές που ελεγχθήκαν. Στη συνέχεια η προθυμία ενός ατόμου για άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε περιοχές πλησίον του πάρκου, εφόσον είχαν υλοποιηθεί δράσεις βιωσιμότητας, δεν επηρεάζεται καθόλου από την τεκνοποίηση. Τέλος, το να επισκεφθεί κάποιος παρόμοια πάρκα αφού στο πάρκο Γουδή θα είχαν ήδη εφαρμοστεί συνθήκες βιωσιμότητας, δεν διαφέρει στα άτομα διαφορετικού φύλου ή εισοδήματος.

9.2.3. Ανάλυση Παλινδρομήσεων

Χρησιμοποιώντας την μέθοδο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, με την βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS, εκτιμήθηκε η κάτωθι συνάρτηση παλινδρόμησης.

$$Freq = 12,57 + 0,05\,Gen + 2,3\,Kids + 0,21\,Age - 0,16\,Inc + 2,41\,Edu$$
$$(0,367) \quad (0,04) \quad (0,001) \quad (0,003) \quad (0,07) \quad (0,00)$$

Freq : Συχνότητα επίσκεψης στο πάρκο Γουδή ανά μήνα

Gen : Φύλο

Kids : Ύπαρξη παιδιών

Age : Ηλικία

Inc : Εισόδημα σε 100δες €

Edu : Μορφωτικό επίπεδο

p = p-value : Στατιστική σημαντικότητα (στις παρενθέσεις κάτω από κάθε εκτιμητή)

Μέσα από την εξίσωση της παλινδρόμησης που προέκυψε, υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι όσο θα μεταβάλλονται οι ανεξάρτητες μεταβλητές του υποδείγματος, τόσο θα υπάρχει στατιστικά σημαντική μεταβολή στην συχνότητα επίσκεψης των ατόμων στο πάρκο. Από τα παρατηρούμενα ξεχωρίζει ότι η μεγαλύτερη αύξηση στην συχνότητα επίσκεψης προς το πάρκο προκαλείται από αλλαγές στο μορφωτικό επίπεδο και από την ύπαρξη παιδιών στην οικογένεια, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1%.

Ακολούθως η εξίσωση που παρουσιάζεται είναι αποτέλεσμα εκτίμησης λογιστικής παλινδρόμησης (Logit) με την χρήση του προγράμματος SPSS.

Logit (Freq) = 1,256 – 0,1214 Bad + 0,258 Tree + 0,204 Sust + 0, 241 Safe + 0,168 Clean

(0,067) (0,009) (0,001) (0,002) (0,001) (0,000)

Logit (Freq) : Η πιθανότητα καθημερινής επίσκεψης (Ναι ή Όχι)

Bad : Ύπαρξη κακοτεχνιών στο πάρκο (Ναι ή Όχι)

Tree : Επιπλέον δενδροφύτευση (Ναι ή Όχι)

Sust : Περαιτέρω δράσεις ενίσχυσης Βιωσιμότητας (Ναι ή Όχι)

Safe : Περαιτέρω φύλαξη και ασφάλεια (Ναι ή Όχι)

Clean : Περαιτέρω καθαριότητα (Ναι ή Όχι)

p = p-value : Στατιστική σημαντικότητα (στις παρενθέσεις κάτω από κάθε εκτιμητή)

Η εξίσωση της λογιστικής παλινδρόμησης υποδεικνύει σημαντικότατες πληροφορίες για ανάλυση και επεξεργασία του δείγματος. Παρατηρείται ότι η ύπαρξη επιπλέον κακοτεχνιών στο πάρκο μειώνει την πιθανότητα κάποιος να το επισκέπτεται καθημερινά κατά 12,14%, ενώ η

επιπλέον δενδροφύτευση, οι περαιτέρω δράσεις ενίσχυσης βιωσιμότητας, η φύλαξη και ασφάλεια αλλά και η επιπλέον καθαριότητα του πάρκου αυξάνουν την πιθανότητα για καθημερινή επίσκεψη σε αυτό κατά 25,8%, 20,4%, 24,1% και 16,8% αντίστοιχα. Όλες οι προαναφερθείσες πιθανότητες είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο 1%.

Συμπεράσματα-προτάσεις

Μέσα από την ανάλυση και επεξεργασία του δείγματος συλλέχθηκαν πολύτιμα δεδομένα και ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Συνοψίζοντας, από δείγμα 223 ατόμων και εύρος ηλικίας από 18 έως άνω των 70 ετών, η μεγαλύτερη σχετική συχνότητα ερωτώμενων δήλωσε ότι είναι έγγαμοι ενώ μεγάλο πλήθος ήταν άνεργα άτομα. Παράλληλα, το μισό δείγμα έχει παιδιά και το υπόλοιπο μισό όχι. Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο, οι περισσότεροι είναι απόφοιτοι Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, και απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα.

Η μεγαλύτερη συχνότητα μετακίνησης προς το πάρκο είναι μια φορά την εβδομάδα με τα πόδια ή με το αυτοκίνητο με κυρίαρχη αιτία τη βόλτα στη φύση. Αποφεύγουν όμως συχνά την επίσκεψη στο πάρκο Γουδή λόγω της ελλιπής ασφάλειας και φύλαξης του, καθώς και της ελλιπής καθαριότητας του περιβάλλοντα χώρου. Η αδιαφορία της πολιτείας και των δημοτικών αρχών για την εικόνα και την συντήρηση του πάρκου συμπληρώνουν την κακή εικόνα στο μυαλό των επισκεπτών.

Σχεδόν το σύνολο του δείγματος γνωρίζει την έννοια του όρου της βιώσιμης ανάπτυξης και τους τομείς που συμπεριλαμβάνει, όμως οι Δήμοι που κατοικούν, σποραδικά αναλαμβάνουν δράσεις για ενίσχυση της βιωσιμότητας. Ο ουσιαστικότερος λόγος για ανάπλαση του πάρκου Γουδή, είναι η επήρεια που προκαλεί η ανάπλαση του στην εικόνα προς την κοινωνία, με δράσεις όπως η βελτίωση της καθαριότητας του αλλά και του περιβάλλοντα χώρου, με περισσότερο στοχευμένη δενδροφύτευση, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για διάφορες εργασίες του πάρκου, καθώς επίσης και την δημιουργία προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για το κοινό.

Εξετάζοντας τους συντελεστές συσχέτισης καθώς επίσης και τα την σημαντικότητα τους προέκυψε ότι το φύλο είναι μια ιδιαίτερη παράμετρος διότι συσχετίζεται είτε θετικά είτε αρνητικά σχεδόν με όλες τις παραμέτρους που ελέγχθηκε. Στο ίδιο μήκος κύματος φαίνεται να ισχύουν για την ηλικία και το εισόδημα. Η μόνη παράμετρος που συσχετίζεται με όλες τις εξαρτημένες είναι το μορφωτικό επίπεδο, μια πληροφορία που ήταν εξαρχής αναμενόμενη.

Όσον αφορά την ανάλυση που προέκυψε από τους πίνακες ANOVA, η ενημέρωση για τις δράσεις βιώσιμης ανάπτυξης του δήμου κατοικίας, δεν εμφανίζει διαφορά ανάμεσα στα άτομα που έχουν παιδία και σε αυτά που δεν έχουν καθόλου. Ταυτόχρονα η ύπαρξη ανεπτυγμένης οικολογικής συνείδησης φαίνεται να διαφέρει σημαντικά ανάμεσα σε άτομα με διαφορετικό επίπεδο μόρφωσης, όπως αναμενόταν. Η διάθεση για αλλαγή και τροποποίηση συνηθειών είναι όμοια ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες, όπως δεν διαφέρει και σε άτομα με διαφορετικό επίπεδο εισοδήματος. Ο βαθμός ικανοποίησης από την ποιότητα και τις υποδομές του πάρκου, ορθώς επισημαίνεται ότι δεν διαφέρει και δεν συνδέεται με καμία από τις μεταβλητές που ελεγχθήκαν. Ακολούθως, το να επισκεφθεί κάποιος παρόμοια πάρκα αφού στο πάρκο Γουδή θα είχαν ήδη εφαρμοστεί συνθήκες βιωσιμότητας, δεν διαφέρει στα άτομα διαφορετικού φύλου ή εισοδήματος.

Παράλληλα από την ανάλυση των δυο εξισώσεων παλινδρόμησης που εκτιμήθηκαν χρησιμοποιώντας το στατιστικό πρόγραμμα SPSS, ξεχωρίζει από την μεν πρώτη ότι η μεγαλύτερη αύξηση στην συχνότητα επίσκεψης προς το πάρκο προκαλείται από αλλαγές στο μορφωτικό επίπεδο και από την ύπαρξη παιδιών στην οικογένεια, ενώ από τη δεύτερη παρατηρήθηκε ότι η ύπαρξη επιπλέον κακοτεχνιών στο πάρκο μειώνει την πιθανότητα κάποιος να επισκέπτεται καθημερινά το πάρκο ενώ η επιπλέον δενδροφύτευση, οι περαιτέρω δράσεις ενίσχυσης βιωσιμότητας, η φύλαξη και ασφάλεια αλλά και η επιπλέον καθαριότητα του πάρκου προσδοκόμενα αυξάνουν την πιθανότητα για καθημερινή επίσκεψη του.

Τέλος, τα αποτελέσματα της έρευνας καθιστούν αναγκαία τη διεξαγωγή παρόμοιων ερευνών και σε άλλα μητροπολιτικά πάρκα της πρωτεύουσας, προς επιβεβαίωση των παρόντων ευρημάτων. Εν κατακλείδι, προτείνεται από τους μελετητές, η στροφή του ερευνητικού ενδιαφέροντος και σε εναλλακτικά είδη πάρκων που δυνητικά θα συνέφεραν στην βιώσιμη ανάπτυξη των ευρύτερων περιοχών τους μέσα από διάφορες τοπικές δράσεις.

Βιβλιογραφία

Acemoglu, D. (2012). Introduction to economic growth. *Journal of economic theory*, *147*(2), 545-550.

Alcock, I., White, M. P., Wheeler, B. W., Fleming, L. E., & Depledge, M. H. (2014). Longitudinal effects on mental health of moving to greener and less green urban areas. *Environmental science & technology*, *48*(2), 1247-1255.

Asah, S. T., Bengston, D. N., & Westphal, L. M. (2012). The influence of childhood: Operational pathways to adulthood participation in nature-based activities. *Environment and Behavior*, *44*(4), 545-569.

Azzali, S. (2017). Queen Elizabeth Olympic Park: an assessment of the 2012 London Games Legacies. *City, Territory and Architecture*, *4*(1), 1-12.

Bansal, P. (2002). The corporate challenges of sustainable development. *Academy of Management Perspectives*, *16*(2), 122-131.

Barrow, C. J. (1995). Sustainable development: concept, value and practice. *Third World Planning Review*, *17*(4), 369.

Beckerman, W. (2017). 'Sustainable development': is it a useful concept? In *The Economics of Sustainability* (pp. 161-179). New York: Routledge.

Brand, T., Gansefort, D., Forberger, S., Ubert, T., Bröring, E., & Zeeb, H. (2017). Bewegungsförderliche Kommune? Bedarfsermittlung und Entwicklung lokaler Steuerungskapazitäten. In *Management von Gesundheitsregionen II* (pp. 51-60). Wiesbaden: Springer Gabler.

Bridgewater, P., Kim, R. E., & Bosselmann, K. (2014). Ecological integrity: a relevant concept for international environmental law in the Anthropocene?. *Yearbook of International Environmental Law*, *25*(1), 61-78.

Brundtland-Report (1987): Our Common Future. Report of the World Commission on Environment and Development.

Brunold, A. (2009). Lokale Agenda 21 und Bildung für eine nachhaltige Entwicklung. *Overwien, Bernd/Rathenow, Hanns-Fred (Hg.): Globalisierung fordert politische Bildung. Politisches Lernen im globalen Kontext. Opladen. Barbara Budrich Verlag.,* 193-208.

Brown, T., & Brown, B. (2018). Siting re-assemblage: Queen Elizabeth Olympic Park. *Journal of Landscape Architecture*, *13*(3), 40-53.

Burdack, J., & Kriszan, A. (2013). *Kleinstädte in Mittel-und Osteuropa: Perspektiven und Strategien lokaler entwicklung*, *19,* 111. DEU.

Canosa Zamora, E., Sáez Pombo, E., Sanabria Brassart, C., & Zavala Morencos, I. (2003). Metodología para el estudio de los parques urbanos: la Comunidad de Madrid. *Geofocus: Revista Internacional de Ciencia y Tecnología de la Información Geográfica*.

Cloutier, S., Larson, L., & Jambeck, J. (2014). Are sustainable cities "happy" cities? Associations between sustainable development and human well-being in urban areas of the United States. *Environment, development and sustainability*, *16*(3), 633-647.

Cranz, G., & Boland, M. (2004). Defining the sustainable park: a fifth model for urban parks. *Landscape journal*, *23*(2), 102-120.

De Canales, C. P. G., Breuste, J. H., & Hernández, J. R. (2010). Espacios naturales en zonas urbanas. Análisis comparado de la ciudad alemana de Halle y las chilenas de San Pedro de la Paz y Talcahuano. *Revista Internacional de Sociología*, *68*(1), 199-224.

Δήμος Αθηναίων. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 3 Σεπτεμβρίου, 2021, από https://www.cityofathens.gr/

Δήμος Ζωγράφου. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 3 Σεπτεμβρίου, 2021, από https://www.zografou.gov.gr

Δήμος Πολεμιδιών. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 5 Σεπτεμβρίου, 2021, από http://www.polemidiamunicipal.com.cy

Dizdaroglu, D. (2021). Developing Design Criteria for Sustainable Urban Parks. *Journal of Contemporary Urban Affairs*, *6*(1), 69-81.

Ekoparken. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 27 Αυγούστου, 2021, από https://www.ekoparken.org/9engelska/englishstart.htm?fbclid=IwAR1V4sTxaj3l1XBhGYseTynPdBFvO67_RYraHHa_Sr5TNeJ3KeiDpV9ymJQ

Elsey, L. (2017). Travel and lifestyle: City guide: Rome. *LSJ: Law Society of NSW Journal*, (38), 58-60.

ΕΛΣΤΑΤ. (2021). Ανακτήθηκε 3 Σεπτεμβρίου, 2021, από https://www.statistics.gr/

Frost, P., & Hyman, G. (2010). Urban areas and the biosphere reserve concept. In *The Routledge handbook of urban ecology* (pp. 573-584). New York: Routledge.

Godbey, G., & Mowen, A. (2011). The benefits of physical activity provided by park and recreation services: The scientific evidence. *Australasian Parks and Leisure*, *14*(1), 26-29.

González-Díaz, R. R., Acevedo-Duque, Á., Salazar-Sepúlveda, G., & Castillo, D. (2021). Contributions of subjective well-being and good living to the contemporary development of the notion of sustainable human development. *Sustainability*, *13*(6), 3298.

Google maps. (2021). Ανακτήθηκε 4 Σεπτεμβρίου, 2021, από https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?msa=0&mid=1h58BzKGZYfhvpzIPinrQn1-HhGg

Gospodini, A. (2001). Urban design, urban space morphology, urban tourism: an emerging new paradigm concerning their relationship. *European planning studies, 9*(7), 925-934.

Grossman, G. M., & Krueger, A. B. (1995). Economic growth and the environment. *The quarterly journal of economics*, *110*(2), 353-377.

Guardamagna, L., & Sistri, A. (1999). Il parco di Villa Borghese: storia, funzione e uso. Ανακτήθηκε 23 Αυγούστου, 2021, από http://www.openbibart.fr/item/display/10068/769888

Holland, C., Clark, A., Katz, J., & Peace, S. (2007). *Social interactions in urban public places*. Bristol: Policy Press.

Ibes, D. C. (2014). Sustainable urban park systems. *Cities and the Environment (CATE)*, *7*(2), 8.

Ippolito, A. M. (2016). *La percezione degli spazi urbani aperti. Analisi e proposte.* Milano: Franco Angeli Edizioni.

Κοκορίκου, Ά. Α. (2012). Επισκεψιμότητα στα πάρκα της Αθήνας: σχεδιασμός αντικειμένου ή συστήματος για αστικό πάρκο με σκοπό την αύξηση της επισκεψιμότητας του πάρκου.

Κουλούρη, Α. (2006). *Σχεδιασμός του Πεδίου Άρεως* (Bachelor's thesis).

Larson, L. R., Jennings, V., & Cloutier, S. A. (2016). Public parks and wellbeing in urban areas of the United States. *PLoS one*, *11*(4), e0153211.

Lawes, R. (2019). Creating a sustainable community. *Construction Journal*, 16-20.

Lengkeek, J. (2007). 'Investeer in Stadsparken': reflectie. *Kennis Online*, *4*(11), 12-12.

MacCleery, R., Hammerschmidt, S., & McConville, M., (2021). Five Characteristics of High Quality Parks. Ανακτήθηκε 20 Αυγούστου, 2021, από https://knowledge.uli.org/en/reports/research-reports/2021/five-characteristics-of-high-quality-parks

Μητούλα, Ρ. (2006). *Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη Στην Ευρωπαϊκή Ένωση & Ανασυγκρότηση Του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος.* Αθήνα: Σταμούλης.

Μητούλα, Ρ., Αστάρα, Ό. Ε., & Καλδής, Π. (2008). *Βιώσιμη ανάπτυξη έννοιες, διεθνείς και ευρωπαϊκές διαστάσεις.* Αθήνα: Rosili.

Moulay, A., Ujang, N., & Said, I. (2017). Legibility of neighborhood parks as a predicator for enhanced social interaction towards social sustainability. *Cities*, *61*, 58-64.

Navez-Bouchanine, F. (2007). Le développement urbain durable: « best practice » ou leurre méthodologique ? *Espaces et sociétés*, *131*(4), 101-116.

Νεοπούλου, Κ. (2020). Πολεοδομική αναζωογόνηση στην περιοχή της οδού Ευελπίδων και του Πεδίου του Άρεως.

Olivetti, M. L. (2015). *La terza via. Nuove regole per trasformare gli spazi aperti nei quartieri della città pubblica.* Mexico: Territorio.

Pastukhova, M. V., & Pastukhova, L. G. (2019). Urban Planning Principals of Sustainable Neo-Industrial Territory Development. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*. Bristol: IOP Publishing.

Pettersson, S., & Rönneland, P. (2019). *Från lövsanering till björkens ekopark.* Umea: Deptartment of Forest Ecology and Management.

Pierini, A. (2020). *I Giardini Segreti di Villa Borghese a Roma. Storia e gestione*. Venezia: Università Ca'Foscari Venezia.

Rakhshandehroo, M., Yusof, M. J. M., Arabi, R., Parva, M., & Nochian, A. (2017). The environmental benefits of urban open green spaces. *Alam Cipta*, *10*(1), 10-16.

Reza, M. I. H., & Abdullah, S. A. (2011). Regional Index of Ecological Integrity: A need for sustainable management of natural resources. *Ecological indicators*, *11*(2), 220-229.

Richardson, E. A., Mitchell, R., Hartig, T., De Vries, S., Astell-Burt, T., & Frumkin, H. (2012). Green cities and health: a question of scale?. *J Epidemiol Community Health*, *66*(2), 160-165.

Robert, K. W., Parris, T. M., & Leiserowitz, A. A. (2005). What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice. *Environment: science and policy for sustainable development*, *47*(3), 8-21.

Rodenburg, C., Baycan-Levent, T., Leeuwen, E. V., & Nijkamp, P. (2001). Urban economic indicators for green development in cities. *Greener Management International*, *36,* 105-119.

Rudd, A., Simon, D., Cardama, M., Birch, E. L., & Revi, A. (2018). The UN, the urban sustainable development goal, and the new urban agenda. *Urban Planet: Knowledge towards sustainable cities*, 180-196.

QUEEN ELIZABETH OLYMPIC PARK. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 30 Αυγούστου, 2021, από https://www.queenelizabetholympicpark.co.uk/?fbclid=IwAR1pg9983CRbap9c7iZ7QzS8zOxrv5L61uFHo6eoGRrAIpklyT_8-VnAjI0

Sapei, E. (2015). *La vegetazione e il comfort ambientale negli spazi aperti urbani*. Torino: Politecnico di Torino.

Schantz, P. (2006). The formation of National Urban Parks: a Nordic contribution to sustainable development? In P., Clark, (ed.), *The European City and Green Space: London, Stockholm, Helsinki, 1850–2000,* pp. 159–74. Aldershot: Ashgate.

Scott, W., & Gough, S. (2004). *Key issues in sustainable development and learning. A critical review.* New York: Routledge.

Sen, A. (2013). *A survey of sustainable development: social and economic dimensions*. Washington: Island Press.

Snoeijs, E. M. (2012). *Stadsparken; gebruik en beleving van ontmoeting*. Utrecht: Utrecht University.

Svensson, C. (2008). Tujaskogen i Böda Ekopark. Alnarp: Sveriges Lantbruksuniversitet.

Tweed, C., & Sutherland, M. (2007). Built cultural heritage and sustainable urban development. *Landscape and urban planning*, *83*(1), 62-69.

Uggla, Y. (2014). Protecting urban greenery: the case of Stockholm's national city park. *City & Community*, *13*(4), 360-380.

Villaborghesetours. (χ.χ.). Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου, 2021, από https://www.villaborghesetours.com/info/villa-borghese-gardens/?fbclid=IwAR1UxMUKL9J1r-JIylBc_G6Z_Oj_DiUuGD-lHePEJ-BMpQL7-gwT1Tkqoe0

Yusof, N. A., Abidin, N. Z., Zailani, S. H. M., Govindan, K., & Iranmanesh, M. (2016). Linking the environmental practice of construction firms and the environmental behaviour of practitioners in construction projects. *Journal of Cleaner Production*, *121*, 64-71.

Xepapadeas, A. (2005). Economic growth and the environment. *Handbook of environmental economics*, *3*, 1219-1271.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

Ενότητα 1. Δημογραφικά Στοιχεία

1. Φύλο

Άντρας

Γυναίκα

Άλλο

2. Ηλικία

18-30

31-50

51-70

Άνω των 70

3. Οικογενειακή κατάσταση

Άγαμος/η

Έγγαμος/η

Διαζευγμένος/η

Σε διάσταση

Σύμφωνο συμβίωσης

Χήρος/α

Άλλο

4. Έχετε παιδιά;

Ναι

Όχι

5. Αριθμός παιδιών

Κανένα

Ένα

Δύο

Περισσότερα από δύο

6. Μορφωτικό Επίπεδο

Δημοτικό

Γυμνάσιο

Λύκειο

Μεταλυκειακή εκπαίδευση (ΙΕΚ κλπ)

Κάτοχος/η πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ

Κάτοχος/η Μεταπτυχιακού

Κάτοχος/η Διδακτορικού

Άλλο

7. Εργασιακή κατάσταση

Άνεργος

Δημόσιος τομέας

Ελεύθερος Επαγγελματίας

Ιδιωτικός τομέας

Συνταξιούχος/α

Φοιτητής/τρια

Άλλη

8. Μηνιαίο Εισόδημα

Χωρίς εισόδημα

<500

500-1000

1000-1500

1500-2000

Άνω των 2000

Ενότητα 2. Η συμβολή του πάρκου Γουδή στην βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής

1. Είστε κάτοικος του Δήμου

Αθηναίων

Ζωγράφου

Παπάγου - Χολαργού

Άλλο

2. Γνωρίζετε το μητροπολιτικό πάρκο Γουδή;

Ναι

Όχι

3. Το επισκέπτεστε;

Ναι

Όχι

4. Αν ναι, με ποια συχνότητα;

Μια φορά τον χρόνο

Μια φορά το εξάμηνο

Μια φορά το μήνα

Μια φορά την εβδομάδα

Κάθε μέρα

Δεν το επισκέπτομαι

Άλλη

5. Πόσο εύκολη θεωρείτε την πρόσβαση στο πάρκο Γουδή; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα: 0 Καθόλου, 1 Λίγο, 2 Αρκετά, 3 Πολύ

0 1 2 3

6. Ποια από τα παρακάτω μέσα χρησιμοποιείτε κυρίως προκειμένου να επισκεφτείτε το πάρκο Γουδή; (Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

Αυτοκίνητο

Λεωφορείο

Μετρό

Πόδια

Άλλος

7. Για ποιον, κυρίως, λόγο επισκέπτεστε το πάρκο Γουδή; Εώς 5 επιλογές.

Αθλητικές εκδηλώσεις

Άσκηση - Αθλητισμός

Βόλτα στη φύση

Διά μέσου ως συντομότερος δρόμος

Εθελοντισμός

Παιδικές εγκαταστάσεις

Περιβαλλοντική εκπαίδευση

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Άλλο

8. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το πάρκο Γουδή ικανοποιεί τις ανάγκες των επισκεπτών του; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

9. Για ποιους κυρίως από τους παρακάτω λόγους θα αποφεύγατε να επισκεφτείτε το πάρκο Γουδή; Εώς 5 επιλογές.

Αδιαφορία αρχών

Αδυναμία άθλησης

Έλλειψη έξυπνων εφαρμογών και συστημάτων (π.χ. έξυπνα παγκάκια για φόρτιση ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών κλπ)

Έλλειψη παιδικών εγκαταστάσεων με προδιαγραφές ISO

Έλλειψη ποιοτικών αστικών υποδομών (π.χ. δρόμοι, ελεύθεροι χώροι, δίκτυα ύδρευσης κτλ.)

Έλλειψη υποδομών για Α.μεΑ.

Ελλιπής ασφάλεια - φύλαξη

Ελλιπής καθαριότητα

Κακοτεχνίες

Περιορισμένοι κάδοι ανακύκλωσης

Περιορισμένη συγκοινωνιακή πρόσβαση

Περιορισμένος χώρος στάθμευσης

Προτίμηση άλλου πάρκου

Υπερβολική συγκέντρωση πλήθους

Δεν έχει αδυναμίες

Άλλο

10. Ποιες είναι οι υποδομές στις οποίες απαιτούνται άμεσα βελτιώσεις στο πάρκο Γουδή; Εώς 5 επιλογές.

Ανάπλαση χώρων πρασίνου και αναψυχής

Αξιοποίηση της δημοτικής ακίνητης περιουσίας

Βελτιωμένη και τακτική συγκοινωνιακή πρόσβαση

Βελτίωση και ενίσχυση ασφάλειας του πάρκου

Βελτίωση των δράσεων και των κάδων ανακύκλωσης

Δενδροφύτευση

Δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων

Δημιουργία παιδικών εγκαταστάσεων με προδιαγραφές ISO

Έξυπνες εφαρμογές και συστήματα (π.χ. έξυπνα παγκάκια για φόρτιση ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών συσκευών κλπ)

Ενίσχυση κινητικότητας των Α.με.Α (υποδομές και αθλητικές εγκαταστάσεις)

Καθαρό πάρκο και αναβαθμισμένες υπηρεσίες καθαριότητας

Πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις

Υλοποίηση κοινωνικών και πολιτιστικών δράσεων για τις ευάλωτες ομάδες

Άλλο

11. Πιστεύετε ότι η πολιτεία και οι δημοτικές αρχές έχουν δείξει το απαραίτητο ενδιαφέρον για την συνολική εικόνα και τη συντήρηση του πάρκου Γουδή; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

12. Οι γύρω Δήμοι/Περιοχές έχουν κατά τη γνώμη σας αναπτυχθεί, ή επωφεληθεί από την ύπαρξη του πάρκου Γουδή; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

13. Πιστεύετε ότι υπάρχουν κατασκευαστικές ή σχεδιαστικές αστοχίες στο πάρκο Γουδή οι οποίες εκθέτουν σε κίνδυνο τους χρήστες του; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

14. Ποια είναι τα οφέλη που απορρέουν από τη λειτουργία του πάρκου Γουδή στις γύρω περιοχές; (Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

Κοινωνικά

Οικονομικά

Περιβαλλοντικά

Πολιτιστικά

Άλλο

15. Πως έχουν επηρεαστεί οι τιμές της χρήσης γης στις περιοχές πλησίον του πάρκου Γουδή;

Αυξητικά

Μειωτικά

Δεν έχουν επηρεαστεί

16. Έχετε παρατηρήσει κάποιες αλλαγές στη χρήση γης στις περιοχές πλησίον του πάρκου Γουδή; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

17. Γνωρίζετε τον όρο Βιώσιμη Ανάπτυξη;

Ναι

Όχι

18. Τι κατά την γνώμη σας πρέπει να περιλαμβάνει η βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής; (Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

Κοινωνία

Οικονομία

Περιβάλλον

Πολιτισμό

Άλλο

19. Θεωρείτε ότι είστε επαρκώς ενημερωμένοι σχετικά με τις δυνατότητες της βιώσιμης ανάπτυξης του Δήμου σας; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

20. Γνωρίζετε να υλοποιούνται δράσεις με στόχο την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης στο Δήμο που διαμένετε; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

21. Ποιοι λόγοι, κατά τη γνώμη σας, καθιστούν την ανάπλαση του πάρκου Γουδή μια σημαντική βιώσιμη επένδυση για την περιοχή; (Δυνατότητα πολλαπλών επιλογών)

Αναπτυξιακοί

Εμπορικοί

Κοινωνικοί

Οικονομικοί

Χρηστικοί

Άλλο

22. Τι παραπάνω, κατά την γνώμη σας, θα μπορούσε να γίνει ώστε η λειτουργία του πάρκου Γουδή, να είναι οικονομικά βιώσιμη; Εώς 5 επιλογές.

Διαφορετική σχεδίαση

Επαναπροσδιορισμός υφιστάμενων χώρων

Να γίνει πλήρης ανάληψη εξόδων από τους δήμους και την πολιτεία

Να διατηρηθεί δημόσιο και να αυξηθούν τα έσοδα από μισθώματα ώστε να "αυτοσυντηρείται"

Να δωθεί εξ'ολοκλήρου η διαχείριση σε ΜΚΟ

Να εισαχθεί χαμηλός δημοτικός φόρος στους συμβαλλόμενους δήμους

Να θεσπιστεί συμβολικό εισιτήριο εισόδου το οποίο θα βοηθά την οικονομική βιωσιμότητα του και το μεγαλύτερο σεβασμό των επισκεπτών

Να ιδιωτικοποιηθεί

Άλλο

23. Ποιες από τις παρακάτω βελτιώσεις θα μπορούσαν να καταστήσουν το πάρκο Γουδή περιβαλλοντικά βιώσιμο; Εώς 5 επιλογές.

Βελτίωση της καθαριότητας του πάρκου

Βελτίωση της καθαριότητας του περιβάλλοντα χώρου του πάρκου

Βελτίωση της πανίδας του πάρκου

Δημιουργία προγραμμάτων ανακύκλωσης και κομποστοποίησης

Δημιουργία προγραμμάτων εθελοντισμού για εργασίες στο πάρκο

Δημιουργία προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο πάρκο

Δημιουργία προγραμμάτων συγκομιδής και αποκομιδής απορριμμάτων

Δημιουργία υπόγειων κάδων απορριμάτων

Κατασκευή τεχνητών λιμνών για υδρόβια είδη

Περισσότερη στοχευμένη δενδροφύτευση

Χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για ορισμένες εργασίες (ύδρευση, φωτισμός, κλπ)

Άλλο

24. Τι παραπάνω θα μπορούσε να γίνει κατά τη γνώμη σας ώστε το πάρκο Γουδή να συμβάλει περισσότερο στη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής; Εώς 3 επιλογές.

Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας και αύξηση απασχόλησης μέσα στο πάρκο και στην ευρύτερη περιοχή του

Αύξηση του αριθμού πολιτιστικών εκδηλώσεων των Δήμων

Ενίσχυση της συγκοινωνίας με τους κυριότερους κόμβους των δήμων για πρόσβαση προς το πάρκο

Ενίσχυση χλωρίδας και πανίδας και έμφαση στα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με διάφορα σεμινάρια εντός του πάρκου

Ένταξη του θεάτρου Badminton στον ενιαίο σχεδιασμό του πάρκου και την τουριστική, πολιτιστική και οικονομική εκμετάλλευση του

Κατασκευή καινοτόμων και βελτίωση υφιστάμενων υποδομών για προβολή του διεθνώς ως τουριστικό αξιοθέατο όπως διάσημα πάρκα του εξωτερικού

Άλλο

25. Ποιοι από τους παρακάτω φορείς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να συνεισφέρουν περισσότερο στην μελλοντική ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξη της περιοχής; Εώς 5 επιλογές.

Δημοτική αρχή

Διάφοροι σύλλογοι πολιτών

Εκκλησία

Εκπαιδευτικό σύστημα / σχολείο

Ευρωπαϊκή Ένωση

Κράτος

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Περιβαλλοντικές οργανώσεις

Περιφερειακή αρχή

Όλοι εμείς

Δεν γνωρίζω

Άλλο

26. Πιστεύετε ότι οι κάτοικοι των γειτονικών, του πάρκου Γουδή, δήμων, έχουν ανεπτυγμένη οικολογική συνείδηση; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

27. Είστε διατεθειμένος/-η να τροποποιήσετε κάποιες από τις συνήθειες σας, ώστε να συμβάλετε στη προστασία και τη βιώσιμη ανάπτυξη του πάρκου Γουδή αλλά και της ευρύτερης περιοχής; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

28. Γενικά σε ποιο βαθμό είστε ικανοποιημένοι από την ποιότητα του πάρκου Γουδή; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

29. Αν ήσασταν περισσότερο ικανοποιημένος/-η από τις συνθήκες που επικρατούν αυτή την στιγμή στο πάρκο Γουδή, πόσες φορές θα το επισκεπτόσασταν;

Κάθε μέρα

Μία φορά την εβδομάδα

Μια φορά τον μήνα

Μια φορά το εξάμηνο

Άλλο

30. Εφόσον στο πάρκο Γουδή είχαν υλοποιηθεί οι κατάλληλες δράσεις για επίτευξη βιωσιμότητας, θα αλλάζατε εύκολα μόνιμη κατοικία;

Ναι

Όχι

31. Εφόσον στο πάρκο Γουδή είχαν υλοποιηθεί οι κατάλληλες δράσεις για επίτευξη βιωσιμότητας, θα ασχολούσασταν επιχειρηματικά στην περιοχή σας; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

32. Εφόσον στο πάρκο Γουδή είχαν υλοποιηθεί οι κατάλληλες δράσεις για την ενίσχυση της βιώσιμης λειτουργίας του, σε ποιο βαθμό αυτό θα επηρέαζε την πρόθεσή σας να επισκεφτείτε και άλλα παρόμοια πάρκα; Βαθμολογήστε σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα. 0: Καθόλου, 1: Λίγο, 2: Αρκετά, 3: Πολύ

0 1 2 3

33. Στον ελεύθερο χρόνο σας ποιο επισκέπτεστε πιο συχνά;

Άλσος Βεΐκου

Αττικό Άλσος

Εθνικός Κήπος

Λυκαβηττός

Κτήματα Τατόι

Κτήμα Συγγρού

Πάρκο Γουδή

Πάρκο Σκοπευτηρίου Καισαριανής

Πάρκο Σταύρος Νιάρχος

Πάρκο Τρίτση

Πεδίο Άρεως

Άλλο